Abt. 15
138

15, 138

Archives nationales de Luxembourg (ANLux), SHL-Abt15-0138

PUBLIC DOMAIN

93 B-7-13

Ce Manuscrit, qui provient de l'abbaye d'Echternach, paraît être l'Original de l'Histoire du Luxembourg par l'Abbé Batels.

Luxembourg, 6 Avril 1843. Engling

donné par Mr Engling à la Soc. p. l. rech. et la cons. d. mon. hist. du gr. Duché de Luxembourg

8bre 1848

A. Namur

INSTITUT G.-D. SECTION HISTORIQUE LUXEMBOURG

Ms 15/138

J. Bertels obiit 19 Junii 1607.

G.-D. SECTION HISTORIQUE
LUXEMBOURG

Tractaturus ~~itaque~~ ea qua potero brevitate, ~~et perspi-~~
~~cuitate~~ non de Troianis vobis alterius condi-
tione, sibi profectis, sive egressis, sed de Luxembur-
gicae domus origine, eiusque principum generis
nobilitate ac praestantia, Lectorem in primis meum
rogatum etiam cupio, quatenus eundem in huius
opusculi evolutione curet habere animum, candore
nimirum et benevolentiae affectum, qualem sibi
vicissim data occasione ab aliis exigeret, quod
quidem si praestare mihi roganti non detrectaverit
futurum spondeo, ut exigui in legendo laboris
impendium pro rerum dignitate, et iucunditate
inde profectura minime eum poeniteat, Eo quod enim
iucundius, et ut caetera taceam liberali, et ingenuo
homine convenientius magis quam ~~brevi~~ sub succincto verborum
compendio, ortum, gesta, series, successiones, ~~ac~~ ac
denique occasum quamplurimorum Imperatorum, Regum
Ducum, aliorumque principum ac magnatum ex eadem
quasi radice promanantium sibi ~~ante~~ ob oculos ~~conspicienda~~
~~aliquando~~ proposita ~~[illegible]~~ intelligere, considerare, in eo
oblectari? familiae igitur (ut exordiar) sive
~~[illegible]~~ caput ac ~~[illegible]~~
domus Luxemburgicae, ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~

N.° 26

Dedisse Pharamundum magni Marcomiri filium
cumque Francis orientalis dudum nec non Gallicae
Franciae primum regem, ~~anno circiter domini 420~~ extitit anno domini 420
qui Herbipolis sive Wirtzenburgi diademate
regio redimitus Argottam Cymbrorum regis
filiam postea in matrimonium sibi ascivit, ~~[illegible]~~ ex qua
ex ea Hos[?] superstites liberos genuit, Clodionem crinitum
(qui primus ex honoribus sepultus est) Franconem
et Marcomirum. Pharamundus porro statura
extitit mediocris, magnos vero et formosos oculos
barba item admodum alta, adeo ut in eum primum ... [illegible]
... ~~[illegible] in patrem ... [illegible]~~, fuit etiam Rex
iste religionis Christianae prorsus expers et ~~[illegible]~~ a
progenitorum suorum ~~educatione~~ institutis paganus, attamen
iustitiae, pacis et legum civilium, ~~bonarum~~ in morum etiam
optima disciplina ~~[illegible]~~ populum continuit
suum, cui ut erat longe gratissimus, quum postea
eius animos ... fuit admodum ...
proceribus in ... atque militibus. Obijt autem
anno domini 427, in cuius locum Clodio primo-
genitus surrogatus, nec non regijs ornatus insignibus fuit.
Hic statim ut aetatem ~~[illegible]~~ virilem attigit, magnanimum
sese atque generosum valde exhibuit, in eo potissimum ut
haereditatem a patre acceptam in dies auctiorem redderet

Hac igitur de causa, exercitu pergrandi collecto
vicinos Regni sui limitibus imminentes fortiter
aggressus, eosdem vi et armis loco cedere
compulit, atque sic quod voti compos effectus
patrijs dominijs plurima addidit. Uxorem
habuit Basinam Widolphi Thuringiae ducis
filiam, ex cuius complexu filios quatuor
prodire accidit, Phrisonem, Sigi..., Hildebrandum, Re-
ginaldum, atque Sandarium. Iste etiam ...
eius edicta ~~[illegible]~~ stricte sancit, ~~[illegible]~~ quum ... Galli suis
... comam ~~[illegible]~~ sinerent, quo se ipsos a
Romanorum iugo ac servitute liberos palam con-
testarentur, cum hi econtra capillitium gestare
~~[illegible]~~ in servilis conditionis signum ~~[illegible]~~
prohiberentur. Hinc etiam Clodio iste Francorum
Rex crinitus sive capillatus cognomine factus est.
Civitates munitas admodum et pervetustas Tornacum
... Tullum una cum aliquot Brabantiae oppidis
vi expugnavit, ... item circa Carbonariam
sylvam commorantes domuit, et e Romanorum
potestate eruit, Morinos praeterea, et Cameracen-
provinciam in suum ius ~~[illegible]~~ virtute armorum
redegit, Phriso huius maximus natu filius in quodam

conflictu sagittæ ictu fortuito percussus inimicos
adhuc interijt, quæ res adeo Pharam. contristavit, ut
statim quidem febre admodum acuta corriperetur
et vero gravibus longo tempore doloribus ~~pænis~~ confectus
ipse eodem morbo obiret regni sui anno vicesimo
Sub morbum cum quasi certo eam sibi imminere
præsentisceret, convocatis regni sui primoribus
ijsque præsentibus testamentum suum more avorum
condidit, eoque præter reliqua ~~disposuit~~ posteaquam
uxorem ad liberalem, et tanto gradu dignam filio-
rum superstitum educationem, maternumque amorem
et verissimum hos de amore in matrem filiali, nam
debito honore et reverentia ab ijs ~~nup~~ exhibenda
serio cohortatus ~~est~~, disposuit, ac declaravit
Merovingium (quem natalem eius filium credebant)
equitum exercitus regij fortissimum magnumque fidelem
magistrum eorundem suorum filiorum ~~fore tuto~~ adhuc
minorennium fore tutorem, ~~ac~~ aliquando protectorem, similiter
regni donec ad ætatem legitimam pervenissent summum
administratorem, quo eius prudentia, virtute, et
armis, quibus multum valebat, regnum ipsum cæteræque
adiectæ provinciæ a Romanorum Wandalorum et
Gothorum, invasione, direptioneque defenderentur
Ad quod quidem pro posse præstandum cum Regi ~~nudum~~

vita ~~finiente~~ sese sacramento constrinxisset Merovingius,
Rex ipse vitam cum morte commutavit, et Cameraci
terræ mandatus cum corpore ~~tam~~ epitaphio sequenti, apud posteros memoriam
~~et eius~~ et fama celebrisque immortalitate promeruit

Quæ Pharamundus erat furioso marte metilus
Clodius armata quæsijt arva manu
Hic Tungros domuit, Celtas, Sequanamque fretavit
At Ligeris populis, prælia sæva tulit
Gallorum iussit redimiri tempora longis
Crinibus ut nomen cui coma longa dedit
Romanos varia concussos cæde fugavit
Ipse metus Gallis, gloria lausque fuit
Tandem qui letho vincebat febre subactus
~~Vincebat~~ Concussusque simul corpore, morte luit

Merovingius igitur Ficiarum prolium post Tiovingique eorundo
administer, fidei a se regi datæ egregie respondens vivum
se præbuit ad annos complures strenuum et ducem
belli fortissimum, hostesque omnes a finibus provinciarum
sibi concreditarum virtute et armorum robore arcerent
adeoque quidem ut eius nominis fama etiam apud Hunnos
Gothos, Ostrogotthos, Nortmannos aliosque Romanos
hostes suos infensissimos celebratissima redderetur
et nomen indies magis magisque gloriosum, Dum

porro Regis filij ætate pupillari exacta eò prudentiæ
et rerum gerendarum peritiæ pervenissent, ut alterius
ad id subsidio non admodum indigere iudicarentur,
Merovingus Regni Franciæ et provinciarum adiunctarum
gubernacula eatenus sibi imposita in ipsos Regis
filios, publicis Regni proceribus libere resignavit
insinuans sese deinceps a tantis curis vacuum velle
sibi [illegible] in proprijs bonis vivere, Hoc ita accidisse
cum persensissent Romani, quos eo usque temporis a
Franciæ, reliquarumque coniunctarum provinciarum ~~[illegible]~~
limitibus Merovingus præstanti sua virtute prohibuerat
copiosa militum manu conscripta Regnum ipsum, et
quicquid de iure Regiarum prolium erat invadere nec
non depopulare meditabantur, Cuius consilij Regij
proceres ~~facti~~ certiores Merovingum ~~denuo~~ accedunt,
obtestantes maiorem in modum, qualenus Regni propugnationem
nomine filiorum Regis adhuc ad bella præsertim adversus
hostes adeo pugnaces gerenda nimis imbecillium in se denuo
suscipere vellet, et uti anteriori tempore fecerat, hostiles
phalanges a suis finibus arcere conaretur, Tum
Merovingus propriæ gloriæ, et utilitatis cupidine
titillatus quod conspiceret eos publica necessitate admodum arctari, nec
habere ad manum qui hisce in angustijs opem commode
ferret se consternatis sese nequaquam ipsorum ad Regem
respondit, nec proinde posse aut bella tanto cum propriæ

rei ut antea fecerat dispendio alicuius servire commo-
dis, Illi quo cuiusmodi prætextus urgeret prudenter
advertentes quamquam Regij filij utpote [illegible] proprijs
suis dominis ~~fidel~~ fidelitatis fidere obstricti essent
ijsdem nimis ac reclamantibus, quo Merovingi
sceleribus auspicijs hostium vim et tyrannidem
iam iamque cervicibus ipsorum imminentem evaderent
eidem sese, et omnia sua una cum regno unani-
miter dediderunt Qua ex re iisdem medio Regina
Regiorum filiorum mater commota in suæ natalis
locum Thuringiam ~~[illegible]~~ scilicet tanquam ~~[illegible]~~ securum
a Merovingi grassatione asylum suos ablegavit, ne ~~et~~ in
perduellionis huius truculentas manus incidentes
cædem in eandem incurrerent, Merovingus
interim via istac et occasione prælibata duobus ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ suis dominis privatis, eorum possessiones
occupavit, et Regni Francorum diademate insignitus
ab omnibus subditis in Regem susceptus, Regni
quo suis hostes brevi tempore expugnavit

Paucis inde transactis annis Albero Regiorum filiorum
primus, proindeque regni hæres indubius ~~[illegible]~~ ætate
corporis ~~[illegible]~~ robore, et animi virtutibus abunde præstans,
de modo tractare cœpit quo iniurias sibi a Merovingo
illatas vindicare, nec non Regnum aliaque dominia
inique ab eodem occupata denuo recuperare posset,
atque in hac quidem consultatione occurrit nihil potius
quam

f. 4

quam ut amicitiam iniret cum inferioribus
Merovingi hostibus. Hic itaque Argottam Theodo-
rici Gotthorum Regis filiam matrimoniali sibi
vinculo copulavit, et tum soceri sui ope auxilioque
non minimam patrimonii partem a Merovingo
obtentam et occupatam ex hostium faucibus eripuit,
nominatim autem Ardennam, Alsatiam inferiorem,
Brabantiam, Cameracum, atque Tornacum sua post-
liminio recepit, unde et Rex Cameracensis vocabulo
nuncupatus dictus. Ex uxore porro Argotta
prenominata Waubertum, et praeter hunc 4or
filios suscepit, qui omnes praeter primum Waubertum
~~ex~~ 3 vivis in infantia excesserunt. Solebat
autem Albero ut plurimum nemus carbonarium
incolere, inque eo conciliabulo vitii solis sacrificare,
ut vero Merovingi manus ipsi continuo insidiantis
evadere posset, Montem Hannoniae "munitissimam Hannoniae" metropolim, ~~fort~~
medio silvis propugnaculum fortissimum extruxit, ubi pro maiori
temporis parte agens, rationem sociam sollicitus
inquirebat, qua regnum totum ~~suum~~ in solidum in suam
redigeret potestatem, nempe ipsum Merovingum
utriusque posteritatem ad internecionem deleret, ~~qualem~~ quale
idem cogitationem ipse Merovingus in Alberonem et
eius parentelam gerebat. Iste tandem Merovingus dispo-
sitione facta

sitione facta bonorum suorum, in filiorum quod in filia
Regis Burgundiae uxore sua procreaverat favore con-
cessit, eoque defuncto Childericus natu maximus
filiorum ei in Franciae Regno successit, anno Domini
circiter 458. Hic Childericus in ipso Regni initio
turpem admodum, sordidam et impudicam vitam
ducebat, adeo quidem ut nobilium et procerum Regni
sui partim thorum maculare non vereretur, sed eorum
uxores ad libidinem suam explendam pertraheret.
Quo nimis ~~in Reg~~ improbo ~~facto~~ agendi modo subditorum
in se acerrimum provocavit odium, ~~ut~~ ita ut omnes
ad Regem invadendum arma corripuerint; Childericus
itaque Rex anno regni sui quarto dum in eas deveniret
angustias ut sese a propriorum subditorum impugnationes
propugnare non posset, neque usquam per amplissimum
Regni sui spatium securus consisteret, fugam secreto
iniit, indeque civitatem petiit, ubi a Gubernatore
supremo honorifice admodum et regio apparatu
exceptus hospitio aliquandiu commoratus est, tandem
vero ad pristinam vitae spurcitiem rediens loco gratitudinis
in hospitem rependendo, in uxorem eius amorem vehementer
exarsit, eamque ~~fidei~~ amplexibus adulterinis
turpiter foedavit.

B

Franci porro, ut Regem suum turpiter aufugisse
comperiunt, Guinebaldi cuiusdam ~~Regni Suessio-~~
~~nensis nomine Romanorum administri, consilio~~
~~et suasu~~ summae apud illos auctoritatis viri
consilio et suasu Gillettonem [illum] Regni vicini Suessio-
nensis nomine Romanorum supremum Gubernatorem
in Regem Franciae delegerunt, et in throno Childerici
desertoris Regis sedere fecerunt. Hic itaque Rex Franciae
effectus prioribus octo annis magno cum omnium
applausu regnum unanimes obiit; verum isto iam
tempore satis tranquillo exacto, tyrannide intollera-
bili in suos grassari coepit, atque id praesertim
exactionibus extorquendo [tributas] donec porro nihil amplius
eis restaret, unde commode sese sustentare possent.
Hinc illi in seditionem conversi, adversus Regis
improbitatem ~~ad~~ arma corripiunt, et quod prece
non poterant obtinere, eum ab incepto manu
valida fortiter cohibent. Tum Childericus ~~adhuc~~ [illegible]
Regno destitutus et absque spe recuperandi eius
praeconcepta ad locum suum unde fuga sese proripue-
rat reversus ad sceptra pristina postliminio per
Regni proceres atque subditos honorifice admissus
est, ~~ac~~ ac deinde adversarium suum ~~Gill Gill~~ Gillet-
tonem Regni invasorem, qui iam Aurelias usque

p. 5

limites regni dilatarat, repressit, et a Francorum
oppressione ulterius exercenda cohibuit. Similiter
in quosvis Regni hostes arma vibrans, praesertim
autem cum Clodionis posteris continuum bellum 21
gerens prudenter admodum ~~sese~~ et fortiter sese
Childericus Rex habuit, unde et adversariorum copias
fudisse, superasse, et fugasse ~~et~~ eidem non raro
accidit. Reditu insuper suo in Regnum benignum
atque mansuetum in subditos exhibuit, quare et hi vi-
cissim eum magno ~~cum~~ affectu honore, atque
obsequiis quibuslibet ~~prosecuti sunt~~ in finem usque
prosecuti sunt

Childerico e vivis sublato, filius ipsius Clodovaeus
aetatis anno 15 ~~Regiam~~ dignitatem adeptus est. Cumque
necdum e paganismo ad fidem Christianam accessisset
Gundobaldi Burgundiorum Regis neptem, forma elegan-
tem, summaque prudentia puellam sibi in coniugem
expetiit, at Burgundiae Rex ~~et~~ primo quidem idcirco
renuit quod ~~Childericus~~ [Clodovaeus] verae religionis esset expers,
~~et~~ postmodum vero intermediantibus quibusdam amicis
sponsione facta a ~~Childerico~~ Clodovaeo de abiurando
paganismo et religione Christiana amplectenda
instantius rogatus Burgundiae Rex petitioni
Clodovaei annuit, eique neptem in ~~uxorem~~ sponsam
tradidit. Clodovaeus igitur voti compos effectus

p. 5

et regio apparatu apud Suessiones susceptus est,
Verumtamen promissi immemor ad Idolorum
ut ante, cultum rediit, in eaque perstitit donec
divinitus ad frugem meliorem quodammodo compelleretur
Nam cum Germanos bello aggressus esset, et in
maximum vitae incurrisset periculum, voluntate Dei
motus [illegible] nuncupavit sese Christianae religioni
citra ulteriorem moram nomen daturum, si divino
numine istoc periculo liberatum, victoriam de
inimicis obtingeret reportare, Vicit igitur,
et illico per ministerium D. Remigii Rhemensis
Ecclesiae antistitis sacro ablutus baptismate
ac consequenter oleo coelitus per angelum allato
in Regem unctus est, et insuper tria lilia
aurea e coelis a Deo demissa, regiis insignia, quae
prius bufones praeferebant fuere mutilata

A

Clodovaeus itaque francorum postea Rex, posteaquam Chri-
stianae ~~professioni nomen dedit~~ in albis cooptatus est, mirum quam gloriosus
evaserit quamque prosperum in bello quod ipsi potis-
simum ~~[illegible]~~ Brabantiae et flandriae, contigerunt, interea debat
~~[illegible]~~ obtinuerit, praefixerat autem viribus
suis perfunctorum ob locorum magnum interca-
pedinem dictis Brabantiae et flandriae provinciis
Austrasium quendam, qui eam ob rem Tungrorum
Brabantiaeque sese ducem indigitabat. Hic austrasii

sunt [illegible]

ab Alberone et fratribus atroci pugna invasus adeo
fortiter obstitit, ut parta de hostibus victoria, ipsi
insuper Alberonis fratres ab ipso victi caperentur
quos et ipse protinus adhibitis custodibus, ad franci
regem destinandos curavit. Hic porro captivos
ad se adductos
postea ut conspexit, in furorem conversus districto
gladio manu propria eosdem trucidavit, et eorundem
regnum ac possessiones ipsorum ~~[illegible]~~ nemine
obsistente invasit usurpavitque.
Cum istiusmodi caedem in Clodionis posteritate
perfecisset Clodovaeus ratus totam eam prosapiam
e medio hac ratione sublatam, ipsum Austrasium
potioribus quam ante muneribus honoravit, atque
~~inter cetera~~ dominia quamplurima eius fortitudine
Regi acquisita Regnum Austrasii vocari voluit, fl. 6
ex quo quidem tempore et deinceps donec
Regnum illud in diversas variasque partes separetur
singulisque dominis ipse assignaretur singulae
eiusmodi nomenclaturam obtinuit, fuit autem
istud Austrasii Regnum longe latissimum complectens
nimirum provincias admodum grandes et illustres
perplures, utpote a finibus superioris Burgundiae
initium ducens, finem vero sortiens in mari frisico
atque adeo suo sinu complectens quicquid inter
Rhenum et Schaldim nominatissimos fluvios

totum comprehendebatur, Ultraiectum scilicet cum
appendicibus, Coloniam Agrippinam, Treuirum,
Moguntiam, Metas, Verdunum, Tullum, Bra-
bantiam, Geldriam, Cliuiam, Hollandiam
Zelandiam, Hannoniam, Agrum Leodiensem,
Luxemburgum, Alsatiam, Palatinatum, Arduennã,
Barrum, Ducatum Lotharingiæ. Isti nunquam
limites seu potius partes explere Regni Austra-
sii, quod modo videmus in quamplurimas —
partes ~~et~~ dominia et principatus dissectũ.

Dum hæc sic sese haberent, solebat interdum
Clodoueus fingere dolorem de eo quod Clodionis
stirpem tanta crudelitate occidisset, atque ideo
sese optare aiebat ut vel unus inde eorundem
superesset, quod quidem subdolus eo proferebat
consilio, ut si fortassis quisquam blanditiis
eiusmodi illectus prodiisset, hunc ubi reperisset
protinus e medio tolleret. Sciebat namque
propria redarguente conscientia, nullo iure —
Regnũ sese Franciæ occupare, quod omnino —
ad Clodionem eiusque posteros recto spectabat.
Stragem porro a Clodoueo excitatam euaserat
Waubertus Albertonis ex Argotta, ut antea
diximus filius, et adeoque Clodionis capillati
ex filio nepos, qui interdum Belgicas ditiones
quas a patre hæreditauerat, incolebat, interdum vero —

in eis Aquitaniæ partibus quas a matre
sua Theodorici Regis Italiæ sororis acceperat
~~domicilium habebat~~ degebat. Hic Lucillam
Honorii Imperatoris filiam uxorem duxit ex
qua filios suscepit duos Ansbertum videlicet
et Waubertum. Hos Merouingi posteri subue-
rentes ne aliquando successu temporis in Clodionis
aui ipsorum regna et possessiones postliminio
redirent conati sunt, ubi celeres neci dare, At
pater eorum Waubertus eorum insidiarum factus
certior filios suos præfatos ~~ad~~ Romam ad Honorium Cæsarem ipsorum
scilicet auunculum ablegauit, a quo ut et a Theodo-
rico Argottæ auiæ eorundem fratre ad se quam
honorificentissime prout eorum postulabat conditio
suscepti sunt, et in ab omni periculo insidiarum
hostium erepti.

Romani ut Imperatoris istos nepotes in urbem
appulisse compererunt, arrepta exinde Augusto
congratulandi ansa, ipsos in Senatorum ordinem
asciuerunt; ad quod quidem nimis verati dum
iam in viros excreuissent egregiis et illustris
virtutibus, necnon tam in bello, quam in pace
in Iurium Cæsareorum tuendorum numero sese
exhibuere præstantissimos, ex quo etiam prout
decebat, Imperator ipse non modo naturali, verum
etiam singulari, utroque eorum virtutibus digno
amore ipsos complectebatur

Waubertus tandem pater horum rebus humanis
exemptus est, anno Domini circiter quingen-
tesimo vicesimo octavo; cui et subsequens
insigne epitaphium posuerunt superstites amici:

1.7

Qui deos quondam coluit paganos
Filiibus doctus, fide christiana
Clarius multis patribus peregit
Aurea saecla.

Regibus natus, ducis ampla gesta
Posteris liquit, fideique zelo
Praesules natos pietate summos
Protulit orbi.

Inde Romanae regionis almus
Prodit Ausbertus sapiens senator
Cuius ex ortu tetigit choruscans
Sydera virtus.

Non pater tantum solio duratus
Splenduit, verus animosa proles
Sed pari divum munere relata
Numine fulsit.

O satis felix Lotharena tellus
Quae duces tantos genuisse digna es
Centum divi, quibus et rebelles
Terra dedere.

Zeno Imperator, summa prudentiae quantum
ad Rempublicam politice administrandam vir
sed haeresi arriana infectus, anno Imperii
sui decimo septimo mortem obiit, cui in
ea functione Anastasius eidem per omnia
haereticus substitutus est, Hic in Christianos
veraeque fidei cultores tanta rabie grassatus
esse dicitur, ut vel eius rei relatio horrorem
humanis afferat mentibus, solebat autem
in sedis apostolicae contumeliam huiusmodi
sententias proloqui: Nos pontifici et aliis —
iubere volumus, non autem ab aliis iuberi —
Tandem temeritatis suae iustas exsoluturus
poenas, fulmine desuper a Deo percussus
interiit misere
Horum Augustorum temporibus Sancti Mam-
mertus Viennae, et Remigius Rhemensis Gallicarum
civitatibus, praesules vita sanctitate, et
sapientia clarissimi extiterunt A
In vicem Anastasii Imperatoris locum Iustinianus
piissimus sacratissimusque catholicae religionis
propugnator subrogatus, statim eos arriana perfidia
episcopos sedibus suis exturbavit, et ab his prius
ejectos in exilium catholicos summo studio revocari
curavit, ac demum singulos suis restituit, eosque
favore summo quoad vixit prosequutus est

Justiniano Caesare christianissimo anno Dominicae
~~[illegible]~~ incarnationis quingentesimo vicesimo
octavo, ex hac mortalitate sublato Justinus eius
ex sorore nepos ~~Imperii summo~~ surrexit, Hic
~~[illegible]~~ praedecessoris sui nepotes praefatos Ansol-
bertum et Wanbertum magno coluit affectu,
honoreque affecit singulari, eorum praesertim infor-
tunio condolens quo ab avita haereditate per
Merovingorum tyrannidem expulsi extiterant atque
natale solum deserere coacti.
Regnabant eo tempore in francia quatuor Clodo-
vei filii Theodoricus, Clodomirus, Clotarius et
Childebertus, qui ex aequo paternam haereditatem
patre defuncto inter se diviserant, horum natu
maximus Theodoricus nomine, licet illegitimo
concubitu procreatus obtigit Austrasiae Regnum,
et quia Metis ~~urbe~~ pro maiori temporis parte
residere solebat, Rex Metensis vulgo cognomi-
nabatur, Erat autem insimul Lotharingiae inferioris
Dominus, necnon et sacri Romani Imperii super
Schaldim marchio
Porro Clodomirus Aurelianensis, Clotarius autem
Suessionensis, Childebertus vero Parisiensis
Reges effecti sunt, Hi quidem etsi dicto fratrem

p. 8

fr. germanum Theodoricum ex concubina [et illegitimo vocabulo] natum ~~per~~ partem etiam
cum ipsis in paternis bonis accepisse, cum tamen et ~~temporis~~

ab antiquis temporis moribus minime abhorreret
fraudem existimarunt, donec ipso Theodorico
e vivis sublato, ~~filium~~ eius vivum filium Theodo-
bertum parte illa per haereditariam successionem ipsi
obtingente inito consilio privare decreverunt
Quam quidem conspirationem statim atque ipsi Theodo-
berto innotuit, ut sese adversus imminens periculum
oportune communiret, ~~auxilium imploravit~~ generi
sui Caroli Hasbani Tungrorum ducis uxoris
unicae filiae suae Clotildis nomine mariti auxilium
imploravit. Carolus igitur Dux, sua etiam id
negotii interesse ratus, nihil primo nihil anti-
quius habuit quam ut Regi socero suo suppetias
ferre studeret; atque in primis visum fuit non
inconsultum fore ut ad Caesarem mitteret, eiusque
favorem ~~auctoritatem~~ auctoritatemque instantius
implorare praevenirent, ~~quod~~ atque ut eo melius
voto potiretur suo, obtulit ipse Austrasiae Rex
tam proprio quam posterorum nomine Regnum
suum fidei Imperio feudale, Huiusmodi igitur
a Rege, duce, et proceribus habito consilio, legatio
imponitur ipsi Carolo duci ~~ad~~ apud Caesarem obeunda
qua libenter suscepta provincia, ~~cum auctoritate plenissima~~ ~~ac ingreditur~~
~~Constantinopolim versus~~, cum potestate plenissima
tractandi et conveniendi cum Imperatore dummodo
paratum Regnum suum maneret posteris suis, Carolus

Tungrorum dux, iter ingreditur Constantinopolim
versus, ubi ut devenit ad audientiam Imperatoris
admissus, adventus sui mira verborum eloquentia
exposuit, nec non ~~super ea~~ pro subsidio auxilioque
~~[illegible]~~ enixissime supplicavit. Tum Impera-
tor a re proposita divertens, Miror (inquit ad Carolum
ducem) sororium ac ducem tuum, cuius nomine lega-
tionem istam exequi decrevisti, ea uti temeritate
ut nostram sacri Imperii Marchiam ad Schaldim
sitam ~~contra ea~~ (continentem videlicet sinu suo
Antverpiam, Gandavum, Teneremundam, Tornacum,
Mortaigne, Condetum, Valencenas et castra cir-
cum ex utraque parte fluminis constituta) ~~ac~~
contra ~~Imperii~~ aequitatem, et praeter Imperialis
nostrae maiestatis scitum et consensum usurpare
audeat; cum haec non ad Francorum sed ad Ro-
mani Imperii iura indubitate pertineant.

Ad haec Caesaris verba supra quam dici potest obstu-
puit dux Carolus, qui ea de re nullam prius
audiverat quaestionem. ~~Assumpta~~ tum loquendi fiducia,
eiusmodi responsum modestissime dedit Imperatori
Augusto: Scio equidem, o Invictissime Caesar
Theodebertum Austrasiae Regem, patrem ac ducem
meum sacri Imperii Marchiam super Schaldim obti-
nere; attamen non ita in eius possessionem devenit
ut eam a quoquam vi aut armis per iniuriam ~~extorserit~~

extorsisse dicendus sit, sed quod ab avo suo Artardo, qui
(cui in perpetuam haereditatem Constantinus magnus
Constantini pater eandem donaverat) ut haeres legiti-
mus post alios intermedios successerit. Ad quod
Imperator; Non inficior (inquit) Constantinum
praedecessorem nostrum duci Artardo in recompensa
obsequiorum Imperio praestitorum Marchiam istam
condonasse, verum sic ut ad eius posteros eo
vita functo transiret, cum non haereditario ti-
tulo, sed tantum ad vitam suam eiusmodi ~~munus~~
Caesarea munificentia fuerit auctus: unde et iure
merito foret integrum Imperatori dictam Marchiam
in suam redigere potestatem. Carolus dux verbis
et rationibus Caesaris pene convictus, summopere
verens ne si ulterius in defensionem iuris sororii
sui Regis quicquam replicaret, non solum nihil
ea in re proficeret, verum etiam in indignationem
~~Caesar~~ Caesaris incurreret, atque adeo omni spe
~~fructi~~ subsidii quod expetebat frustraretur, prompto
et alacri animo ~~ut~~ quicquid iuris in Marchia
super Schaldim Roudoberto competebat in manus
Caesareas resignavit. Hinc postera die, conse-
dentibus quamplurimis principibus et Imperii
proceribus, ipso etiam duce Carolo praesente, Imperator
nepoti suo ex filia Ansberto Senatori Romano eo tempore in aula
agenti Marchiam sacri ~~que~~ Imperii super Schaldim

in hæreditatem perpetuam pro se et posteris suis
consignavit, eumque de eadem solemniter investivit,
reservata nihilominus circa eam Romano Imperio
suprema auctoritate.

Isthæc ut peracta fuere, Imperator Regi Theodoberto
adiutorium quod adversus patruos suos expetierat
addixit, et eius Regnum vnacum Lotharingia inferiore
sub suam recepit protectionem, atque consequenter
Carolus Tungrorum dux ex parte Regis Theodoberti
soceri sui illud a Cæsare in feudum ~~accepit~~ prout
conventum erat, accepit. ~~Inde~~ Denique, cum ad aliquot
inde dies Carolus dux ~~iubente~~ a Cæsare fuisset
humanissime tractatus, tandem ut ad Regem Theo-
dobertum regrederetur dimissus est, dato ~~ei~~ ei et
adiuncto in itineris comitem Anselberto senatore
sacri Romani Imperii recens creato Marchione.
Mandavit autem Imperator strictissime suis literis
ad Suessionensem, Parisiensem, et Aurelianensem
Reges datis, ne deinceps quicquam Regi Austrasiæ
~~et~~ Theodoberto ipsorum nepoti molestiæ inferre
ratione sui Regni præsumerent, quippe cuius
propugnationem adversus quoslibet infestantes tanquam
membri insignis Imperii nuper effecti suscepisset.
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ Ipsum denique
Theodobertum hortatus serio, quatenus deinceps omni
iure in Marchiam super Schaldim nudatum se

profiteatur, necnon transactionem sive resignationem
dictæ Marchiæ per Carolum ducem nomine suo
factam ratam habeat, et perpetuis temporibus
validam, Cui mandato Cæsareo libenter acquievit
Rex Theodobertus.

Porro dum in Franciam ~~f~~ dux Carolus vnacum
Marchione Anselberto ~~[illegible]~~ et numeroso nobilium
comitatu appulissent Clotarium in primis Sues-
sionum Regem adierunt, ~~[illegible]~~ dicti Cæsaris voluntatem
et decretum insinuarunt. Clotarius igitur Rex
ut Anselbertum tanti ~~[illegible]~~ apud Imperatorem æsti-
mationis perpendit, ratum, gratum, et inviolabile
habuit Cæsareum decretum, necnon filiam suam
Blitildam in ~~maiorem amicitiæ~~ amicitiæ incrementum +
maioremque firmitatem ipsi Anselberto Marchioni
in vxorem tradidit, cum qua, deinde et reliqua familia
Tungros a Carolo duce deductus ab eodem admodum
honorifice ipse Anselbertus ~~[illegible]~~ exceptus et exhibitus
est. Inde tandem in Brabantiam profectus
~~et~~ Marchiæ sibi hæreditariæ a Cæsare collatæ ~~[illegible]~~
~~omnibus congratulantibus~~ possessionem accepit, eique
magna cum prudentia, et omnium congratulatione
præfuit.

Genuit autem Anselbertus ex vxore sua Blitilde Clotarii + B
Suessionum Regis filia proles masculinas quatuor
et vnam femellam, Anchisen scilicet alias Arnoldum,
qui patri in marchionatu successit, Feroldum

p. 10-

qui Epus Traiectensis et Martyr effectus est,
Medericum Episcopum Autissiodorensem, Condulphum
et Tarsitam, quæ vitam in virginitate ducens, et
divinis obsequijs singulari devotione intenta san:
ctorum albo inscribi meruit

Vivebant ea tempestate, insignia Ecclesiæ Christi
columina Sanctus Benedictus Abbas monastici ordi:
nis in occidente institutor et dux celeberrimus, Sancta
Scholastica eius soror Abbatissa, Brigida virgo nobi:
lissima Scotiæ, Patritius Scotiæ Archiepiscopus,
Maurus Abbas, Leonardus monachus, Columbanus
Abbas, aliique viri vita et sanctitate clarissimi —
Priscianus item vir longe doctissimus.

Accidit autem ut Clotarij ambo fratres germani, scilicet
Clodimirus Aurelianensis, et Childebertus parisiensis
Reges absque prolibus morerentur, similiter et Theo-
debaldus Theodoberti filius, Austrasiæ ~~Regis~~ Rex
Unde ipsi Clotario superstiti adhuc iure propin:
quitatis omnes omnino dictorum defunctorum —
possessiones obvenerunt, adeoque ipse totius
Regni Galliæ Monarcha evasit, Quod cum
sibi præter expectationem et ex inopinato conti:
gisse consideraret, ministerium sese Ansberto
Marchioni genero suo exhibere decrevit, ac eidem
universam Mosellanam provinciam, agrum Mosel-

lanum

13

et Juppiliensem Dominum, Ricuinum deinde ducem
Mosellanum, et Ardennæ principem, Ottonem —
Calui montis Comitem, Theodoricum Alsatiæ —
ducem, Vigebertum monachum, ac denique Lotharium
~~Archidiaconum~~ Leodiensis Ecclesiæ Archidiaconum.

p. 22

Raguero in alteram evocato vitam, Giselbertus filiorum
eius natu maximus anno domini nongentesimo decimo
sexto Regni Lotharingici summam adeptus est, atque
insimul dux Juppiliensis evasit, duxit autem Gerbergam
Henrici Aucupis Augusti filiam in uxorem, de hoc
uti et de caeteris eiusdem prosapiæ principibus copiosa
materia seges ad scribendum quidem sese offert, verum
ne nimium a proposito contingat deflectere scopo,
ijs studiose omissis ad seriem principum Lucemburgen:
sium prosequendam me converto, Occurrit autem
pro ~~[…]~~ rerum præsenti constitutione Ricuinus alter in
ordine Ragneri filius quem ducem Mosellanum, et
Ardennæ principem nuncupatum invenimus, a quo nimirum
ortum duxerunt caeteri qui hinc usque ducum Lucemburgensium
dignitatis apicem obtinuisse dignoscuntur

~~Hic~~ ~~[…]~~ Ricuinus Giselberti Lotharingiæ ducis
frater germanus, Castro Bullonio, Comitatibus Ardennæ,
~~[…]~~ Hasbaniæ, Verdunensi (quem ab Imperatore dono acceperat)

Theophylactus doctor Ecclesiæ singularis primus Bulgarorum antistes
Valafridus Strabo Abbas S. Galli apud Helvetios ~~acceperat~~
Remigius Altissiodorensis, Anastasius bibliothecarius
Romanus præclara eruditione viri illustres habentur

D.

Dominio item Guerry (quod modo Lucemburgensis ager nuncupatur) una cum finitimis territorijs potitus est, et cum Mechtilde Eberhardi Ducis Franconiæ et Wormatiæ filia coniugium contraxit, ex qua filios habuit Godefridum agnomine barbatum, Ardennæ, Bullonij, et Virdunj Comitem, Ottonem ducem Mosellanum, atque Sigifridum Guerry dominum, Bonnam præterea filij Regis Franciæ coniugem, ac denique Mechtildem Arnulphi Burgundi Cabilonensis Comitis uxorem ⊕

41
⊕ Reginó Prumiensis Abbas, Odó Cluniacensis Abbas, Ratbodus Epus Ultraiectensis, Radolphus Flavianus viri docti clarent

Otto Mosellanus Dux thalamo coniugali communita sibi habuit Goldinam Hermanni Bambergensis et Sueviæ Comitis filiam, Ottonis primi neptem, ex quorum complexu fluxit unicus eorundem filius Fredericus patris in ducali dignitate successor, cui tempore suo uxor obtigit Beatrix Hugonis Capet soror, Hic ille Fredericus est qui Barrensis Castri prima iecit fundamenta, Dux Lotharingiæ communi quidem vocabulo compellatus, at non revera talis sed Mosellanus Dux in Lotharingia existens Huic ex uxore filius prodijt Adelbero Metensium et Virdunensium Episcopus, eiusque frater Theodoricus Dux Mosellanus, et Barri Comes. Ex quo posteriore nata est Adela Henrici Comitis Arlenensis coniunx

Godefridus porró, et Ottó præfati ex Ricuino patre

procreati habentur e quibus moderni Lotharingiæ et Barri Duces originem ducunt, Sigifridus vero patre eodem Ricuino editus ex quo Lucemburgenses et Ardennæ principes profluxerint, quorum nobis in præsentiarum cæteris prætermissis scriptis suis genealogiam tractare ac prosequi propositum est

⊕ p. 23

Sigifridus itaque Ricuini patris in Dominio Guerry ubi prælatum est, locum subijt, quem comitatus titulo sublimari promeruit annum Dni circiter nongentesimum sexagesimum, Guerry autem plerique scriptorum omnes constanti affirmant assertione illud est perantiquum castrum quod hodieque in rerum natura consistit, et LVRICH communi appellatione vulgó designatur, cuius possessiones per circuitum pro eo quidem tempore longó lateque patebant, omnes ad Sifridum Comitem supremo iure spectantes

Intra huius dominij siue Comitatus ambitum Rupes habebantur præcipue eaque amœna admodum, quarum in extrema parte prope Castrum vetustum a Romanis ~~extructum~~ extructum Lucisburgum vocabulo, tunc temporis ad Monasterium Divi Maximini prope Treverim pleno iure pertinens, Cuius loci Sigifridus una cum uxore ac familia ordinarió residens in Castro Guerry, amœnitate captus, dum venationibus intentus sæpius

⊕ S. Albertus alias Adelbertus primus Magdeburgensium Eps, S. Bosóo in Dania, S. Volcardus in Norvegia S. Fridestanus Vintoniensis in Anglia S. Ulricus Augustanus, S. Conradus Constantiensis celebres Epi, S. Eberhardus primus Abbas Eremi Helvetiorum vulgo Einsidlen: ad hæc S. Gerhardus Lotharingiæ princeps, et Wenceslaus Dux Bohemiæ martyr, sacra sua doctrina omnique genere virtutum conspicui, orbem dei late perurgent et illustrant.

~~unde~~ se diverteret, magno ~~coepit~~ [depulit] affectu eum
in suam redigere potestatem, atque eam obnixe
Abbatis sancti Maximini [animum] instanter pulsare
coepit, quatenus iusta permutationis via id
sibi gratificari vellet. Huiusmodi igitur precibus
Abbas permotus de Conventus sui consilio et
consensu Sigifrido Guerrici Comiti Castrum illud
quod in terris suis Lucilemburch ~~vocitabat~~, pro
~~pago et decimis in Feulen~~ Castellum nostrum
in Arduenna situm vocitabat pro pago et decimis
in Feulen cessit, et in perpetuum contradidit.

Ad autem temporalis Imperii Romani habenas
moderabatur Otto Magnus Caesar Augustus
eius nominis primus, Henrici primi filius,
qui dum in Italiam profectus fratri suo germano
Brunoni Coloniensi Archiepiscopo summa cum
potestate ~~Imperator~~ Imperii gubernacula commi=
sisset, ad hunc Brunonem accessit noster
Sigifridus, eique suam ~~cum dni Maximini Ab-~~
~~bate initum contractum~~ exposuit, atque sese de
Castri [huius] ~~Lucenburgensi~~ nomine totius suae Guerrici
dominum appellari deinceps velle declaravit,
quod equidem haud difficilius ei annuit Bruno
Archiepiscopus summus in Imperio vicarius, cuius
facti historia scripto subiuncto a dicto Sigifrido

~~de~~ de castro Lucen: burgensi acquisito: de voluntate

desuper confecto patescit: In nomine unigeniti
filii Dei, Cognitum sit omnibus populis in Christum
credentibus tam praesentibus quam futuris clericis
atque laicis. Sigifridus Comes de Ardenna nobiliter
natus, Castellum quod dicitur Lucilemburgum
in proprietatem desiderans adipisci perrexit ad
Dominum Brunonem fratrem videlicet Imperatoris
Ottonis, qui tunc principatum ~~Regni~~ totius Regni
post ipsum tenebat, atque ei suum manifestavit
desiderium. Cuius solicite Episcopi arrepto consilio,
et impetrata licentia ab eo, venit ad Abbatem —
Wikerum, et ad reliquos sancti Maximini monachos,
in quorum praedio idem castellum fuerat positum,
petens ut sibi liceret cum suo allodio illud commutare
et in suo libertarium sic habere: Acta est namque
haec mutatio sive etiam traditio in Civitate Treverensi
in Monasterio dicti patroni memorati in die palmarum,
decimoquinto Calend. Maii, cum consensu et collau=
datione Frederici ducis Lottaringiae opus istud ~~peractum~~ 43
peractum est. Anno dni Incarnationis nongentesimo
sexagesimo tertio, Indictione septima, Regni Otthonis
Regis tertio, de patris sui Caesaris principatum
tenentis sermo. Ab hoc igitur tempore accidit ut

Comitatum
Cuius ~~dominum~~ in Lucelemburgensium Comitatum
commutaretur et hac alteratione ipsum Cuius
vocabulum ex hominum memoria penè interiret

Sigifridus iste Comitum Luxemburgensium pri-
mus vir fuit prudentia ac virtute præstantissimus
belli etiam gerendi peritissimus, similiterque catholicæ
religionis cultui singulari animo ~~affect~~ deditus
In cuius rei evidentiam statim atque in potestatem
suam Luxemburgense castellum arripit, sacellum
quoddam sub intemeratæ Dei genitricis Mariæ
patrocinio (quod modo a sancto Michaele Archan-
gelo titulum præfert) iuxta idem castellum a
fundamentis excitavit, Ipsum deinde castellum
prævalidis ac superbis admodum turribus, aliisque
ædificiis ampliavit, sic sane ut ex castello —
arx tandem resultaret longè munitissima, et
iis temporibus quo tormentorum bellicorum usus —
needum increbuerat hominum iudicio insuperabilis
Nam præter ædificia, muros, turres, pontesque
subductiles quæ artificum opera Sigifridus Comes
inibi constituerat, locus ille insuper naturaliter
~~fuit~~ pro maxima sui parte inaccessibilis est
adeo ut propter rupium altitudinem, et ~~nimis~~
^ nimis præcipitem ~~complanationem~~ quasi ad perpendicularem complana-
tionem præcipitium, nullis antiquorum ~~bellicis~~

~~marinis foret obnoxia~~, belli machinarum cunctis-
omnibus foret obnoxia, Deinde vero inter Imperij
Arces non posteriori loco habitum fuit Castrum —
Luxemburgense, Tempore deinde insequenti, Sigifridus
Comes, utpote ~~ad~~ rebus ecclesiasticis tuendis, imo et
adaugendis ~~valde~~ totus deditus in advocatum postulatus
est viri Imperialis Monasterij Epternacensis, atque
id muneris magna cum laude, et omnium applausu
ad ecclesiæ ipsius utilitatem est exsecutus, Et ut erat
veræ et antiquæ Religionis zelator maximus, advertens
in Epternaco non monasticæ vitæ professores, sed
sæculares canonicos, eosque admodum dissolutis imo
et scandalosis moribus sub æque vicioso Abbate degere,
tanto malo remedium "in primis" afferre studuit, Unde citra
moram ad Ottonem magnum Imperatorem desuper
aggressus est, quo deveniens sua Cæsareæ Maiestati
claro et aperto exposuit Monasterium Epternacense
a divo Willibrordo Episcopo Traiectensi fundatum non
talibus sæcularibus canonicis, sed Monachis sub divi
Benedicti regula Deo militantibus fundatum fuisse,
assignatum atque traditum, atque hanc ordinationem ad
annum Dominicum octingentesimum quadragesimum
octavum usque in vigore suo perstitisse, tum demum
monastico ordine inde per Adelardum Abbatem

opera et studio cuiusdam Karlomanni eliminato
Canonicos seculares introductos seu verius intrusos
fuisse, Hos vero vitam admodum ~~sordidam~~ dissolutam, et
carnis quibuslibet voluptatibus conspurcatam, divino opere
neglecto, agere, Quibus sic explicatis invictissimo
Imperatori supplicavit quatenus iubere dignaretur
ut Canonicis secularibus seculariter atque damna-
biliter viventibus ex Epternacensi Caenobio exactis,
pii ac ~~Relig~~ religiosi ordinis Divi Benedicti
Monachi inibi postliminio reponerentur, qui nocte
dieque domino universorum creatori iuxta vocatio-
nis suae praescriptum et eius loci primam funda-
tionem in omni observantia regulari servire
satagerent, necnon pro ipsius Caesaris Augusti
salute ac sacri Romani Imperii pace et tran-
quillitate divinam gratiam implorarent, Haec
ut a Sigifrido Comite Imperatori exposita, et
postulata fuere, viri pietatem, et vere Christianam
sollicitudinem admiratus Caesar petitioni eius pro-
tinus annuit, statuitque ut Gusfrido loci Abbate
vita functo, Ravangerus vir pietate, sapientia
et regulari observantia summe commendandus in
eius locum subiret, ~~et~~ Canonici explodentur
et domus monachis restituerentur, Quod et factum
est / Sed ~~cumulum etiam~~ Sigifridi Comitis etiam

commendationem spectare indubium est quod Confraterni-
tatem misellorum quae hodieque in Epternaco oppido
perdurat, ipse instituerit, et ex propriis bonis libera-
liter dotaverit, Egit insuper complura alia dum
vixit summa laude digna, quae si prosequi animus esset scriptis,
~~nimis~~ a brevitate mihi ~~suscepta~~ in animo suscepta nimis
recederem, ~~Hic~~ In uxorem ~~pene~~ vero, ubi adolevit ~~accepit~~
|| cognomine Hadewich
Mariam Eustachii Comitis sancti pauli ~~filium~~ et Eunice
filiam sibi copulavit, ex qua unicum procreavit filium
vocabulo Giselbertum, quem dociles annos iam attingentem
in omni sapientia, morum disciplina, et virtutum optimarum
exercitatione instrui parentes curarunt, adeo ut genitorum
praestantissimorum et ipse filius evaderet praestantissimus
Porro Sigifridus primus Luxemburgensis Comes, vitam
~~vixit~~ produxit suam ad annum Christi ~~decimum~~ penultimum millesimum,
quantumvis ~~alii~~ plerique scriptorum ipsum diem clausisse
extremum longe ante, id est septuagesimo post nongentesimum
Domini annum asserant, quorum certe assertionis falsitas, nostri
vero dicti veritas satis liquet ex tribus ~~aut~~ autenticis
quae etiam hodie ~~inde~~ extant ~~habentur~~ ab ipso Sigifrido emanantibus
scriptis, quorum primum in Archivis Monasterii Sancti
Maximini repositum sic habet: In nomine sanctae et
individuae Trinitatis. Quoniam omni homini necessa-
rium ~~est~~ esse pernoscitur, ut in hac vita positus
de futuris pie meditetur, et rebus transitoriis curem

aeternae vitae mercari conditur, sacra exhortante scri-
ptura: Honora dominum de tua substantia, Itemque:
Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extin-
guit peccatum, Ideo ego Sigefridus Comes cum
coniuge mea Hadewigh do Abbati, fratribus et
44 monasterio Allodium Meresch, quod situm est in
Comitatu Ardennensi. Actum anno 993. Regni
Ottonis tertio. Haec ex primo scripto. Alterum
vero in Archivis Epternacensis coenobii inventum
ita sonat: Hac ego Sigefridus, licet indignus,
honore tamen Comitis sublimatus, considerans
quod ex regia donatione Abbatiam sancti Willibrordi,
~~eamque~~ pro beneficio suscepi, eamque per multos
annos potestative direxi. Acta sunt haec
anno 997. Sic in secundo, cui conforme
est tertium scriptum inter archiva eadem Epter-
nacensia repositum, ubi Otto magnus Impera-
tor de viro Sigefrido ~~[illegible]~~ tanquam
adhuc superstite sermonem faciens, eundem Advo-
catum Epternacensem indigitat, sub data producti
anni dominicae Incarnationis nongentesimi no-
nagesimi septimi #

p.26 Sigefrido viam ~~[illegible]~~ universae carnis ingresso
iure haereditario in eius comitatu Lutzenburgensi
~~fi~~ aliisque possessionibus ac munere advocatiae
Epternacensis Monasterii surrogatus est huius

S. Adelgarius Hamburgensis, aplica aucte filius regnum dei annunciat
septentrionalibus populis, unde conversae sunt ad fidem Zelandia, Holsa-
tia, Scandia, Norwegia, Islandia. Item Ado Viennen. Episcopus, Smaragdus abbas
Vindocinensis, et Luithprandus Ticinensis viri docti clarent

ipsius filius Giselbertus, qui cum desponsata sibi
uxore Bertha Alphonsi Comitis Bononiae filia senio
praefuit ad annos quadraginta quinque, et interea
quatuor filios in lucem produxit atque unam filiam.
Horum nomina sunt Fredericus in Comitatu Lutzem-
burgensi successor, Conradus Comes ~~Arlunensis~~,
Godefridus, qui absque liberis gravaminis ~~etiam~~ coniugalis ~~est~~ obiit ~~defunctus~~
Adelbero praepositus sancti pauli Treverensis, et
Ogiva Flandriae Comiti Balduino in matrimonium tradita
Giselbertus Lutzenburgensis ordine secundus dum iam
senectutis dies esset ingressus adiuncto secum Conrado
filio suo natu maximo bellum intulit admodum atrox
Megingaudo Treverorum Archipraesuli; Huius autem
rei causa huiusmodi extitisse fertur, quod cum illius ditionis
vacante ~~illa~~ sede Archiepiscopali, Adelbero Giselberti
Comitis secundus natu filius praepositus sancti pauli huius
quorundam ~~et~~ Canonicorum summae aedis ~~ad quos eligendi~~
~~ius spectabat pars quaedam~~ suffragio electus,
quorundam vero et quidem plurium et saniorum
~~et~~ voto Megingaudus Ecclesiae metropolitanae praepositus
designatus foret, et Henricus tunc temporis Imperator
Megingaudi electionem Adelberonis praeferendam iudicasset
electioni, eamque proinde suo imperiali calculo con-
firmasset, hac iniquam de re summopere infensus

noster Giselbertus Luxemburgensis Comes cum Conrado
filio Megingaudum Archiepiscopum gravi bello —
lacessivit, eius possessiones depraedando, subditos
infestando, et quibuslibet incommodis afficiendo,
Quinetiam palatiolense sub urbe Treuirensi ab altera
parte Mosellae situm oppidum non ignobile obsidione
vallavit, et in suam potestatem non magno labore
adegit, tum vero quo Treuirenses exinde arctius
distringeret Castrum eius loci multo quam antea
magis ~~munitum~~ muniri curavit, ~~atque~~ ac denique
pontem Mosellae ad urbem Treuirensem situm ab alteri-
ri parte adhibitis custodiis vigilanter observari cura-
vit, ne quispiam illac urbem ingrederetur aut etiam
egredi citra eius permissum contingeret —

Megingaudus in summas coniectus angustias, dum sibi
per se minime subveniri posse conspiceret, ad
Caesaris opem implorandam sese convertit, Rex quo
cum indignatione commotus Caesar exercitu —
pergrandi congregato, Episcopo subventum venit
atque in primis palatiolum oppidum Treuiris valde
infestum ex Luxemburgensis Comitis potestate
eripere est conatus; at cum circa eas partes
frustraneo castra fixisse per menses aliquot sese conspiceret,
eam obsidionem re infecta dissolvit. Unde

Luxemburgenses in palatiolo constituti, maiori superbia
inflati, in imperialem ~~exercitum~~ Treuirensi urbi
iam propinquiorem factum incursiones frequentes
non sine gravi ipsorum imperialium iactura fecerunt.
Accidit autem sub haec initia bellantium concertatione 45.
dum varii generis commeatus utpote in bobus, ovibus,
granis, vino aliisque speciebus consistens
ad sustentationem imperialis exercitus adveheretur
et horum magnus numerus iam ad viam montis
post S. Maximini Monasterium declivem pervenisset,
milites Luxemburgenses id sentientes ex palatiolo —
conspicientes ~~festinato~~ eorum ad destinatum locum —
appulsum praevenire ~~conati sunt~~ festinarunt, magnam
rerum earum, quarum usus perquam sibi commodus
futurus erat ~~rerum~~ praedam ferunt ~~[illegible]~~, Caesareis
quamquam tota vi obsistentibus, abduxerunt. Quam ob
causam Caesar ipse plurimum turbatus, inopsque consilii
pontem Treuirensem funditus dirui iussit, et Megingaudo
altera vice in Archiepiscopatu confirmato, inde discessit,
Megingaudus vero quod sibi Treuiris non confideret tutum
fore Confluentiae demum domicilium fixit, Adelbero
autem, patre suo Giselberto Comite ad propria
remeante in palatiolo remansit.
Dum porro Giselbertus anno domini 1015 ~~in fata concessisset~~ naturae iura persolvisset

atque iidem eodem ferme tempore Megingaudus fun
[struck] mortis tributum persol-
visset, cuius eventu effectus Adelbero de novo
sperare coepit sese citra cuiusquam resistentiam Archi-
episcopalis Treverensis iura [plena et perfecta] adepturum; verum
eventus res longe alius accidit. Nam Caesar indig-
num existimans non vindicare sese [dictis] quae occa-
sione Adelberonis a Lutzenburgensibus Comitibus
ipse cum Imperii statibus perpessus fuisset, manum
cogit quam antea multo praevalidiorem, castraque
ad oppidum palatiolense [admovens struck] admovens
ipsum cum adiuncto castro [infra struck] paucorum dierum
curriculum armorum virtute superavit, in suam
[struck] potestatem redegit, ac
[struck] Adelberonem coepit captivum. Denique pri-
usquam inde abscederet Popponem Ratisbonensem
virum sanctitate et doctrina conspicuum, in Archi-
episcopum Treverensem eligi petiit; quo haud
difficulter obtento, Imperiali auctoritate huiusmodi
electionem ratam et firmam esse decrevit. Quae
dum fierent, Caesar ipse Adelberonem captivum
talibus verbis affatus est: [struck] Talem virum
(inquit Adelbero) huic sedi Treverensi praesidere
volumus qui tuae tuorumque vesaniae virtute
sua atque prudentia resistere possit. Quo au-
dito

dito Adelbero supra quam dici potest, ob suis factis
ad pedes [Imperatoris struck] [novi Archiepiscopi Popponis] humiliter prostratus, petiit
suppliciter sibi temeritatis praesumptae culpam clementer
ignosci, quam [struck] petitionem haud
difficulter ab optimo praesule impetravit, atque etiam
[struck] [apud Caesarem] eodem intercedente [a Caesare struck] liber, et vinculis solutus evadere meruit
[struck], [struck] [Animo tamen expendens] quot et quanta per se et
suos damna provinciae Treverensi illata, iniuriose fuisset
et praesertim [quod] ecclesiae possessiones cladem permaxima
inde pertulissent, districtum divini tribunalis iudi-
cium perhorrescens, iram summi [struck] malorum
vindicis sibi placare quibus potuit modis curavit,
atque eum ob rem praeter continuum ob commissa
peccata lamentum quo toto reliquo vitae suae tempore
sese confecit, ad damnorum etiam restitutionem
faciendam animum applicuit, atque re ipsa bonorum
suorum haereditariorum partem non minimam damno
affectis contulit, atque inter haec vero insignia
quaedam dominia, ut pote Sarburgh, Beurnastel,
Kulberck [cum appendiciis struck] Episcopo Treverensi,
et successoribus, de consensu Caesaris, pleno, integro
et absoluto perpetuis temporibus possidenda, absque
ullius iuris reservatione, donavit et tradidit,
[struck] Aliis item Ecclesiis et Monasteriis circa

Trevericam urbem constituit, amplas possessiones
in remunerationem ipse illatarum reparationis [illegible]
ac liberali animo contulit [illegible]
et eadem ecclesiam Divi Matthiae praestantissimum
monasterium ad aquilonarem urbis Treverensis
partem situm ab eo Adelberone bona
sua in Benraedt, Longasura, et alibi, summam
in valorem ~~ad~~ sibi donata, et collata habere
et aliquamdiu possedisse fatetur, Continuit se
porro ipse Adelbero dum seditiones praevaluere
et ~~[illegible]~~ praefectus sedatae essent in sua prae-
positura ad sanctum Paulinum, vir itaque in omni
pietate, iustitia, ~~ac [illegible]~~ membrorum
46 suorum quae erant super terram mortificatione

p. 27 Etsi vero instituti mei in praesentiarum non sit aliud
ex professo tractare, quam ea quae ad prin-
cipum Luxemburgensium, utcunque non semel
sum contestatus, seriem et lineam directe spectant,
urgente tamen occasione necessitas quia vero
mihi ingeruntur de iis etiam ~~[illegible]~~ obiter
agere, quae ad propositum propius accedunt,
dum videlicet, vel fratrum aliorumve propin-
quorum eiusdem lineae tanquam ratio ipsa persuadet
Huic igitur pauca satis digna principes ulterius

X p. 28

seriem prosequar institutam, de praelibato Conrado
secundo Giselberti Comitis nato filio, qui patri in
bello contra Archiepiscopum Treverensem agendo vastator
~~ad~~ adfuit, ulterius, Conradus iste Comita-
tum Arlunensem possidendum arripuit, et Giselam
Comitis Castinensis filiam connubiali thoro complexus
est; quae ei successive peperit Henricum, Conradum
Monasterii Munsteriensis prope Luxemburgum funda-
torem, et Mariam. Horum pater Conradus de quo
nobis in praesenti est sermo, vivente adhuc maiore
suo fratre Frederico concessit fatis, cuique filius eius
primo natus Henricus in Comitatu Arlunensi suffe-
ctus est, qui Adelam Theodorici Ducis Mosellani
filiam sibi in coniugem desponsavit, ex qua filios
binos Fulconem et Walramum suscepit, quorum prior
fato Fredericum et Beatricem genuit, et cum eis de-
inde iam ephebis mortis exsolvit debitum. Walramus
~~filius~~ deinde solus Henrico Arlunensi ~~patri~~ Comiti
patri superstes filiam Isabellam Comitis Lossensis
matrimoniali foedere sibi devinxit, ~~et ex ea filiam~~
~~unicam Isabellam vocabulo (quae postea Henrico~~ —
~~Limburgensi viro contigit) procreavit; ex cuius Walrami cum sua~~
Isa-bella ~~coniugis occasione possessiones quamplurimas quibus~~
~~Walramus etiam hodie gallico idiomate pays d'ultre~~
~~meuse vocabulum est dotis nomine, adeptus obtinuit~~ ./

et eius causa possessiones opimas, quae Leodiensi
voce gallica pays d'oultre Meuse nuncupantur, dotis
titulo adeptus est, genuitque ex ea Isabellam, cui
Henricus Limburgensis factus est maritus, ~~et~~
eo scilicet pacto, ut ~~tempore suo~~ Comitatus Ar-
lunensis vita functis eius possessoribus propter
Isabellam uxorem in Henricum Limburgensem
devenirent
p. 28 Cuius contractu nihil obstante, Adela Isabellae Lim-
burgensis avia, et ad dies vitae suae dicto Arlunensi
comitatu gaudens, [et in eo residens] senio iam confecta, ut morti
proximam se sensit Walrami filii sui, memoriae
sive ex ipso neptis Isabellae pacti immemor, Com-
itatum Arlunensem ecclesiae metropolitanae Trevi-
rensi in haereditariam possessionem legavit, cui
quidem facto tanquam sibi praeiudicanti, et contractui
praeallegato ex diametro repugnanti statim ~~fecit~~ sese
cum solemni protestatione opposuit Henricus Lim-
burgensis, atque cum non ita multo post, mortem
obiisset ~~Adel~~ Adela, ipse Arlunum properanter
veniens a civibus fidelitatis iuramentum suscepit
et exinde sese Limburgensem et Arlunensem
appellavit Comitem, Isabella vero eius uxore
unacum parvula sua filia ex hac vita ad
futuram translatae ~~transmigrante~~ bona ~~sua~~ ultra mosam
\+ 47 circa Traiectum ~~et Dalhem~~ [illegible] sita ad parentum ~~suorum~~
eius ~~dict~~ Walramum ~~rediderunt~~, iure proximitatis re-
dierunt, a quo deinde absque haeredibus defuncto

in ~~ad~~ Conradi patrui sui tanquam veri ab intestato
haeredis potestatem devenerunt, ac deinde Monasterio
Luxemburgensi ordinis S(anc)ti Benedicti quod ipse
fundavit, ~~ad~~ ab ipsomet donata sunt, et in hunc
usque diem possessa #
Fredericus (ut eo ~~m~~ redeam, unde nonnihil urgente p. 28
occasione digressus sum) Giselberti secundi ordine
Comitis Luxemburgensis, filius primogenitus patris
demortui primarios titulos utpote Luxemburgensem
Comitatum accepit ~~est [illegible] ex eadem~~ Ger-
trudem Gozelonis Gibberi ducis Lotharingiae filiam
sibi in uxorem ascivit, atque ex ea filios suscepit
Seyfredum, Giselbertum, Henricum, ac filiam Er-
mesindam, fuerunt autem isti Frederici filii admodum
nobiliter educati, et multis virtutibus evaserunt
conspicui, horum Henricus ad Regis Franciae
commendationem in Episcopum Leodiensem circa annum
dominicum 1046 [vivente adhuc patre suo] electus est, uti legere potest
ex catalogo Episcoporum praelibatae ecclesiae sub
his verbis: Henricus filius Frederici Lotharingiae
ducis, hoc vero monere quemquam debet, cum non
filium ~~Lux~~ Luxemburgensis comitis eo loci appellari,
id enim ideo contigit, quod Fredericus pater eius
non modo Luxemburgensis Comes, sed etiam Mosel-

\# Fulbertus Carnotensis Ep(iscop)us, Radulphus Ardens Concionator
Burcardus Vormatiensis Ep(iscop)us, Berno Abbas Augiensis,
scriptores celebres florent

lanus in Lotharingia dux ab Imperatore pridem
extiterat constitutus, ex quo tanquam hæredi-
tario (patrui) titulo ipse Henricus Episcopus sibi regi-
mentum usurpabat, ~~[illegible]~~ autem suæ Ecclesiæ
regimen tempore haud longo tenuit, abreptus
namque præmatura morte ex hac vita. In
fata similiter eius duo germani fratres
Sigefridus et Giselbertus concessere iuvenes
nullo post se hærede relicto, unde accidit ut
[illegible] ipsorum soror Ermesindis (cum nulla) Frederico patri
proles ~~et~~ (et eius) ex suo corpore hæres (nam) residuus maneret
masculi sexus.

p. 29

Cæsar proinde videns marem in Frederici linea
defecisse, ducatum eius Mosellanicum in Gozelonem Lotharingiæ
~~[illegible]~~ contulit, prout ex Sigeberti Gembla-
censis monachi Chronico haud obscure colligitur.
Ita enim habet: Frederico Mosellanorum duce
mortuo, quia mares filios non habebat quibus
ducatus competeret, Gozelo dux insuper
etiam ab Imperatore Mosellanorum ducatu in
Lotharingia potentius principatur. #

48. Ermensindam scribunt Chronographorum aliqui
Comitatui ~~post patrem~~ Luxemburgico post patrem
suum ~~[illegible]~~ Fredericum defunctum præfuisse, Con-

S. Eduardus, Angliæ Rex magnus, regia gloria, fide et sanctitate maior claruit, et S. Hanno Coloniensis episcopus. S. Petrus Damianus Eps Hostiensis. S. Lanfrancus Eps Cantuariensis, Guitmundus Umbertus Cardinalis, Theoduinus Eps Leodiensis, Hermannus contractus, et Hildebertus scriptis florent.

radum vero (primum) et Fredericum patruos suos, item Conradum
2m primi eius nominis filium, ac denique Guillelmum
secundi Conradi filium, huiusque filium Conradum tertium
extitisse nomine tenus tantum ac non revera Comita-
tus Luxemburgensis possessores ac dominos. Quæ ita
scribentium opinio quam longe a vero aberret, non
difficulter advertet quisquis præter cætera originem
ac fundationem Monasterii Munsteriensis attenderit.
Illud namque ex eius Monasterii archivis indubitatum
habeo, quod Conradus secundus primi Conradi
filius, atque adeo Ermesindæ fratruelis ex patruo
ipsum Monasterium a fundamentis ~~[illegible]~~ primus
excitaverit (?), et ex bonis suis possessionibus suis
propriis dotaverit, absque eo quod cuiusquam, et ne
quidem Ermesindæ ad id ~~[illegible]~~ assensum ~~[illegible]~~
sive confirmationem expetiverit, quæ sane nullo
pacto constare possunt et consistere, uti constant
atque consistunt, si ipsa Ermesinda non vero dictus secundus
Henricus verus et realis Luxemburgensis Comes
extitisset, ex cuius authentico scripto hæc huc
transumpsi: In nomine Individuæ Trinitatis
Patris ~~et~~ Filii et Spiritus Sancti [illegible]

et Monasterio mortem, in quo multus patrum meorum
prius adorauit, a turri extrema Castri nostri usque
ad aquam, cum banno, et aquam a ponte sancti
Udalrici, usque ad ripam Moronis, cum molendinis
et furnis, Item damus illis omnia necessaria
in sylvis de Antsen et Sandtweyler. Damus etiam
illis pratum nostrum spatiosum prope Muchingen,
eiusdem prius, villam Wormeldingen, Rollestad et
Sandweyler. Haec ibi, quae euidenter intentum
nostrum comprobant, dum castrum suum Henricus
serenissimus vocitat, et vicina bona ad comitatum
ualdemus pertinentia, ~~alias~~ auctoritate propria pure
49 et libera ~~[illegible]~~ aliennis donat. Item Clementia
praedicti Henrici vidua, in sua pagi de Merl prope
Luxemburgum sibi donationem praedicto Monasterio
facta dictis satis attestatur, in diplomate filii
sui Guillelmi his verbis: Postea cum pater meus
in via Hierosolymitana defunctus esset, et post
duos annos inde translatus, ac in praedicta crypta
tumulatus, eodem die venerabilis mater mea
Allodium quod dicitur Merra, Christo et eius ge-
nitrici, assensu filiorum dedit. Ubi vide, Comitissam
hanc viduam Henrici bona comitatus tanquam suum
dominium, in aliorum dominium transferre. Facit et
ad horum confirmationem aliud dicti Guillelmi di-
ploma, quo sibi et successoribus suis Castri Luxem-
burgensis dominis, atque adeo Comitibus eiusmodi imponit
legem: Dominus autem huius castri nullum grau-
amen illis inferat, nec de placitis eorum se intro-
mittat, et si ab aliquo Monasterio iniuria facta
fuerit a nobis seu a posteris nostris iustitia requi-
ratur, et nihil pro hac re nobis debetur. Accedit
denique huic proposito Brunonis Archiepiscopi Treui-
rensis confirmatio priuilegiorum dicti Monasterii ita
habens: In nomine sanctae et Individuae Trinitatis.
Ego Bruno Dei gratia Treuirensis Archiepiscopus.
Notum facimus tam praesentis quam futuri saeculi
fidelibus, quod Comes Guillelmus de Luxenburch
primum patris sui Conradi uotum adimplere desiderans.
Haec sunt autem quae fratribus illic Deo famulantibus
a Comite Conrado, ab uxore eius Clementia, Item
a filio Guillelmo donata et chartis confirmata:
Des Ecclesiae, Mansum unum indominicatum, et quatuor
mansi vestiti, et mons et planicies, ab extrema turri 50.
castri, usque ad aquam. Haec acta sunt tempore Henrici 4ti
Accedit his clarius testimonium literarum Adelberonis Metensis
episcopi in hac verba: In nomine sanctae et indiuiduae
Trinitatis. Notum sit omnibus tam futuris quam praesentibus
quod Conradus bonae memoriae Comes de Lucelenburc

Ecclesiam, Ecclesiae Romanae appenditiam Deo et
Matri eius miris fundavit, rebus ditavit, reli-
gione stabilivit, de monachica sancti Benedicti
regula insignivit, ego autem Albero gratia Dei Leodi-
ensium Episcopus Fulmaro Coenobii eiusdem primo -
Abbati de Ecclesia de Feiron, siquidem Comes Con-
radus praedictam dotaverat Ecclesiam, bannum
feci legitimum, charta et sigillo meo confirmatum,
ad ostendendam veritatem, ad tollendam futuri tem-
poris occasionem, ad habendam successoribus meis
notitiam. Ad hunc Bannum conduxit eum Comes
Guillelmus praedicti Comitis successor, et filius
ad generalem synodum Leodii in Conventu primo
in praesentia clericorum xiiij Calend. Julii, in secundo
consecrationis meae anno, Testes huius sunt Comes
Namurcensis Godefridus, Comes Gualeranus, Comes
Ottho (Sic Leodiensis Episcopus Adalbero, ubi
supra, Ex quo luce meridiana perspicuius apparet
Conradum, et eius filium Guillelmum vere extitisse
Lutzemburgenses Comites, et Comitissam quandam nullatenus
eidem Comitatui praedominatam, quippe cuius maritus
Godefridus Namurcensis Comes in factorum testem
non vero ~~confir~~ approbatorem inducitur. Manet pro-
inde satis confirmatum nostrum assertum, quo Conra-
dum secundum Comitem extitisse [illegible] Lutzembur-
gensem, ac proinde errasse Historicos qui ex eorundem

Nota
Haec spectant ad finem seq. paginae
#

S. Anselmus Eps Cantuariensis salutari doctrina et rebus pie gestis praeclarum [illegible] divinitus vitae sanctae testificationem consequitur, florebat etiam S. Ivo Eps Carnotensis, et Wilhelmus Abbas Hirsaugiensis sanctis animi dotibus commendatus, ut et qui ipsum praecesserat Fridericus

Comitum seriem hoc texunt Conradum secundum, Guillelmum,
et huius filium Conradum tertium omiserunt. Quod si
quis opponat Conradum primum Conradi secundi parentem
eo Comitatu nunquam gavisum fuisse, respondeo id
quidem esse verum, attamen nostrae sententiae nihil officere
Nam id accidit quod frater eius maior Fridericus
Comes Lutzemburgensis ipso moriente supervixerit, et
tandem absque propria prole decedens fratris praedefuncti
posteris id est Conrado secundo tanquam proximis ^et absque descendentibus,
hunc Comitatum cum aliis ~~successoribus~~ bonis suis dimiserit
~~per~~ haereditario iure possidenda #

Circa haec tempora accidit ut Henricus Henrici tertii
Imperatoris filius in Romani Imperii Regem electus
atque non adeo multo post ad supremum ipsius Imperii
fastigium defuncto parente anno ~~107~~ 1057 evectus
Henricus quartus eius nominis appellatus est, Cum
vero aetate admodum esset immatura, ineptusque videretur
ad id functionis nimis prudenti Imperii per proceres,
suasu atque consilio Mater ipsius Caesaris ac praedefuncti
vidua, mulier omnium iudicio prudentissima, filio donec
aetate ac rerum cognitione maturesceret assignata
est in subsidium. Verum cum id clericorum procerum
consilii Otthoni Coloniensi Archiepiscopo minime
probaretur, eius molimine ab huiusmodi Romani Imperii
auxiliari administratione bona mulier ~~reiecta~~ paucos

Carthusianorum ordo Parisiis in Gallia a S. Brunone Coloniensi germano, et S. Hugone Epo gratianopolitano gallo cum sociis septem initiis anno 1082, qui relictis saeculi illecebris minore peccandi periculo, maiore Deo famulandi libertate, per austeram vivendi disciplinam, et per condigna fidei opera, cum timore vocationem suam et electionem certam facerent.

inde elapsis temporum spatiis deuicta est, ex quo
quidem euentu non parum turbationis ultra Imperij
status exortum est, Cuius sedandæ gratia, uno
propriæ salutis operandæ causa, diuino instinctu
tacta Imperatrix, mundi huius uanitati atque Merebur-
nitum remittere constituit, atque eam ob rem
Cœnobium Fructuariense Deo et sibi de cætero uacatura
ingressa est, At uero cum Ottho Colomensis nihil
de Troncepta in dignitatem malevolentia remisisset et
in tantum eius quietem et religiosam conversationem
turbare nisus ~~[illegible]~~ est, ut deiecta Deo mulier eius
importunitate coacta cum locum relinquens, Romanum
iter uero deuenit, quo magno labore perlustratis
salutatis pro apostolorum liminibus, ac reliquis
denique sanctis urbis locis magno cum affectu visi-
tatis, in sanctis operibus ac præsertim eleemosy-
narum largitione profusa, atque corporis afflictione
reliquum dierum transegit, tandemque beato fine
consummata, animam Deo creatori reddidit, Cuius
autem corpus in Diui Petri ~~[illegible]~~ Basilica iuxta diuæ
Petronillæ virginis altare conditum est.

Dum hæc ita geruntur autem per breuem modo dicto
tempore Henricus 4tus Imperator augustus Corona
Imperiali ~~[illegible]~~ in ipsa Urbe redimitus extitit,
ac

26

ac deinde Bertham Lombardiæ Marchionissam sibi
matrimoniali vinculo coniungit, genuitque ex ea
sequentes proles scilicet Henricum eius nominis
quintum patri in Imperio successorem, Conradum,
Clementiam ~~[illegible]~~ nostri secundi Conradi, Lutzem-
burgensis Comitis postea coniugem, ac denique
Agnetem Leopoldi Marchionis Austriæ sponsam,
ex quorum complexu prodierunt sanctus Leopoldus
et Poppo Treuirensis Archiepiscopus,

Clementia autem Henrici quinti Imperatoris filia Conra-
do nostro Lutzenburgensi Comiti coniugali thalamo
associata est; ex quo quidem thoro profluxere proles
Guillelmus patri in Comitatu successor
Adelbero, Virdunensis Ecclesiæ primicerius
Henricus adolescens e vita sublatus
Bertha Comitis de Zeringen uxor 52
Elizabetha Comiti Hannoniæ nupta.

Hoc Conrado habenas Lutzenburgici Comitatus moderante
Poppo Treuirensis Archipræsul uxoris Henrici Clementiæ ex sorore nepos ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ viam ingressus est carnis universæ, Huic
autem in pontificali munere surrogari accidit Rudegardum
Comitis Sueviæ filium, Ecclesiæ Wormatiensis præpositum,
tandemque a summo eo temporis pontifice Magno
Leone nono Lotharingo suæ institutionis confirmationem
a sese potius Germano Alsatico Comite prius Tullensi Episcopo,

ostendere, fuit autem Eberhardus iste praesul magna in Deum pietate praeditus, et gregi sibi commisso laudabiliter admodum pastorale officium impendit, sed et Ecclesiae suae iura, privilegia nec non possessiones summa prudentia atque industria gubernavit, ampliavitque. Contigit porro una dierum, dum hic obeundi pastoralis muneris gratia huc illucque per dioecesim suam proficisceretur, obvium eum habuisse Conradum Comitem Luxemburgensem, qui timore Dei abiecto, et nihil etiam maiorum offensam veritus, in Christi sacerdotem, eumque suum verum et proprium pastorem et patrem spiritualem Eberhardum Trevirensem Archiepiscopum sacrilegas manus violentas ausu temerario immittere praesumpsit, quem etiam eundem secum ~~in capt~~ abduxit, carceri mancipavit, eius pallium discidit, vestes sacerdotales diripuit, sacrum unctionis chrisma effudit, nec non alia nefanda simul perpetravit. Triste istud nuntium dum ad Trevirensium aures esset delatum, in luctus signum, ubique per ecclesias divinum officium publice et solenniter pro more fieri prohibuerunt, donec et quousque summi pontificis super hac re sententia haberetur. ~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~[illegible]~~

~~ferret~~

~~ea addita conditione ut a gravi istac censura liberaretur dominus Archiepiscopo et capitulo dimisso, veniam commissi sceleris supplex ab eo peteret~~, quam obtenta ~~nec non eius Archiepiscopo offenso absolvendi poenitentes potestatem demandaret. Gravi igitur hac animadversione multatus Comes~~

Summus pontifex, statim atque pro parte Archiepiscopi et eius subditorum querimonias eiusmodi percepit, ~~factum~~ sacrilegium hoc facinus magnopere detestatus est, et ~~[illegible]~~ deliberatione cum Sacro Illustrissimorum Cardinalium mature praehabita, in excommunicationis sententiam iure ipso Conradum comitem Luxemburgensem incurrisse declaravit, ~~quod~~ eumque hac censura innodatum fore de unanimi complicibus suis voluit, donec poenitentia tactus ab ipsomet Archiepiscopo tam graviter offenso veniam humiliter petiisset, et ~~absolvisset, ac deinceps omni~~ eam cum omnimoda absolutione quam in ipsius Archiepiscopi potestatem Pontifex contulerat, percepisset. Hanc adeo gravem in se sententiam audiens Conradus Comes a supremo Ecclesiae capite promanasse, salubriter compunctus illico Antistitem hactenus apud se captivatum liberum ad propria abire permisit, atque ad eius pedes suppliciter provolutus rogavit enixissime sibi temeritatis tantae veniam impartiri, nec non a vinculis excommunicationis solutum ecclesiae sacramentorum, suffragiorum ~~et f~~ et aliorum fidei christianae munium participatione denuo se admitti, promittens de cetero emendationem

et quoad posset parti offensae satisfactionem praestare
his precibus aliisque pollicitationibus crebrius Antistites
inclinatus desideratae absolutionis a quibuslibet censu-
rae vinculo ~~poenitenti~~ beneficium elargitus est, vero
salutaris poenitentiae loco iniungit ut in commissorum
criminum apud districtum iudicem Deum promerendam
veniam Monasterium ordinis S. Benedicti in honorem
apostolorum principis erigeret, et sustinentibus de
proprio dotaret redditibus. Comes venia et gratiae
divinae percupidus libentissime tales in se suscepit
onus, nec mora, ~~in fundo~~ loco Luxemburgensi suae
arci contiguo in peramoena et mediocriter ampla
rupe monasterium a fundamentis erexit, eique
per summam diligentiam paene intra biennii spatium
absoluto monachorum collegium constituit, quibus
virum religionis usu, et sapientiae doctrina con-
spicuum Fulmarum nomine Abbatem praefecit,
assignatis ~~mihi~~ etiam de bonis suis, quae in perpe-
tuum ad eorum congruam sustentationem sufficerent ~~re~~
redditibus Hoc ita peracto, Comes Conradus ut in mandatis
acceperat sese itineri Hierosolymitano accingit
dimissisque uxore et prolibus domi, universas per-
agravit loca quae Salvator noster dum humani generis
salutem in medio terrae operaretur suis sacris vestigiis
pressit, suisque secundum humanitatem nativitate

ac denique profectionem ad terram sanctam devoti suscepit

morte et sepultura sanctificavit peragrare, et
summa cum religione visitare studuit, deinde ~~ad~~
propriam solum repetiturus pedem inde retulit, et
in ipso itinere monasteria diversa, necnon ecclesias
aliaque divino cultui consecrata loca circumspiciendo,
plurimas sanctorum reliquias sibi donari obtinuit
quibus Monasterium recens a se fundatum decorare
disponebat. Verum ut vita hominum lubrica et
et tenui est pendens filo, accidit ut priusquam iter
contingeret propositum, in morbum acutum inci-
deret, cum quo aliquot diebus conflictatus spiritum
suum in terra non sua Dno Deo omnium creatori reddidit
famuli ipsius in eadem peregrinatione comites putarunt
sibi non committendum quin corpus a corruptione qualium
quidem per ~~[illegible]~~ industriam suam fieri poterat praeservari
curarent, quo et integrius ad locum suae originis illud 53
decenter cum tempore transferri posset; balsamo igitur
corpus domini sui defuncti
et aromatibus in capsis condiri ~~illud~~ fecerunt, et tum
~~[illegible]~~ incoeptum prosequentes iter, tristes de domini sui obitu
nuncium ad eius uxorem et liberos retulerunt. Quibus
mandantibus, quidam tum nobiles tum inferioris notae
viri in Italiam profecti, corpus inde defuncti comitis
Luxemburgensis Conradi, domum deduci fecerunt, illudque
ad locum destinatum perductum honorifice in crypta
ecclesiae monasterii per eum paulo ante de novo
constructi sepulturae mandarunt, ac denique capsulis

reliquiarum sacrarum inter reliquam dicti Comitis
supellectilem repertis ac reseratis haec quae sequuntur
contenta fuisse ~~[illegible]~~ feruntur. Pars pepli
divae virginis matris, pars spongiae qua Christus dominus
in cruce pendens potatus fuit, Inferior mandibula
eaque integra sanctae Luciae virginis et martiris
Dens unus divi Blasij Episcopi et Martiris, Oleum
quod ex corpore beatae Catharinae virginis fluxit —
pars lapidis loci ubi crux domini fuit infixa, pars
ossis sancti Simonis apostoli. Hae vero omnes sacrae
reliquiae dicto Monasterio per dominam Clementiam
~~per~~ defuncti viduam fuerunt consignatae, ubi et
huiusque in honore et ~~pre~~ precio conditae habentur.
Atque is finis vitae fuit magnanimo ac vere reli-
gioso principi domino Conrado eius nominis secundo —
Luxemburgensi comiti.

Clementia viro orbata, vitam deinceps agere coelibem in
omni pietatis ac christianae religionis exercitio elegit
atque in hoc proposito ad terminum vitae perducta, et
ipsa tandem vitam cum morte commutavit, sepulturaeque
tradita est iuxta defuncti mariti corpus in praelibata
capella, ubi ambo quiescunt donec anno 1542 —
Franciscus Gallorum Rex agrum Luxemburgensem
vastaret ipso [eiusdem nominis cum] provinciae oppido flammis, caede, et
ferro ~~[illegible]~~ vastaret, tum et maiorum ipsius
monasterium

6.47. l a -30.

conditionem ~~nonnihil~~ videbatur [obscurior contraque aliquantulum prominente] ~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ quae res zelotypiae causam
praebuit, sinistramque suspicionem de castimonia
ipsius ingessit, tum plurimis [aliis] tum maxime ipsi
Imperatori eiusque fratri ~~[illegible]~~ [Balduino] Trevirorum Archi-
episcopo, verentibus ne forte ipsius Elizabethae
ab alio ~~[illegible]~~ [praerepta] fuerit virginitas, unde et nuptiarum
eius cum Joanne Caesaris filio celebratio ad dies —
quamplurimos dilata extitit. Elizabeth tandem morae
nuptiarum longioris, eo potissimum quod ex eiusmodi
de se [turpi] opinatione originem traxisset, suae innocentiae
ac integritatis optime conscia, ad Caesarem accessit,
eumque tali sermone est affata; Caesar Clementissime,
cum certo certius videam nimis de mea pudicitia
et virginitate apud Maiestatem tuam esse confidentiae,
cupio, et quam instantissime efflagito, ut priusquam ex hoc
discedam conclavi tuis rei periculum faciant obstetrices,
ac denique veritatis ~~[illegible]~~ testimonium proferant. His
verbis stupefactus Imperator, omnem statim ex animo
abiecit sinistrae opinionis cogitationem, eamque amplex-
atus ~~[illegible]~~ asseruit nihil deinceps [eadem] malae suspicionis ~~[illegible]~~ sese
~~remansurum~~ [admissurum. Propositi tenax et]
~~[illegible]~~ Sed illa Imperatoris contestatione
nequaquam contenta fortius instabat, ut petitionis suae
compos fieret, factum est, et recto obstetricum sufficienti
facta indagatione iuramento affirmarunt Elizabetham
integro virginitatis pollere signaculo et omni intactam
existere

H

existere. Inde igitur paucis praeterlapsis diebus solenni ritu, apparatuque plane regio Joannem Caesaris natu maximum filium Elizabetham Regni Bohemici unicam heredem in coniugem duxit, atque hoc pacto Rex Bohemiae uxorio iure evasit; necnon in Ciuitate Pragensi Regni metropoli diademate regali est redimitus pridie Calendas Februarias 1311.

Henricus Imperator, ut rara erat et cana prudentia ne contingeret insequenti tempore filium suum ob Regni Bohemici causa quicquam molestiae ab Henrico Carinthiae principe perpeti, eundem muneribus praeclaris animo pacatum reddere studuit, qui ob hoc Caesaris reddens voluntati nihil admodum in Bohemia regno posthac molitus est.

fol. 16 Henricus igitur VII post septem mensium interregnum 25 decembris 1308 Imperator dictus Aquisgrani Caroli magni diademate mense Januario per Coloniensem archiepiscopum, anno deinde sequenti cum Walramo Comite Lupensi fratre suo et multis utriusque ordinis principibus viris in Italiam profectus, Mediolani ferrea, et Romae per Cardinalem Ostiensem, absente pontifice Cle[mente] aurea corona est insignitus, et inter haec comitem Wirtenbergium, et Conradium ... rebelles ditione exuebant, atque haec quidem in Germania; in Italia autem ... occupatus, dum hostes potenti virtute superaret, plurimas urbes in fidem

mense quinto pont. max.

38

recepit, Tuscis variis muneribus passim pro gratia obtinenda ad Imperatorem summa cum honore et reverentia exhibitione deferentibus. Cremonenses quod Caesari protervius nimium, arroganter et contumaciter restitissent ne in eorum urbem per vim ... introirent collis reste ligatis culpam suam prostrato in terram corpore multis lacrymis confessi sunt, eiusque clementiam implorantes, eam tandem mediante centum ac viginti milium florenorum auri mulcta impetrarunt 72

Brixienses plus iusto in suis confisi viribus ausi sunt prae reliquis suis vicinis Caesareae potestati obstrepere, nullatenus in deditionem suae civitatis consentientes. Qua re in iram versus Imperator collectis copiis eiusmodi rebellantes obsidione cingere aggressus est; et cum in dies utrinque atrox fieret ac crudelius repeteretur bellum Walramus Comes Lupensis Caesaris frater ictu sagittae fortuito laesus ex vulnere accepto diem clausit extremum. Unde Caesar ipse implacabiliter iratus iureiurando interposito pollicitus est sese non iam per urbis portas sed per muros ~~...~~ deiectos et solo adaequatos, cum suis hominibus ingressurum, ~~...~~ utrumque fere in primis vindicaturum. Quod et non ita multo post accidit, dum miseris subditi, fossisque complanatis in urbem prae media deficientium magno furore, et habitatorum caede irrumperent.

Germaniam deinde proceribus Imperij comitatus uidendo
inibi Coringensem suam Margaretham morte sublatam
offendit, Qua de causa citius contendit Pisas,
ubi Joannem, qui Albertum Austriacum praedecessorem suum
in Helvetia occiderat, in carcerem retrusit, quo
diutius obstrictus infelix tandem amisit animam.
Romae deinde coronam postea diademate aureo Imperiali
ubi praefatus sum est cum omnium acclamatione, et
gratulatione insignitus; statimque ex Urbe soluens
Florentinos eatenus rebelles, bellorum strategematum principales
domaturus et in ordinem redacturus illos ~~illuc~~ cum
~~[illegible]~~ armatorum frequentia pene innumera
iter arripuit; quo deinde metu cives Florentini
parere et submittere sese spernentes omnibus
honoribus, iuribus, privilegijs, et quibuslibet
immunitatibus tanquam indignos, perduelliones, ac
laesae maiestatis reos per sententiam definitivam
privavit, Circa id temporis Caesar ipse filiam
suam Beatricem nomine in uxorem tradidit, eidemque
dotis vice Apuliam addixit.

Dum vero gravissima obsidione Florentiam premeret
et ad deditionem cogere niteretur Caesar Henricus
in Assumptionis divae virginis sacro die, accidit
ut ~~per ipsum~~ devote admodum Eucharistiae sacramento
arrepto in gravem incideret corporis infirmitatem,
qua liberari cupiens de medicorum suorum consilio
ad balnea sese contulit maredonensia; sed cum

Caesar istiusmodi nihilo melius haberet, Medicis
nihilominus consulentibus Bonconventum prioris
fruendi aeris et aquis gratia sese contulit, ubi
paulo post vitam cum morte commutavit, corpus
vero eius Pisas deuectum ibidem sepulturae illud
mandarunt.

Signa veneni in defuncti cadavere apparuisse,
multi scripserunt, unde nonnulli eum a fratre
praedicatorum ordinis ob venenum post porrectum, quod
sub panis specie in sacratissimo divini corporis
sacramento absconderat, ~~[illegible]~~ necatum fuisse autumant,
alij febre, causa dissimili et incomperta correptum,
discessisse scribunt. Quibus ego equidem magis
adstipulor; Neque enim ullum non dico professione
religiosum ut hunc, sed ciuium etiam perditissimum,
alioquin vitae hominem ~~christianum~~, adeo perversum
putaverit, ut rem adeo horrendam et sacrilegam, qua
nulla alia sceleratior ~~excogitanda magis~~ ne cogitari quidem posset
~~patrare non dico perpetrare vero vel cogitatione~~ inter
~~committere posset.~~ Christiani nominis professores reperiri
posse arbitretur. Nam quod quidam fr. Clemens
eiusdem ordinis religiosus ~~[illegible]~~ scelestus, anno domini
1590 Henrico Valesio Regi Francorum eius nominis
tertio, cultro in ventre eius infixo necem attulerit
longe huic facto minus habet ad atrocitatis ob

tanto sacramento, angelis etiam ipsis potestatibusque
magna cum reverentia et tremore suspiciendo
illatam contumeliam, ~~ac demum~~. Utut sit, dum
Religiosus iste sese eius nefandi criminis insi-
mulari passim audiret, veritus ne idem in totius
vitae suae dispendium incurreret, illinc sese pro-
ripere et ad loca tutiora ~~festinans~~ profugere
73 festinavit; ubi famae suae saltem plurimum
laesae recuperaret integritatem, literas innocentiae
suae testificatorias a diversis diversorum statuum
summatibus petiit et accepit, quarum ~~quasdam~~
duas veritatis astruendae rem etiam
~~veritatis et me~~, insontis a calumnia eximendi,
gratia hic libuit subiungere.

Nos Joannes dei gratia Episcopus Argentinensis
ad universorum notitiam cupimus pervenire, quod
nos vidimus et perlegimus literas missas per fideles
Imperii de partibus Tusciae ~~R~~ Reverendo Domino
Cardinali Ostiensi sub sigillis diversorum poenitentiariorum
quarum tenor sequitur et est talis: Venerabili
patri, suo domino speciali Domino Nicolao Osti-
ensi Episcopo, Guido miseratione divina Episcopus
Aretinus, cum ~~reco~~ recommendatione se ipsum ad vota
paratum, noverit R. V. per praesentes quod post
turbationem quam fideles Imperii magnam per
Italiam receperunt de morte serenissimi Prin-
cipis

cipis Domini Henrici ~~Romanorum~~ Imperatoris, in quo
spes omnium nostrae salutis et pacis, quasi certa et
infallibilis quiescebat, alia surrexit ab ipsis
fidelibus non leviter ~~[illegible]~~ , eo quod totius in
Italiae redundat iniuriam ~~inundata~~ et ruinae, et ordinis — incommodo
sancti Praedicatorum quem ob Dei et veram Reve-
rentiam praecipue diligo et amplector. Nam cum
solus Italicus ~~vir~~ Religiosus vir frater Bernar-
dinus de Monte Politiano ordinis memorati, eidem
domino in camera ministraret, cum informa-
verint, quod cum sacra hostia (quod auditu hor-
rendum est) praefatum dominum venenavit. Ego
autem, et ceteri fideles Imperii, qui fidem et
sanctitatem novimus dicti fratris certa fide tenemus
dictum fratrem nequaquam tantum facinus admi-
sisse, nec quisquam sani capitis veraciter posset
fidem credulam adhibere quod homo prudens
religiosus, sacerdos de claro genere natus, cum
proprio damno, sui ordinis iniuria, sui generis
dedecore ac patriae infamia tantum facinus
perpetrasset, et illum interimere voluisset, a
quo honor, vita, salus sua suorumque pendebat,
qui de vivente in honore etiam principibus viris

requirebatur, cum camere patebant ostia, cui accessus ad principem sine cuiusquam prohibitione patebat. Nunc autem post domini sui necem, cum aliis fratribus [illegible], probatur et vestem mendicare coactus. Non enim tanti sceleris conscius fugit ad inimicos, sed cum amicis et devotis Imperii traxit moram, paratus pro veritate sua et sinceritate tuenda cum magna spe et fiducia [illegible] et inter tales se reputat esse tutum. Quod si ad credulitatem huius sceleris ex [illegible] circumstantia ducerentur, cum dentibus laniarent. Faciat igitur supplico paternitas vestra favore atque industria, ut patria et ordo et fratris persona de tanta infamia liberati veneranda dominationi vestre uberes gratiarum referant actiones. Datum Aretii xiiii die Septembris. Item alia litera.

-b. 50

Venerabili in Christo patri domino fratri Nicolao Ostiensi et Verallensi Episcopo, tamquam domino et benefactori, Fredericus Comes Feltri, potestas, consilium et communitas civitatis Aretii cum recommendatione seipsos. Nuper audivimus quod

in pluribusque locis religiosus vir frater Bernardinus de Monte Policiano ordinis fratrum predicatorum de morte inclyte recordationis domini Henrici olim Imperatoris domini nostri contra veritatem est multipliciter diffamatus, et quod huius occasione tam ultramontani quam Italici fratres dicti ordinis et religiosos ceteros et eorum ecclesias crudeliter persequuntur. Verum si nobilitatem generis ipsius fratris, necnon scientiam, honestatem et fidem, quam ad dominum nostrum habebat, diligenter attenderent, de dicto fratre tam horrendum facinus non proferrent. Nam vita sua et suorum a domini nostri vita merito dependebat; et sua mors ipsum et suos continue cruciat et tormentat. Non enim fuisset religiosus sed diabolus, qui sacratissimum dominum nostrum in perniciem totius Christianitatis sic inhumaniter occidisset. Vestre ergo reverende paternitati supplicamus, ut dei intuitu non sinatis dictum fratrem de tanto facinore diffamari. Ipse enim frater est in Civitate Aretii

et severissime puniremus eundem, si ipsum
culpabilem putaremus. Certis enim quod error
cui non resistitur approbatur, et veritas
opprimitur cum minime defensatur. Datum
Aretii xiiii Septembris XI Indictionis. Item:

Venerabili patri domino Nicolao de Prato
Ostiensi et Velletrensi Episcopo Cardinali,
Capitanei Imperialis partis quae est extra Flo-
rentiam, eorumque concilium, cum debita reve-
rentia seipsos ad vota paratos. Quanta summis
conturbationibus conterriti, et damnis expositi
propter mortem serenissimi domini nostri
Henrici sanctae memoriae Romanorum Imperato-
ris, quia calamus non sufficeret explicare,
vestrae discretioni relinquimus aestimandum. Licet
autem veritas seipsam sua aliquando fortitudine
manifestet, decet tamen bonos dare operam
efficacem, ut veritas producatur in lucem, et
falsitas destruatur. Quia igitur vir Religiosus
frater Bernardinus de monte Policiano, ordinis
fratrum praedicatorum, instigante humani generis

inimico ab aliquibus invidis et facinorosis
de venenatione serenissimi domini nostri
quondam Romanorum Imperatoris praedicti
extitit diffamatus, quae fama apud multos
fuit et est mendaciter divulgata, vestram
dominationem reddimus certiorem, quod
dictus frater nullam culpam habuit in
praedictis, sed eidem domino semper devotus
extitit et fidelis. Est enim dictus frater
in Aretio paratus pro sua innocentia et
veritate propugnanda omni homini respondere
et nos suam sinceritatem et fidem semper
filvere ac defensare testimoniis veritatis.
Hoc enim paternitas v. plene noverit, quod
si eum culpabilem in hoc facinore possemus
ex quacumque circumstantia suspicari, eundem
tanquam nostri nostrorumque destructorem, et
hostem atrocissime puniremus. Bene semper
valeat vestra dominatio veneranda. Datum
Aretii vigesima quarta Septembris. In testi-
monium ergo visionis harum literarum
nos praedictus Joannes Argentinensis Episcopus

p. 51

~~sigillum nostrum duximus praesentibus appendendum, Datum Argentinae 1315 3. Idium februarij~~

Sed igitur

Vacat

p. 51

Sed igitur in huiusmodi scriptis, quamquam negligentia scriptorum mendosis, verbo probabiliter admodum colligi posset rumorem eum qui de veneno per dictum Religiosum flagitio passim apud quosdam volitat plane commentitium esse, et nullo niti certitudinis fundamento.

p. ed.

Joannes Henrici Imperatoris filius primogenitus Regno Bohemico ~~suscepto~~, triginta quinque annis ingenti cum laude et gloria praefuit, patre etiam in Italia occupato ipso apud Germanos vicario nomine Imperium egregie administravit, Caesare porro e vivis sublato, urbes ab eo partas in Italia, armorum vi per ad annos perplures propugnavit, Brixiam videlicet Bergamum, Lucam, Parmam, Regiumque aliasque multas quibus in tutelam suam susceptis, illas et arcibus et moenibus praevalidis communivit, In Bergamo siquidem arcem hodieque extantem ipse a fundamentis ~~extor~~ erexit. Habuit autem iam inde ab ipso sui regni primordio aemulos sibi infestos, qui livore nimio stimulante toxico clam porrecto, eum e medio tollere sunt annisi; et parum quidem abfuit, quin veneno exhausto ad extrema deduceretur, verum divina in primis ope confortatus Rex, necnon peritissimorum medicorum adhibita summa diligentia, etsi non plane in pristinam redierit valetudinem, vita tamen diuturniore quam inimici optassent est gavisus. Fuit enim cum

f. 52.
77

in morbi remedium simplex ab ipso antidota veneni
infectionibus per oculorum loca propelleret magno
cum dolore vehementi, visus est perpessus dolo-
mentum, adeo ut prae nimia doloris acrimonia
dum ei cum hostibus esset sermo, solebat clausis
ob oculis colloqui, de quo etiam Regibus caeci apud
quosdam vocabulum est sortitus quod ad vitae usque
terminum sui debiles, cecosque lippientes habuerit
oculos. ~~quo titulo [illegible]~~
Praetendebat et Rex Joannes ius in Regno Poloniae
~~Verum Poloni antiquae suae consuetudini insistentes~~
ideo ut reor quod postremi eius Regni Regis pater
et avus uxoris suae Elizabethae extitissent, unde
et sibi consequenter successionis titulo idem asse-
rere volebat. Verum Poloni antiquae suae consue-
tudini inhaerentes non eum frustra ius haeredi-
tarium praetendentem, sed Vladislaum Loktek in
suum elegerunt Regem, qui forti admodum et
constanti animo adhibitis militaribus copiis
robore quandiu tam ~~se in~~ Regni solium contra
quoscunque aemulos tenderant, quam ad terras
Pomeranas de manu occupantium eruendam
egregie laboravit, Joannes ~~[illegible]~~ e diverso
Bohemiae Rex magistri magni Prussiae, et Generalis
ordinis militum cruciferorum causam, denique

[illegible]orum rogatu Bohemorum [illegible] Regem
se Poloniae nuncupabat, adeo ut in diplomatibus
a se expeditis utriusque Regni titulos ordinarie
adscriberet, prout exemplo patet ex archivis
Monasterii [illegible] prolato sub his verbis:
Nos Joannes Dei gratia Bohemiae et Poloniae
Rex, Lucemburgensis Comes ~~et~~ Marchioque Budissi-
nensis ac Dominus. Ad universorum notitiam volumus
pervenire, Quod nos saluti animae nostrae, et anima-
rum praedecessorum nostrorum foelicis recordationis provi-
dere cupientes etc. In cuius rei testimonium, praesentes
literas fieri, et sigillo maiestatis nostrae iussimus
roborari: Datum in Camerato in die beatae
Elizabeth. etc. an. 1321.
Vladislaus ~~propositum~~ a Polonis in Regem electus
propositum suum prosequendo, quibus poterat modis
~~terrae~~ Pomeraniae a magno magistro Prussiae
necnon ordinis Cruciferorum praelibato occupatae
urgebat restitutionem fieri, verum illi non dissi-
mili animorum constantia ei refragabantur
Joannis Bohemiae Regis opem et auxilium implorantes.
Huius porro altercationibus acrior effectus pontifex
maximus, tum temporis Avinione residens, cupiens
inter Christiani nominis cultores simultates sedare

Nicolaus Lyranus, Bartholomaeus Urbinas, Petrus Aureolus, Gulielmus Occam, Nicephorus Gregoras scriptores theologi floruit

et concordiam potius quam lites et dissidia cupiebat,
Episcopo Vladislaviensi vices suas commisit,
qualenus partibus ambabus diligenter auditis
discussisque utriusque causae meritis, secundum
juris et aequi regulam ~~sententiam~~ sententia lata
controversiam huiusmodi dirimeret, fecit ille
ut ab apostolo imperatum fuerat, praesentibus
e parte summi pontificis praelatis, principibus
et aliis proceribus subditisque Regni quamvis ad
Regis ab ipsis electi coronationem progrederentur,
quod et in ipsis sanctorum Fabiani et Sebastiani
feriis ~~[illegible]~~ est summo triumpho perfectum.

78 Hinc multo magis indignatus Bohemiae Rex
cum electorum militum robusta manu, ac
magno Prussiae Magistro in unum coacta, castrum
Dobrzinense obsedit, quod in brevi adeo machi-
narum provisionibus quassavit, ut in ~~eius~~ suam
eius illud ~~dedaret~~ compelleret potestatem, deinde totam terram
Dobrzinensem in magni magistri Prussiae ditionem
adegit transire possessionem. Hac deinde obtenta
victoria Vloclaviensem civitatem obsidere coepit, in
Zaviam spoliis et incendiis vexavit, unde [illegible]
[illegible] eius vires et atrocitatem [illegible]
supplex sese illico in eius dedidit arbitrium.

l. 52.
1a 2. [illegible]

fato solutus Heidelbergam delatus, et ibidem in
Sancti Spiritus monasterio sepulturae mandatus est.

Sigismundus Caroli 4. filius natione Bohemus
origine Luxenburgensis Hungariae et Bohemiae Rex
mortuo Ruperto mense Martio Francofurti electus
et Imperator consalutatus est anno 1411, princeps
fuit virtute, sapientia, et ~~[illegible]~~ animi forti-
tudine plurimum excellens, nullamque in munere
suo per functione laudem promeruit, tametsi parum
quam belli artibus felicior, Contra Turcorum im-
pressionem, magnamque cum principum auxiliaribus
copiis in Hungaria bis pugnavit, sed in fugam actus
demum Germanorum robore stipatus in Zischam Bohemum
principem hereticum duxit, nullo tamen successu
quod malum ad nimis invaluisset; provincias
Europae Gallias, Hispanias, Angliam et alias
biennio ipse obiit ad conciliandam Ecclesiae pacem,
quam et in Concilio Constantiensi ad unitatem coegit,
ubi Joanne 23, cedente Benedicto ~~[illegible]~~ 9. et Gregorio 12
pontificali functione ~~[illegible]~~ non sorte ar-
abire iussis Martinum quintum canonice electum,
et in Petri cathedra ~~[illegible]~~ collocatum manutenuit
et defendit. Auctor fuere hinc universali Concilio eiusdem Imperatoris
celebrati anno 1414 et deinceps per quadriennium celebrato

l. 65
21
57
Hist. Lex. 66 [illegible]
V. 65.

L

Patriarchae 4or. Cardinales 29. Archiepiscopi 47
Episcopi 160. Abbates et doctores 560. Simulque
ipse Sigismundus Imperator piissimus, Ludovicus
Dux Saxoniae, Ludovicus Comes palatinus Rheni,
Ludovicus Dux Silesiae cum ceterorum principum
legatis frequentissimis.
Habuit autem Imperator successive duas uxores
quarum prior Hungariae Regis filia illi Maria
Elyzabetha ~~vetham~~ peperit Alberti Austriae Ducis et Augusti
postea coniugem, posterior vero Barbara nata
Regis Ciliae filia extitit. Generavit autem
dicta Elizabeth viro suo filias binas, priorem
quidem Guillelmo Saxoniae duci in nuptias datam,
alteram vero Casimiro Poloniae Regi uxorem
effectam. Hi ambo invicem sibi ducatum
Luxemburgensem iure uxorio competere praeten-
debant, eademque de causa non parum mole-
stiae Elizabethae Gorlitiae, quae illum in pignus
detinebat, facessebant. Illa duobus iam orba-
ta maritis, ut ulterius eradere posset impedi-
tionem ~~[illegible]~~ apud Philippum Burgundiae, adulterinis mariti
ducem negotium suum deposuit querimonias, ~~seu opem et~~
provide sibi porrigi ~~auxilium et tuendo~~ (porrigi) semper postulans, Huiusmodi
querelis commotus tandem Philippus dux opem
promittit et auxilium laturum sese, ad illata

Elizabethae iniurias propulsandas. Et initio quidem
priusquam vi et armis negotium aggrederetur, viros
quosdam primariae nobilitatis viro Luxemburgum
destinavit, hortans incolas quatenus dictae Elizabethae
tanquam verae Duci et principi suae honorem debitum
atque obsequium praestare non omitterent; aut ipso alioquin
manu armata illos in ordinem redacturus brevi
foret expectandus; contestans insuper sese dictae
Elizabethae propugnatorem et vindicem existere haeredem.
Luxemburgenses autem horum legatorum adventum iam
a Saxoniae duce praeoccupati, octingentos enim
milites in oppidum praesidio futuros intromiserat,
quare Burgundos contumeliosis verbis affectos
eo unde venerant redire iusserunt, et quod
Saxoniae duci potius sese quam Burgundio esse
velit subiiciendos asserentes. Comes autem
Glito aut Gliek Saxoniae ducis affinis et in
oppidum a duce constitutus, suas partes agere
coepit quanta potuit industria, atque in primis vicinos
propugnaculos atque castella, quae adhuc in Elizabethae
Gorlitiae fide persistebant, ducto exercitu bello
invasit.
Burgundiae dux Luxemburgensium audaces animos p. 66

perspiciens ad eos quos adhuc a parte ducisse
stare cognoverat, Theodericum Vuelant Comitem de
Virneburg ducatus gubernatorem, Henricum de
Volubrio, et Gilbertum de la Tour aliosque nobiles
festinanter literas dedit, quibus hortatus est eos
rogatque eosdem ut constanter in hac mente
persisterent hostilesque vires pro posse repri-
mere, et dissipare contenderent, pollicens
sese brevi cum frequenti militum manu adven-
taturum, promittensque interim quadringentos
egregie instructos milites quibus Juodie, Mon-
temadie aliisque circumvicinis locis provideret.
Hi statim qui Burgundis parebant Arlunum
asti ~~[illegible]~~ ceperunt, ibique de
Theonisvilla rebellante obsidenda tractarunt,
Comes de Clive huiusmodi consilium impedi-
turus nocte intempesta cum militibus Arlu^no^
propinquavit, quo oppidum istud ~~[illegible]~~ adversariorum
potestati ^per insidias^ ~~[illegible]~~ eripere [illegible], et cives de cuius
adventu certiores effecti correptis armis ad
obsistendum Clivensis ~~militibus~~ Comitis molimini
sese cum militibus praesidiariis praepararunt, Quo
cognito Clivensis ipse aggredi paratos non audens

Urbem castris militaribus cingere se velle simulavit,
Arlunenses vero obsidionis huiusmodi impatientes
saepius excursiones in hostes fecerunt, unde tandem
cum dederent Comes de Clive sese [illegible] proripere
et Luxemburgum repetere coactus est. 96
Philippus Dux postquam ut pollicitus fuerat de
Burgundia cum ^[illegible]^ valido exercitu advenisset, f. 66
Joannem Stampanum Comitem cum plurimis
aliis nobilibus, necnon mille octingentis levis
armaturae equitibus sagittariis et quingentis deinde
lanceariis quos omnes ex Ambianis, Atrebatibus
aliisque locis idem Stampanus adduxerat, apud
Sanctum Menehauldum reperit ~~[illegible]~~ duos
~~[illegible]~~ obsecuturos imperiis.
Clivanus Burgundum appulisse intelligens, Luxemburgi f. 67
ad tempus delitescere studuit, at Burgundus in Iuodium
gratulantibus civibus ingressus, statim de modo hostem
impugnandi cum suis tractare coepit, et quia castrum de
Villy munitissimum ab adversariis partes circumpositas
incessanter vastantibus et populantibus occupatum, non
parum incommodi erat negotio allaturum, de eo ante omnia
in potestatem suam redigendo consilium pariter inierunt,
et postquam Elisabetham ducissam Maiorem [illegible]
salutatum iisset, eandemque inde [illegible] dedi iussisset

sequentes pedites, et currentes equites egregios ordinis plebatam
tentationes istis destinavit, Ipse vero cum
Stampensi Comite Martisvillam, inde Verdunum
hinc Deliniam cum inexplorabili exultatione
arreptus proficiscitur, At Luxemburgenses
et Theonisvillani constanter in Comitis de
Clive obedientia persistebant, quibus etiam
adhaerebant viri nobiles Dni de Rodemac
et Commercij.

6.67 Burgundiae Dux explorationem pene totius
adversariorum phalangis instructae habens, eorumque
in singulis locis constitutionem, animo intrepido
totum Luxemburgensem ducatum peragrare constituit
Cumque ea in profectione Versaliam venisset primi-
ripes eius magnitudine animi illecti obviam
procedentes amicitiam cum illo facere postulabant,
at vero, ducatus vasalli, numero frequentes ad
eum convolantes, more et lege consueto fidelitatis
sacramentum, quod verus Comitum dij dicitur
ei deferunt. Cum porro aliquantisper Deliniam
quievisset, ad Florangium castrum loci natura
et aedificiis fortissimum sese contulit, ibique
de mediis disquirere incipit quibus vincen-
do Theonisvillam in suam redigeret potestatem
Dux interim milites Chalancij castrum in Comi-

tatu Chinensi idem valde munitum non restabat
quibus valebant modis urgere illud ad deditionem,
et cum obsidione arctius subinde conarentur
admotis scalis aliisque bellicis artibus adhibitis con-
scendere, repulsam ab adversa parte identidem
graviter locum propugnante patiebantur, Comes
Clitanus metuens ne tandem Burgundi instanter
tanti momenti locum impugnando, ~~[illegible]~~
sibi eum eriperent, Dnm de Commercij cum militum
mediocri caterva eo misit, obsessis praesidio futu-
ros, ut ab angustiis eximerentur, utque adversariorum
aspectum fallere possent crucis Burgundicae vestes desu-
per insigniri curant, Burgundi fraudem subodorantes
eousque dissimularunt donec opportunum foret
illos invadere, et temerarios poenas ab eis exigere
permissi igitur dum fuissent aliquousque et
non procul a castro procederent Stampanus
cum Burgundo milite e latibulis exiliens
de repente in istos miseros Clitanos irruit,
et pene omnes ad internecionem delent, Qui
vero adeo constituti in castro fuerunt, ut
mora sopposita sese et locum in manus
Burgundorum dederet, Jacobus ante Bellimontanus castri
Gubernator Burgundorum furori parum fidens
per fenestram funis auxilio fuga clandestina
sese salvavit.

+ p. 68 Dum arx de Charanct et reliqui munitij con-
~~stetuto~~ quaestio Duci Burgundiae Philippo inno-
tuisset, cum his quidem vita et fortunis concessis,
eius iussu ipsum castrum diruitum soloque aequatum fuit,
militesque vero praesidiarii a strage edita superstites
ex vicinis arboribus suspendi fuit, Mox deinde
pelentes vero eum sua iter revertere in Burgundiam
appulsam cepit.
Erat et Duci eidem filius naturalis suis nothus
Cornelius nomine belligerandi scientia admodum
peritus, quem proinde exercitus sui Capitaneum
generalem constituit, singulariter ei mandans
ne occasionem ullam oppidi Lutzenburgensis in
suam potestatem redigendo idoneam negligeret. Hic
igitur parentis imperio pro virili satisfacturus
assumpto secum Stampensi Comite ad oppidulum
Esch, uno miliari Lutzenburgo distans se contulit,
ibique circumcirca militum copias paratas esse
intelligens, exploratores Lutzenburgum versus
direxit, qui Lutzenburgensium ~~in~~ circa ~~custodia~~ sui
oppidi sui custodiam et propugnationes referret
sollicitudinis, a quibus porro redeuntibus intelle-
xit Cornelius a Burgundia, sese citra magna
difficultates fraudum adminiculo militum per
voti sui fieri posse compotem. Imperat hic tem-
poribus belli Dux Cornelius Roberto de Myrawalt

Comiti in Moursz et Brania, et Guillelmo de Crent
qualemus cum robore exercitus ad locum tenderet,
et hoc quidem intempestae noctis silentio, ipse vero
mane summa infallibiliter foret subsecuturus. Isti
Exponentes iussa adimplentes de nocte iter car-
pere coeperunt, et sub diei crepusculo ad locum
destinatum pertingentes, scalas et machinas urbi
capiendae oportunas admoverunt, nulloque obsistente
~~in~~ moenia et muros urbis ipsius plerique animosiorum
transcenderunt, tum portis vi effractis toti exercitui
ingressum liberum ac facilem fecerunt clamantes
iteratis vicibus Ville gaignée, ville gaignée. Cives
clamore istiusmodi ipsis inusitato attoniti magna
ex parte ad Castrum profugerunt, aliis sese contra
irrumpentium vim defendere frustra conantibus, at
milites Burgundi primas obtinentes igne iacto per
diversas partes plurimas aedes incenderunt, cum
quibus et de virginis, quod nunc a sancto Michaele
nuncupatione habet templum, et Benedictinorum —
Munsteriense Coenobium magnum unde ~~refer~~ retu-
lerunt detrimentum
Furore militum sive nonnihil sedato civibus vita
et domicilio donatis supellex eorum in militum
spolia et praedam ~~commissa est~~ cessit, In qua
direptione dissidium grave inter nobiles et gregarios p. 68

militibus spoliatum est, quod illi prae his contra con-
dictum spoliis gauderent opimioribus. Cives
denique de Burgundis diffisi promissis, sensim inde
~~pe delitia~~ via per inferiores urbis partem,
Theonisvillam versus fugientes sese proripuerunt.
Reliquum erat ut castrum itidem in potestatem
Burgundi adigerent. Champanius proinde Comes
de Arlo usus est [et industria] ut intra trium septimanarum
spatium, vix ulterius se propugnandi, ~~qui~~ praesi-
diariis castri quicquam virium suppeteret, atque
in primis Comes de Cilo animo deficiens clam
de alto in urbem, fune demissus Theonisvillam confugit,
quo ~~pe~~ cives et milites perspecto citra moram
se et castra in ~~[illegible]~~ [Burgundorum] potestatem [tradiderunt] Elizabethae ducissae
obedientiam debitam et fidelitatem promiserunt.
Comes de Cilo huiusmodi civitatis deditionem cum
accepisset et nuncium, advertens insuper quam
exiguo commeatu, et milite imbelli Theonisvillae
foret prospectum, de sua persona asserenda
paceque cum Burgundis ineunda cogitare coepit,
quo extremo usus remedio, urbe etiam Theonisvilla
sola sibi caeteris restantibus in manus persequentium
resignata, ad [suum] natale solum Bragonium regressus
est, ubi suis relatis quam iniqua sorte
fortuna secum luserit.

42

Bello huiusmodi insigniter a Burgundis gesto, f. 69 99
Philippus Dux Elizabethae Gorlitiae consanguineae
suae cuius gratia et nomine eam susceperat per ex-
ditionem, Ducatum Luxemburgensem integrum
tanquam verae et propriae dominae restituit.
Illa grati animi significandi in cognatum adeo
beneficum vicissim ostendere volens, cum nulla
esset sobole fecundata, eidem Duci Burgundiae
Philippo [et suis successoribus] sive ipsum Ducatum Luxemburgensem
et Comitatum Chiniacensem ultro donatione irrevo-
cabili contulit in ea forma et conditione, quam
ei complacebat, ut nimirum ubi Wenceslai
Romanorum Regis posteri summam dotis Elizabethae
cordotis addictam prout praefertur, numeraverit
eisdem per ipsum Philippum Ducem aut eius in dictis
Ducatu et Comitatu successores, citra tergiversa-
tionem illi restituantur, atque interim ipsa quoad
viveret, ratione huius cessionis decem milia flo-
renorum pensionem in singulos annos perciperet.
Obiit porro ipsa Ducissa anno 1437.
Haec igitur via et ratio fuit qua Philippus Burgundiae f. [illegible]
Dux eiusque successores Dominium Luxemburgensis
Ducatus et Comitatus Chiniaci perceperunt. Id autem

cum adeo feliciter ei obtigisse perspexissent inter ceteros Archipraesul Treverensis, Metensis, Verdunensis et Tullensis Episcopi; et congratulandi gratia Legatos suos cum muneribus ad eum destinaverunt, prospera illi de cetero omnia in futurum comprecantes.

His itaque ita constitutis Philippus Dux naturali filio suo Cornelio praenominato Ducatus Luxemburgensis Gubernatorem dedit, qui sese tali designabat titulo: Cornelle Bastard de Bourgoigne, lieutenant, Gouverneur et Capitaine general du Duchie de Luxembourg et Conte de Chiny. Verum cum huius operam admodum desideraret Dux, eundem ad se revocavit, eiusque loco Antonium a Croio substituit, cui huiusmodi adaptabatur titulus: Anthoine Seigneur de Croy, Conte de Porcien, et Seigneur de Renty, Chambellain de mon tresredoubte seigneur Monsieur le duc de Bourgoigne, et son lieutenant Gouverneur et Capitaine general es duchie de Luxembourg et Conte de Chiny.

Fuerunt autem serenissimo Philippo Duci duae uxores, quarum prior Michaela Caroli septimi francorum Regis filia, altera vero Isabella Regis Lusitaniae habuit patrem, pepericitque marito filios tres Antonium, Iodocum, et Carolum, quorum postremus tantum, reliquis in infantia e vita subductis, vitam in longius protraxit.

Anno 1467 Philippus Dux annum aetatis habens septuagesimum primum Brugis in Flandria e vivis excessit, atque corpus eius inde Hallas Hannoniae oppidulum deductum in D. Virginis templo terrae reconditum est, cor vero eius aromatibus conditum Divionem detulerunt, et in Carthusia ab eo vivente fundata cum debito honore loculo absconderunt.

~~[illegible]~~ S. Antoninus ac Iustus Florentinus, Ioannes Turrecremata Cardinalis, Ioannes Iudagnus Carthusianus [illegible] floruerunt. 100

f. 70

Hinc filius eius unicus Carolus subbatus Ducatus et Comitatus praedictorum haeres et titulo oppignoratitio (ut pater) adeptus est, uxoresque ternas thalamo suo induxit, quarum prima Catharina vocabulo Caroli septimi francorum Regis genita absque liberis morte obiit, altera Isabella dicta Borbonii ducis filia filiam illi unicam nomine Mariam peperit, at tertia Catharina Regis Angliae soror quemadmodum prima infoecunda e hac ~~[illegible]~~ mortalitate migravit.

Dux iste Carolus agnomine audax cum variis aliter partes Luxemburgenses per se invisere, Marchionem de Rotteln et Hochberg in Gubernatorem constituit,

f. [illegible]

Interea vero cum gravibus querimoniis a Sigismundi
et quod iuris sui esse contendebat haeredibus ~~fatigaretur~~ propter ducatus Lucemburgensis et
detentionem sustineret et eiusmodi sese expiraret
clamoribus, finemque omnis ea altercatio caperet,
~~pacto inito~~ aliquot florenorum millium summam dictis
haeredibus numerari fecit, ea conditione ut iure
ad redimendum a dicto Carolo et suis successoribus
ducatum, quo saltem fuerant gavisi renunciarent
atque Burgundi ipsos non ea impignoratitio titulo
sed ~~plene~~ iure haereditario tanquam veris et absolutis
domini ipsi ducatus in posterum retinerent. Quod
et pacto inter partes solemniter inito ratum, firmum
et confirmatum est.

Etsi vero Carolus dux religionis cultor erat
plurimum devotus, atque etiam Ecclesiarum benefa-
ctor [satis] liberalis, fuit tamen militaris [illegible],
[ad retaliandum, propensior et primum irritandus] ~~plus quam congruebat~~, ingenio ~~atroci~~, ~~ut plu-~~
~~rimis causa non forte semper legitima vir~~
~~ad belligerandum valde propensus~~ atque adeo
4 bellum suscepisse [annis suis] non raro in vicinos principes ac
populos et causis non omni[modo] probandis et
legitimis, hinc ab eo Leodienses et alii graviter
fuerunt infestati. Ludovicum etiam Galliae Regem
undecimum ~~Galliae~~ bello acerrimo divexavit,
~~Ref~~ Reinhardum Lotharingiae ducem principatu

depulit, non vero in Helvetiam [tamen] durans, aliter
quam putarat expertus, primum apud Gransonum
collatis signis fugatus, et castris exutus est, spoliis
opimis relictis, vix solus demum cum ~~paucis~~ militibus
ad Castrum Murtensem amissis suorum triginta milibus
denuo profligatus est anno 1476. Tertio apud
Nanceium Lotharingiae, quo profecti erant Helve-
tiorum octo millium auxiliares copiae, caesus est,
Cuius tum monile ingentis pretii, quo adamas
gemma praegrandis auro inclusus multis
unionibus et margaritis cincta continebatur, Hel-
vetius quidam repertum vendidit aureo floreno,
alter eidem Helvetius aureum [illegible] quem
aurei velleris augustissimum apud Nanceam ex
spoliis natus, ut carius eum venderet Mediolanum
tenens alpes pertulit, pro quo amplius duobus
aureis dominum contentus repedavit,
Tridinum, dum viveret [idem] Carolus ad Imperatorem vir quidam
splendidissimo apparatu venit, regium ambi-
vit nomen, quod nulla potuit instantia obtinere.
Carolo igitur Burgundo rebus humanis ut praemonstratur f. 70+
exempto, principes viri, scilicet Ludovicus Borbonius
Leodiensium Eps, David Burgundus Ultraiectensium
Antistes, Joannes Cliviae Dux, Adolphus dux
in Ravenstein, variique alii plerique summae auctoritatis
viri

viris, consensu unanimi Gandavum versus profecti
sunt, cum ut Mariam Caroli eiusdem filiam super
patris exitio consolarentur, tum vero ut Reipublicae
~~regalia~~ patriae negotijs cum ea tractarent, Interea
a Flandriae proceribus necnon populo universo
vera ac legitima in eo comitatu haeres patrisque ducatus
ac comitatus Flandriae cum omni acclamatione est
declarata, quae in se grato subditorum affectu
permota, necnon principum praelibatorum suasu
inducta, privilegia dicto comitatui et ingenuitatis
restituit, quae ipsis pater suus dum viveret ademerat.
Extiterat eo temporis Regi Franciae familiaris
prae ceteris intimus Olivarium nomine tonsor
regius fuerunt, qui ad Mariam Gandavum a
Rege ablegatus ut cum privatim remotis arbitris
loqueretur, post dies aliquot perfungendae sibi
legationis ~~[illegible]~~ copiam sibi postulavit; sed cum
nulla ratione obtinere posset suae petitionis effectum
audiretque nimium esse consuetudini ut quis breviter
praesertim externorum solus cum sola tantae maie=
statis puella colloquium misero permittatur, tandem
ipse legationis sibi factae pertaesus ludibrio, et
[illegible] nisi a proposito destitit effectus, re infecta
[illegible] rubore unde venerat rediit.
[illegible] fuit Mariae ingens bonorum haeredi=

f. 71
la 14.

f. 82.
la 3

Secundum quod Luxemburgensis provincia, Ducatus
titulo insignis, uti amplissima est, et vix ulli reli=
quarum Belgij provinciarum in longitudine, latitudineque
cedit, ita et quamplura suo sinu complectitur egregia
et perantiquae nobilitate conspicua dominia, quorum
alia ducatus, marchionatus, principatus, sive comitatus, alia Baronatus
aut simplicis dominij dignitate gaudent, de quibus
singillatim, quantum per sedulam inquisitionem nosse licuerit,
~~contigerit~~ breviter agere constitui. De Arlunensi Marchionatu
Cum igitur ceteris praeclaro videatur Arlunum, quod (quae adhuc nullam salvis pristinum mutationem ~~ap~~perunt)
~~solum~~ Marchionatus ~~[illegible]~~ fulgens titulo, ab eo initium
huius tractatuli sumendum existimavi, gradatim ad
alia secundum quod eis ex ipso videbitur descensurus.
Situm habet Arlunum oppidum, quod Marchionatui isti
denominationem tribuit loco valde amoeno, ~~agro fertili~~
nonnihil prae circumiacentibus solo elevatiori, agris fertilibus
pratis et sylvis pascua et alias vitae commoditates abunde
ministrantibus, perfruens, a Metropoli totius Ducatus
Luxemburgensi 4or distans miliaribus, ~~[illegible]~~ eamque ab
orientali sui parte respiciens, Arduennam vero ab occi=
dua et septentrionali, et Lotharingiam a meridie, contermi=
nam habens. Castrum olim insigne in montis huius
cacumine quod quasi centrum oppidi existit, cernebatur
cuius modo ruinas, et quae sustinentur antiqui [illegible]

statûs praestantiam testificantur vestigia licet mi-
nori. Antea quidem comitatus tantum gaudebat
titulo, cuius vero initium nequaquam reperire potui,
at postmodum, circa annum Domini videlicet 1103
ex comitatu in Marchiam sive Marchionatum ex-
titit sublimatum. ~~priusquam~~ Hoc eodem loco
priusquam incolae Christo nomen darent, idolorum
sese potius daemonum culturae dediti, et superstitione
gentili, singularem cultum Lunae deferebant, cui
et praegrandem structura ~~insignem~~ elegantem aram erexere,
a qua locus ipse Arluna quasi aralunae, communi
omnium sententia ~~de~~ nuncupatur, quanquam et Arlunum
solito oppidorum more in neutro genere ~~appelletur~~ efferatur. #

+ (cuius hodie parietes insignes extant)

Habetque amplum satis dominium, cui inter caetera oppidulum vocabulo Vertonum includitur.

Ad fidem porro Christianam tunc conversi fuisse
putantur Arlunenses, cum Dei misericordiae providentia
petrus archiapostolus, summus Christi in terris vicarius
tres Christi discipulos Eucharium Valerium, et Maternum
ex Urbe Roma Treverim ablegavit, atque iidem sancti
praesules commisso sibi officio strenue insistentes
non modo Treverenses, sed et vicinos ad multa milliaria
distantes Evangelii Christi praedicatione, miraculorumque
perpetratione ex paganismo ad Christi religionem tradu-
xerint.

f. 83

~~Pre~~ Contendebat olim ius sibi in Arlunensi comitatu
competere Archiepiscopus Treverorum, quod Adela
quondam ~~inclita~~ Comitissa, Henrici ~~comitis~~ uxor, vidua, testamento Ecclesiae
propriae ... Trevi[rensi]

+ (quae vixit circa annum Domini 1077)

Trevirensi ... legasset, verum re penitius perpensa
et ad legum examen deducta, huiusmodi legationem
nullius extitisse roboris, proximi ab intestato
haeredes evicerunt, ea nimirum re quod penes
ipsam Adelam non fuerit Marchionatus istius dominium
alio causa mortis transferre, ~~cuius illa~~ quod
pridem extiterat eius ex filio Walramo nepti
Henrici Limburgensis comitis coniugi in dotem
et haereditariam possessionem addictum; ex quo et
illud evenit quod Marchionatus iste, ex feudo Luxem-
burgensi, Limburgicum ~~de~~ fieret, qui tamen tempore
succedente in Luxemburgensium ut ante, ius rediit.

f. 83

Negotium porro talem habuit decursum, ut Adelae
morte audita Egilbertus Treverorum Archiepiscopus
Henricum praelibatum Limburgensem Comitem possessionem
iam Arlunensis comitatus ~~et~~ fidelitatis a subditis suscepto
iuramento sumentem, literis hortatus sit ~~ut~~ iteratum eam sibi
et Ecclesiae suae delegatam ac ab ipso usurpatam actutum
restitueret, sed Comite istiusmodi monitis nihil permoto,
excommunicationis in eum censuram vibravit, unde Comes
graviter infensus, vindictam inferre aut consimilem
nullam concepit nimirum, eodemque agrum Trevirensem
~~plurimum attrivit~~ immani persecutione tam in rebus
quam in hominibus afflixit, sic ut Trevirensis praesul
tantam non sustinens iniuriam anathematis fulmina

in Comitem eiusque complices reiterarat aggrava-
toriis. At ipse nequicquam Ecclesiae censuras
reveritus in maiorem furiam agitur, et ipsam
etiam Treverensem civitatem obsidione cingere
aggreditur, vineas interim, villas, hortos, prata
et omnia circumquaque depopulans. Hinc Archi-
episcopus ecclesiasticae potestatis contemptorem
reprehensurus manu militum grandi coacta, Comitis
copias fortiter aggressus, eidem gravem intulit
cladem, plurimis inimicorum inde caesis, aliis vero
in fugam actis, inter quos et ipse Henricus Comes
Arlunensis fugiendo periculum mortis evasit, comi-
tatu Arlunensi inter partes litigiosas permanente
et a Lymburgensibus ultimum possesso,
donec anno 1214 Walramo Ducis Lymburgen-
sis filio cum Ermesinda secunda comitissa Lucem-
burgensi matrimonium ineunte, eidemque ~~comitatu~~
marchionatu Arlunensi dotis loco conferente,
Lucemburgensium deinceps principum potestati
restitueretur. Quod quidem illum ratificans Archiepiscopus
Treverensis sperans ~~Henricum~~ Walramum antecessoribus
suo flexibiliorem, ab eo restitutionem Marchionatus
petiit, sed absque ullo aliquo effectu. Verum conscius eorum quae praestiterant ~~Wal-
ramus~~, ~~ter~~ dolorem volens Archiepiscopum a censuris similibus
in se distringendis, a stilo suo Treverensi comite

territorium Treverense gravi infestatione coepit
depopulatione, obvia quaeque igne et ferro
vastantes et devastans. Archiepiscopus igitur spe
omni conciliandi potiundi destitutus, sub certis
conditionibus pacem cum adversariis composuit,
dimittens Arlunensem Marchionatum Lucemburgensi
deinceps possidendum, de quo inferius plura
dum de urbibus Ducatus Lucemburgensis tractabimus./

f. 84.

De Ducatu Mosellano.

Extitit antiquitus in hisce Ducatus Mosellanus
sic dictus quod Mosellam utrinque adiacentibus
utrinque territoriis a Metensi civitate usque ad Treve-
ricam urbem complecteretur, quamvis aliorum opinio
sit eundem longe ampliorem fuisse, utpote tam ea
quae dextrum quam quaecumque fluvio Mosa adiacent
et inde ad Scaldim usque habebantur fines suo compre-
hendentem, quod quidem utrumque videtur probabile, nam
sic Eburones, Menapii, Sicambri, Lymburgenses huc spectare
oporteret, cum tamen ad Arduenna principalibus viris
eodem tempore pertinuisse dinoscantur, sed puto
hos ex vocabulorum Mosa et Mosella affinitate ex-
deceptos, putantes nimirum ambobus unum idemque
significari, aut Mosellani vocem ab utroque originem
ducere, hos vero aut hunc insignibus Mosellani

Dominij eiusdem initio Ansebertus Senator
Romanus, natione francus ex sanguine Clodouis
ortum trahens, fuit a Clotario franciæ rege
socero suo, id est vxoris suæ Blitilda patre
constitutus, cui Arnoldus, et huic Clodul-
phus Arnoldus. Arnoldo Clodulphus filij scilicet
respectiue patribus suis successerunt, postremus
iste cum in aula Regis Dagoberti magnæ esset
autoritatis, adeo ut a Dagoberto Regis
filio haud difficulter petita quælibet arripuisset
huius interuentu dominium suum Mosellanicum
in ducatum per Regem erigi petijt et obtinuit
sicque Clodulphus Mosellanorum Ducum primus
ordinem creavit, quem solum dux Martinus subse-
cutus, moriens duobus filijs suis Eleutherio
et Lamberto successiue eandem dignitatem dimisit. Lamberto
primogenitus eius filius, et huic Federicus filius,
Federico [illegible] ab eo Gadigerus successore,
post quos deinde Ragnerus Gadigeri filius [illegible]
surrogatus. Ragnerus filios habuit Giselbertum
primogenitum, cui cum agro Juppilensi prope Leodium
et alijs terræ in proprietate obtigerunt, quibus
hodie Lotharingiæ Ducatus constitutus, et Reinerum et
Ducatus Mosellano et Bullonensi, alijs Comitatibus
Virdunensi, Ardenne, Gastinia, dominijsque preterea
de Guerry et Chiny accedit locupletatum

Mechtildis Eberhardi Ducis franconiæ matrem

Celebris autem semper ab origine sua habitus fuit
Ducatus Mosellanus in annos circiter quingentos
et viginti, Tum enim Fredericus Castri Barrensis
fundator suppresso titulo mosellanico, totum hunc
districtum a castro prædicto nuncupari voluit, et
ipsum Comitem Barrensem indigitari. Successu
porro temporis Ducatus Mosellanus in quamplurimas fuit diuisus partes, multique ac diuersi
dominus secundum illas sibi [illegible], quemadmodum
et hodie videre est. Metenses namque a sua
[illegible] ciuitate [illegible] usque [illegible]
circa Mosellam obtinent; Hinc vero Luxembur-
gensis Dux ad oppidulum Regis macræ vulgo
Koningsmachern utramque fluminis ripam suprema
cum autoritate possidet. Inde descendendo ad
dexteram Sirquense oppidum cum adiacentibus
terris Lotharingiæ seu Barri Dux, ad leuam vero
Luxemburgensis Dux agrum Mosellanum princi-
pali eodem iure usque in Comitis Macram sibi vendicat
ac denique [illegible] oppidulo et quicquid eiusdem agri
usque in pagum [illegible] restat ab utraque parte flu-
minis Dux Luxemburgensis principatur, tum
progressu paulisper a læua facta reliquum hinc et
inde Treuirensi Archiepiscopo obtemperat

p. 85

De Principatu Ardennae

Nobilissimi olim Ardennae principatus originem
ad Merovingorum tempora non improbabiliter quidam
referunt, nec non eius praeclarissimos principes
a Clodione capilato fluxisse affirmant, Regio
haec nemoribus inita, densis, ac sterili solo
constans, modo eius maxima parte hominum indu-
stria ad vitae praesentis usum commoditatemque
redacta est, silvis insuper nimis et multis et
densis diversis in locis in sua primaeva persisten-
tibus. Huic Clodionis praelibati posteritas Merovingorum
persecutione ~~adacti sunt~~ declinans confugit, et
animo resumpto provincias circumvicinas ~~suae~~
suae armorum vi subiecit ~~erunt~~ potestati, utpote
Cameracum, Hannoniam, Artesiam, quae aliquin
haereditario iure ad ipsos spectabant. Albero
namque Clodionis capillati filius, principatus —
Ardennae primus dux, erepto sibi regno paterno
fratresque suos per Merovingi tyrannidem [?]
Argottam Italiae Regis filiam connubiali ~~foedere~~
foedere sibi sociavit; cum Gotthis vero, Vandalis simul
Bo[?] et Ostrogothis amicitiae foedus in-
dissolubile percussit, et tum demum Merovingis

aperto marte bellum inferens, loca quae praediximus
se eius potestate restorsit [?]; unde et ipsos Cameracensium
Regem, Ardennaeque principem nominant.
Huic coniux Argotta unicum filium Walbertum
patri successorem genuit; qui ex sua uxore duos
suscepit liberos Ansbertum et Walbertum
Romanae Urbis Senatores, quorum prior Marchio S. Imperii
super Scaldam designatus, posterior vero Ardennae
princeps anno Domini circiter quingentesimo et
vicesimo enasit [?]; qui filium genuit Walbertum,
cui duo Walbertus et Brunulphus nati sunt —
a quorum priore Walbertus 4tus prodiit, cuius
uxor Regis Thuringiae filia, duas peperit filias, sanctam
Aldegundem scilicet, et Waltrudem, quarum illa
Deo virginitate sua et omnis vitae actiones devovens
magnificum illud Malbodiense in Hannonia de
propriis erexit alias dotavit, ubi et ipsa cum aliarum
sanctarum virginum caterva vitam traduxit omni
sanctitate et religione conspicuam, tandemque bonis
consummata operibus, in beatorum consortium est
assumpta, Waltrudis autem Ardennae principatu
Hannonicoque agro investita Madelgarium sanctum
ac nobilissimum hominem Irlandiae Regis filium in
maritum accepit, cuius complexu successive filios

binos, ~~tot~~ [eosdemque] filias in hanc lucem addit, quae ad
vitam in dei obsequiis agendam coelibem, absque
liberis ex hoc saeculo migrarunt. Mater igitur
horum haeredibus se se quidem carere conspiciens
et dolens, in praecellenti virtute praeditam mulierem
fratruelis sui Ludulphi conjugem Aicham nomine
haereditatem resignavit paternam; at haec marito
absque liberis orbata praefatas possessiones Bru-
nulpho sororis suae filio ~~haereditarii~~ principatum
Ardennae et Hannoniae in perpetuum contulit.
Brunulphus itaque amplissimis eiusmodi auctus
dominiis uxorem sibi ascivit anno domini
sexcentesimo decimo octavo, quae ei filios quatuor
genuit Hidulphum Gilbertum, Elduinum, Albertum
et ~~fro~~ Brunulphum, horum primus Mosellanum
principatum haereditatem eundem unicae suae filiae
Beatrici Martini ducis Mosellani conjugi in
dotem consignavit, ex qua matrimoniali copula
cum [aliis] ~~[illegible]~~ dignitatis accedit Ardenna cum
Mosellanico ducatu deinceps coniungi. Inde
Ardennae principatus successionis iure ad Solfa-
rium pervenit, qui [cum] ducis Brittaniae filia con-
iugio sociatus, summa cum laude sub Pipino et
Carolo magno Franciae Regibus ~~praestantissimi~~

[postquam strenue]
ducis belli munera gessit, uxorem ex [illegible]
sua ~~prolem~~ [liberos] genuit copiose plures utriusque
sexus; inter quos Ardennae principatum et
Mosellanum ducatum ~~[illegible]~~ [distribuens], effecit ut in partes
separatae diversas, aliis matrimonii a-
finitatibus cum ex [illegible] ad aliorum transirent
potestatem. Inde igitur separati ac distincti ab
invicem coeperunt Comitatus illi Fredenburgensis,
Viennensis, Arlunensis, Chinensis, Aspensis,
Namurcensis, ~~Rupensis~~ Salmensis, Manderscheidt,
Vesi montis, Bouillonii, [diversis eiusdem dominiis] qui tamen eo, Namurcensi
exemplo, temporis successu ~~domini~~ titulis singuli
volentes Lutzenburgensi Ducatui feudales sunt
effecti, et cum eo, ipso Namurcensi comitatu
~~ad~~ Burgundiae domini in Carolo duce accedere, et
per eius unicam filiam Maximiliano Imperatori
nuptui traditam Austriacae familiae accedere,
prout etiamnunc post Philippum Hispaniae Regem, [magnum] ductorum
coniugum filium, et eius natum Carolum quintum
Caesarem augustum, ac Philippum deinque magnum
Hispaniarum et Indiarum Regem, Serenissimi Albertus
et Eugenia Clara Isabella archiduces supre-
ma cum auctoritate possident.

p. 86,

De Comitatu Chinensi

Comitatum Chinensem alias Chiniacum appellatum
fuisse antiquitus sacri Romani Imperij membrum
cum alia tum vero Rudolphi primi, Henrici septimi
et Caroli quarti Imperatorum clare sonant diplomata
ubi ipse ~~tanquam Imperatores~~ sub Imperij protectione
tanquam eius membrum Chiniacum habere affirmat
Confirmant et hoc privilegia nonnulla aurea bulla
in dicto comitatu sita ab iisdem Augustis concessa
Falluntur proinde, qui feudum Barri ducatus Chiniacum
esse contenderunt eo scilicet partim argumento per-
suasi quod eadem utriusque ducatus et comitatus prae-
libatorum sint insignia, quasi inde consequatur feudum
Chiniacum a Barrensi dominio derivatum accepisse.
Verum huiusmodi coniecturas infirmo niti fundamento,
vel ex eo liquet quod arma istorum minime eadem
sint sed longe dissimilia, cum Chinensia duos pisces
[illegible] non ~~in caeruleo sive azureo campo crucibus~~
in aureo campo crucibus consito praeferant, Barrensia
vero duos Barbones in campo caeruleo sive azureo
crucibus respersos conspiciendos exhibeant. Fuit autem
Comitatus Chinensis ab Imperij iugo pristino exemptus
dum circa annum Domini 1373 cum Ducatu Luxemburgensi, donatione ~~Wenc~~ Wenceslai Romanorum et

p. 86
[illegible] 4. non dictum

Deo sunt opem ferente, a Christianorum parte astitit
victoria, fusis inimicis et fractis Turcarum viribus
quorum ad quadraginta milia ea in acie feruntur
cecidisse, cum hi perpauci illorum comparatione
e nostris occubuerint, in quibus et Audoinus
Comes de Montfoyer fortis Christi athleta cum hoste
congressus interijt
Isabella marito sic orba primata, curam imprimis
habuit ut ~~mariti~~ statim a viri profectione ambos
suos filios mores et literas competentes discendi gratia
ad Parisiensem dirigeret Academiam, ubi dum sedulo
studijs navaret operam, nuntio accepto de patris
comitis interitu, Joannes eo rei adeo insperatae
et gravis apprehensione in febrim acutam incidens
cum ea diutius torqueretur, medicorum tandem ope
revalescens, eorundem nihilominus consilio, ut paternum
solum repeteret aeremque sibi connaturalis hauriendi
causa, arguendum ad firmandam valetudinem, iter
Marvillam versus domicilij videlicet parentum suorum
suique natalitiis locum ingressus est, dum vero
sub profectione eadem Rebacense insigne Monasterium
ordinis Sancti Benedicti, dum petrum Archiapostolum
eius patronum salutatum adivisset, a Rainaldo
Abbate religioso admodum viro, perquam humanissime
susceptus, et liberaliter exhibitus est, ita ut cum

p. 99 s.
l. 11
V. [illegible]

eundem ex praeclara illa familia ortum duxere
intelligeret, maiore cum eo usus est familiaritate
eum apud se detinens donec melius quoad corporis
constitutionem haberet. Adolescens interea hominis
benevolentiam admiratus, et etiam subinde in reli-
giosorum eius loci consortium admissus, cum modus
illorum vivendi multum ei probaretur, animum et
ipse adiecit ut summo desiderio ad eundem statum
monasticum anhelaret. Unde instanter valde-
tum Abbatem ipsum, tum fere conventuales fra-
tribus pulsare coepit, quatenus ipsum in suam con-
fraternitatem ~~fortium~~ admittere vellent. Abbas ut vir erat
longo rerum monasticarum usu expertissimus, et
prudens, adolescentis non statim acquiescendum
petitionibus ratus, sed ~~ad~~ maiorem spiritus et
animi explorationem experturus ~~[illegible]~~, eum tantisper
a votorum suorum consecratione suspendit, donec
datis ad matrem eius literis quid ad hoc ea respon-
deret intelligerent. Comitissa Isabella filii
sui Joannis eiusmodi fervore animi intellecto
prae gaudio in lachrymas resoluta Deum ex
praecordiorum affectu oravit, ut qui in sui utero
fructum tam sanctum opus incepisset, dignaretur
sua divina clementia ad perfectum deducere, ex-
stimans nimirum nihil sibi felicius circa filios

contingere posse, quam si toti obsequio divino
mancipati, noctes aliasque dies ei ~~fere~~ ministrare
satagerent, cui servire regnare est. Rescripsit
igitur mulier devota, sibi perplacere, ut filius
suus qua erat divinitus gratia praeventus, eidem
omnino responderet, et religionem monasticam
in Rebacensi Coenobio profiteretur, ubi inter fratres
officia patris et matris ad deum ~~haber~~ in precibus
haberet memoriam
Joannes Matris tam gratum adeptus consensum, statim f. 100
habitu novitiatus ab Abbate sibi tradito, consuetum
probationis annum incepit, ubi in humilitatis, patientiae,
charitatis, obedientiae, aliarumque Christianarum virtutum
exercitiis indies proficiens, omnibus magis ac magis
charior reddebatur, Isabella interea mulier eius
grati in Deum animi significationem praebere cupiens
in Marvilla capellam a fundamentis in honore
divi Petri, cuius titulo ubi praefatus sum, insigniebatur
monasterium Rebacense, extrui fecit, eique ex propriis
reditibus satis amplos consignavit, atque haec D. Petri
Ecclesia est, quae modo primaria in Marvillae oppido
censetur. Addidit insuper ut Comitissa aliam in
proprio ~~[illegible]~~ Sacellum sub D. Nicolai patrocinio,
quod meminisset Maritum suum dum viveret huic
Divo admodum deditum, imo et eius corpus religionis
ergo visitaturum ~~[illegible] pellicer~~ pollicitatum fuisse,
Hanc autem Ecclesiam sufficienti dote ditatam, et eius

patronatus ius cum omnimoda iurisdictione prae-
dictis Abbati et Monasterio Sti. Petri Orvalensis
in perpetuum contulit

f. 100 Anniversario porro solenniter persolvendi tempore Jo-
annes Abbatis permissu Marvillam profectus
ubi Matre salutem missa, ab ea petiit haereditatis
partem quae se contingebat, ut de ea dum adhuc —
propriae voluntatis erat compos, disponeret,
Accepta igitur in suam potestatem haereditate sua
Joannes eandem solenni donatione in eleemosy-
nam ~~dedit~~ prioratui de . . . . in Marvilla
sito donavit, cujus scilicet prioratus dispositionem
~~et per aliquem e fratribus suis in eadem temporis, et~~ administrationem habent
Abbas ~~Vel~~ et Conventus Orvalensis quod totum
Honorius 2dus bulla sua pontificia confirmavit.

f. [illegible] Joannes sic ita dispositis ad monasterium —
reversus, anno probationis evoluto, vota Reli-
gionis secundum Divi Benedicti canonem, solemni
ritu Domino Deo nuncupavit, et deinceps tan-
ta egit conversationis probitate, ut post
aliquot annorum circulum, defuncto loci Abbate,
in ejus locum concordi fratrum electione sub-
stitueretur, Ad quod quidem munus vocatus summa
cum laude Monasterium suum tam in spiritualibus
quam temporalibus administravit, et tandem bonis
auctus operibus hanc mortalitatem, cum immor-
talitate commutavit.

Ludovicus alter Ludovici et Isabellae filius, fratre germano
in monasterium ingresso Comes de Montfoije, et dominus
in Marvilla et Arancio effectus, uxore ducta
nullam ex ea prolem suscitavit, unde soror ejus Eliza-
betha dictas possessiones haereditario iure sibi obti-
gentes in Walramum Montisfalconis Comitem
maritum suum transtulit, cui et peperit filium —
Walramum patri in iisdem bonis successorem.

Tandem decursu multorum [annorum] spatiis accidit ut Dominia f. 100
de Marvilla et Arancio cum omnibus appendentiis
suis in principum Luxemburgensium proprietatem de-
venirent hoc modo: Walramus Ducis Limburgensis
filius Ermesindam scilicet 2dam Luxemburgensis
Comitissam uxorem accepit et Marchionatum Arlunensis
dotis nomine detulerat. Ex horum autem geniali thalamo
prodierunt liberi Henricus, Catharina, Marga-
retha, et Elizabetha, cui postea maritus effectus
Walramus Comes (Montisfalconis) dominus ipse in
Marvilla et Arancio easdem possessiones tanquam
conjugi [suae] serius appropriavit in dotem
Walramus iste dum vero quadam inopia laboraret f. 101
pecuniae summam ab Henrico Comite Luxemburgensi,
cujus ipse sororem erat nuptiis acceptis, ac deinde
idem simul iterumque repetiit donec mutuum cum
dominiis Marvillae et Arancij pene aequaretur,
tum vero inter partes inito contractu Henricus
a sororio suo Walramo vendita ejusmodi Dominia

superaddito ad mutuatas summas quod deerat, suis
possessionibus adiungit, ~~Henricus~~ ipsi Walramo
affini oppidum Sancti Viti cum Amdorff in –
feudum consignans.

f. 101 Tempore post insequenti gravis exorta est ~~quaestio~~
inter Henricum Luxemburgensem Comitem praenominatum
et Theobaldum Barri comitem sororium suum –
utpote Margarethae sororis maritum, "quaestio" super Namurcensi
1238 Comitatu, cuius nuper, "scilicet anno 1238" Comes Philippus absque heredibus
de Charvila decesserat, cuius sese successores ostendere "singuli" vole-
bant iam dicti duo affines Comites, quod quidam
Flandrorum Comitis consanguinei. Cum vero eiusmodi
controversia terminanda amicitiae et pacis tracta-
tus non sufficeret, ad armorum subsidium con-
fugerunt, et ipse Theobaldus Barrensis bello Hen-
rico Luxemburgensi denunciato, oppidum in primis
situm in Barrensi Comitatu situm, quod "Henricus" ~~Henricus~~
"ab illo" ~~a Barrensi~~ in feudum tenebat armata manu inva-
sit ac denique tantum vi "oppressit", ut in suam
illud redigeret potestatem, Henricum Comitem Luxem-
burgensem sese defendere volentem in Castrum
suum Barrense, "praeterea" a Burdensi captivum

Colligantium istorum consanguinei quidam, nobiles et
affines dissidium istud ~~tempestate~~ consopire
cupientes, tandem ad pacem inter se componendam
serio hortati sunt, quibus et si quidem ægre Bar-

rensis acquiesceret, dum quod adversarium in potestate
haberet facile potiores obtinere poterat, considerabat
tamen quam indignum foret inter principes affines
vicinos, eosdemque Christianos odium et inimicitias
fovere, suadentium importunitate victus consensit,
ut de pacis conditionibus ageretur, Sic autem fuit
conventum, "ut" Henrici Luxemburgensis Comitis filia Guidoni
Flandriae Comitissae filio nuptui traderetur, quibus
coniugalis Namurcensis Comitatus ille litigiosus
obtingeret, ~~Henricus autem~~ ~~idem~~ autem Henricus Luxem-
burgensis Theobaldo suo sororio Barrensi Comiti –
medietatem omnium bonorum, redituum, fructuum,
iurium, et quorumlibet emolumentorum ~~quae pridem~~
~~a Walramo~~ "sibi" ~~comparaverat~~ in dominiis Marvillae
et Arancey "cum appendentiis", quae pridem a Walramo sibi comparaverat
in perpetuum cederet, retento nihilominus integro
supremo dominio, sic nimirum ut Barri Comes
illam suam medietatem a Luxemburgensi principe tanquam domino solo directo
in feudum acciperet et teneret. Quae quidem
vero sic gestae narratio ne a quoquam in dubium –
vocari possit, lubet subnectere quae sequuntur eiusdem
mutui contractus verba: Nos Henricus Comes
Luxemburgensis, Rupensis, et Marchio de Arlone,
Et nos Margaretha eius uxor Comitissa praedictorum

cororum, Et ego Theobaldus Comes Barrensis. Notum facimus quod nos acquisivimus Marvillam et Aranceium cum appenditiis omnibus a Walerando domino de Montjoye et Montis falconis talibus modo et forma, quod nos Henricus et Margaretha antedicti habebimus medietatem in omnibus praeeminentijs et redditibus, Et ego ~~Barrensis~~ Theobaldus Barrensis Comes aliam medietatem. Quam medietatem ego Theobaldus teneo et tenebo in feudum et homagium ab antedictis Comite et Comitissa Luxemb: cum adhuc alijs bonis quae ab illis habeo et teneo. Datum anno millesimo ducentesimo, septuagesimo

p. 102 Ista dum fierent defunctus est Walramus Comes Montis falconis Unde Henricus Luxemburgensis Comes sorori viduae Elyzabethae compatiens, eidem medietatem suam in dictis dominijs liberali donatione reddidit, eandemque donationem literis authenticis confirmavit, ac deinde filio ipsius Walrami renovavit et ratificavit, sic tamen ut sicut in altera medietate Barrensi in feudum data sibi supremam authoritatem reservaverat, sic etiam in ista sorori et haeredibus assignata authoritatem eandem principalem ~~esset~~ reti~~nuit~~neret; Sic factum est ut Barrensis Comes et Elyzabeth vidua aequales omnino quoad ius

in istis dominijs evaderent, superius autem Luxemburgensis utrique tanquam princeps praeemineret.

Mortua porro Elyzabetha praedicta filius eius egestate coactus ius ~~in~~ omne illud quod in dictis dominijs via memorata possidebat Henrico Luxemburgensi Comiti avunculo suo cum pacto de retrovendendo triginta millibus librarum turonensium vendidit, Sicque itaque factum est ut per mediante hoc emptionis contractu dominia Marvillae et Arancei pro media parte in Luxemburgensium principum ius redierint, remanente nihilominus altera parte Barrensis principis, superioritate tamen principali (id est tam quoad unam quam quoad alteram medietatem) tota in solidum ut antea Luxemburgensibus competente. Quod vero loca ista et dominia ~~nostra~~ nostrae terrae communis; gallice terre commune designentur, id inde causam accidit quod iurisdictio eorum quoda usus fructus, census, redditus et quodcumque emolumentum ~~[illegible]~~ ex dictis dominijs et appenditiis proveniens ad Luxemburgenses et Barrenses duces ex aequo pertineat, excepta suprema authoritate, quam totam solius esse Luxemburgensis probavimus.

p. 102 De Comitatu Sancti Pauli alias de Roussy

Genuit ~~aut~~ Henricus Luxemburgensis Comes (superius aliquoties memoratus) ~~ex~~ (cuius etiam occasione placuit statim haec sic subiungere) ex coniuge sua Margaretha Henricum, Walramum et Gerardum dominum Durbutensem, qui nulla prole relicta in quodam conflictu periit. Henricus igitur

posthumo isto filio privatus, praecavere volensque
inter duos superstites lib[eros] aliqua ob haereditatis
partes praetensionem oboriretur, ea dispositione
usus est, ut Henricum primogenitum suum Comitatui
Luxemburgensi suum declararet successorem, Wal-
leramo autem Comitatum Sancti Pauli, nunc Roussy
nuncupatum possidendum assignaret, cuius tamen
ad vitam suam eorum mater perciperet usumfructum,
qua denique defuncta fructus dicti Comitatus et
omnia quae in Flandriae Comitatu habebant, itemque
Liniacum cum Castellaria et appendicibus, quae
a Barr[ensi] Comite in feudum acceperat, in utilitate
cederent Walerami et successorum, qui ratione dicta
Comitatus de Roussy vasalli ~~feudales~~ fierent homagiumque
praestarent Henrico et eius in principatu Luxem-
burgensi successoribus, prout clare ex lit[eris]
desuper confectis hac deprompta demonstrant:

1103 Nos Henricus Comes Luxemburgensis, Rupensis
et Marchio Arlunensis Notum facimus omnibus
et singulis, quod Walerandus filius noster factus
est homo feudalis fratris sui Henrici, nostri charissimi filii,
et ab eodem recepit Roussy cum appendicibus.
Et nos Henricus et Walerandus, qui in hac
consentimus, iuravimus ad manus Henrici Comitis

Luxemburgensis, omnia inviolabiliter servaturos,
et in signum veritatis apposuimus huic nostra
sigilla. Actum 1262, altera Quasimodo.

Est autem Comitatus de Roussy situs medio inter
Luxemburgum et Thionisvillam itinere, a quibus
aeque duobus distat miliaribus, Nomen huic erat
antiquitus a Sancto Paulo, dum Comitatus Sancti Pauli
appellaretur; quae quidem nomenclatura evanuit omnino,
substituto in eius locum Roussy vel Rüttich, ea, ut
quidam conijciunt ratione quod vir quidam olim
per Polonus ex Russia oriundus huius loci filiam aut
haeredem in uxorem accepta, Comitatum ex tunc Russy
in patriae suae memoriam voluerit nominari, Rustici
qui huius districtus circa incolae interrogati cuinam
pareant domino, respondere solent sese et sua spectare
ad Sumper herren, quod corrupte aestimatur idem velle
quod Sanctpaul herren. Comitatus iste Castrum
habens vetustissimum loco superius designato membrum
est feudale Ducatus Luxemburgensis, ex quo
progressi fuerunt, qui modo celebres in Gallia
Domini Comites Sancti Pauli # Spectat ~~tamen~~ vero
modo ille quantum describimus ad Marchiones Badenses et Comites de Man-
derscheidt mediantes

quamvis non
non satis probabi-
lites, cum potius
existimus illos
genus trahere
ex de S. Pauli
Comitibus qui in
Artesiae partibus
extat hodieque
celebris

p. 103

De Comitatu Rupensi in Ardenna

Rupensis Comitatus a perantiquo Castro ~~per Romanos olim~~ Rupi, superextructo, atque ex altis rupibus nomine designato, nomenclaturam arripit, complectitur suo sinu territorium satis amplum, ~~et~~ adque aliquot miliaria extentum, attamen infoecundum valde pro maxima sui parte, quanquam hominum industria et improbo labore sit redditum utcunque fructuosum, ut incolae siliginem, avenam et alia in sui et pecorum alimentationem [illegible] percipiant, utrumque abundanter. Hoc vero saepius tali fiunt modo, ut ~~in~~ locis a vepribus, dumis, aliisque lignis ipsa occupantibus repurgatis terras ~~[illegible]~~ diversis proscindant instrumentis, et in partes pene eiusdem formae divisam componant in cumulos ad modum clibani ac demque vepres et alia minutiora ligna et sarmenta subjiciendo igni admovent, cuius vi totius illa terrae globus aduritur, et eam consequenter alterationem unde aptius fit admodum producere grana superseminata multipliciter aucta, Hinc etiam fit propter assiduos continuos labores, simulque summum frigus et victum sobrium quo utuntur istorum locorum inquilini, ~~esse~~ esse corpore perquam robusto, et longaeve durationis. Antiquitus dum Franciae ~~Regni~~ limites sic clauderentur, solebant Reges dum laxandi animi

" verbum sunt nomis et

" admovent

Et sunt aut quidam affirmant hanc et alias adiacentes ~~regiones~~ eiusdem naturae regiones Ardenna nuncupari, ab ardendo, quod solent terram ardere necessum sit priusquam debitos ~~[illegible]~~ fructus proferat ~~[illegible]~~

p. 104 / 9

quoque stabilire ordinis, a quibus corporis vel animi arceri non poterat, vigilantius observabat. Contracto tantum illi habitu ordinis [illegible], coloratis eam vestibus induebant, [illegible] virginalem prudentiam non deserebat. Quid moror verbis? Per Episcopos, Abbates et Praelatos, et per alterius professionis monachos et religiosos diversi generis tentabatur. Nec tamen infra triennium, vel ad reditum saeculi, vel saltem ad laxioris vitae ordinem animum eius commovere potuerunt. Dicebat enim verbis imitans Apostoli: In ea vocatione qua vocata sum, immobilis permanebo. Parentes igitur et amici ab exoratione illius finaliter desperati, eam redire ad dictum locum et ordinem permiserunt. Ubi tantis exemplis vitae fulget ut nulla in ea deesse virtutis dignitas videatur.

Hactenus Thomas Cantipratensis auctor gravissimus, narrationis testis oculatus, quam [illegible] de verbo ad verbum lubuit hic attexere. Ut inde colligere sit quam illustri prosapia eo temporis fuissent Comites Rupenses qui Romanorum, ~~et~~ Graecorumque Imperatores, itemque [illegible] principes propinquo consanguinitatis seu affinitatis gradu attigerunt, aliaque ~~et~~ quod dignum inde venimus laudes duco solvendo merito debitas hoc loco sublicere.

p. 111 / 23

p. 10

p. 111 Porro Henricus Viennae Comes Jolendae ubi arbitror
parentes erant designari, et sacrae militiae cum
aliis principibus ~~[illegible]~~ et ad
palestinam et e barbarorum faucibus vindicandam
sese inscribi curavit, haeredemque fratrem et in
Comitatu successorem habuit Philippum filium
suum, cui in coniugem data est Maria
cuius cognationis nescio, Philippo et magna
amicitiae necessitudo intercedebat cum Henrico Lucem-
burgensi Comite, a quo cum semel pecuniae summam
ingentem mutuo accepisset, ut a restituendi debito liberaretur
eidem et successoribus Lucemburgensibus principibus
Viennensem suum Comitatum feudalem fecit, prout literarum
proinde confectarum tenore claret sequenti: Ego
Philippus Comes de Vienna et Dominus de Crum-
berg omnibus notum facio quod mediante summa
pecuniaria, et aliis conditionibus, quam Nobilis
homo meus charus Dominus Henricus Comes Lucem-
burgensis mihi assignavit. Hinc est quod de mea
certa scientia, et spontanea voluntate, illi obligaverim
Castrum meum Viennense, et oppidum cum Bur-
gensibus, et quicquid ad dictum castrum pertinet.
Et deinceps ego et haeredes mei Comites Viennenses
tenebimus, et ab illo recipiemus, et a successoribus
suis Comitibus Lucemburgensibus in perpetuum in feu-
dum (salvo tamen feudo primiensi) Utque istud

ratum sit obligavi, et praesentibus obligo ac cedo
dictum castrum cum appendicibus etc. Datum
anno 1248 ipsa die Barnabae apostoli mensis
Junii.
Profluxit autem ex Philippo et Maria coniugibus, p. 112
patri in Comitatu successor filius Godefridus, cui
cum nullam prolem Adelheida uxor peperisset
devenit Comitatus ad progeniem haeredem Henricum
cui filius Symon nomine suffectus ex Maria
coniuge, unicam tantum filiam genuit, Haec itaque
paterni comitatus haeres eundem marito suo
Walramo Comiti de Spanheim filio dotis nomine
detulit,
Post Walramum Viennae Comes effectus est, Vide
Joannes Comes de Nassau, agnomento Hoffnae
Gudtner, et hoc defuncto Engelbertus, qui
successorem habuit Adolphum Comitem de Nassau,
hic vero Henricum cuius Irmegarda, ac deinde
Cononesa Comitissa de Waldeck extitere coniuges
Henrico Comiti Viennensi successit Ottho Dux Vide
Brunswicensis, et huic Joannes Comes de Nassau,
quem secutus est Philippus qui uxorem duxit
Adelheidam nomine.
Devenit tandem iure successionis legitimum comitatus Vide
Viennen

Viennensi ad Guillelmum de Nassau principem Auraicum, quo, cum de [illegible] fuisset ad annum usque 1566. tandem mediante, ~~[illegible]~~ mandanteque [illegible] de causis Philippo magno Hispaniarum Rege, destituto, fuit idem Comitatus cum appendicijs, ~~[illegible]~~ una Sancti Viti oppidum et pertinentijs Generoso Petro Ernesto Comiti in Mansfeldt Ducatus Luxemburgici nomine sue Regie Maiestatis prudentissimo Gubernatori in recognitionem ~~fidelissimi~~ fidelissimi obsequii Deo, et Carolo quinto Imperatori, et filio eius Philippo secundo Hispaniarum Regi prestiti, consignatus, quo ~~[illegible]~~ Ludovicus fruitur, et denique fruiturus est quamdiu Dei immortalis munere vitali aura [illegible] gaudebit, 26 Jun 1604

[illegible]

p. 112

[illegible]

Haec porro de primarijs Ducatus Luxemburgensis ducatus dominijs prolixiuscule in medium sufficiat. Unde ad alia proposito eidem nostro convenientia obiter describenda stilum convertimus, incipientes nimirum ab oppidorum sive urbium eius provinciae descriptione, inter quas primatum sibi non merito vendicat cum metropolis Luxemburgum.

p. 113

De Luxemburgensi oppido totius Ducatus eiusdem nominis metropoli

~~Luxemburgum Ducatus cuius est caput nomen suum praebens, distat a Mosella fluvio duobus miliaribus a Trevirensi Civitate quae ei inter meridiem~~ orientem ~~et occidentem~~ aquilonem ~~est sex miliaribus disiungitur, a Metis vero mediomatricum metropoli inter~~ meridiem et ~~occidentem et aquilonem octavo distat miliari~~

Luxemburgum ~~provinciae~~ caput et metropolis sibi aequivocae predominans, quod ei nomen suum communicat Mosellae insignem fluminis a parte sua meridionali respicit ab eoque bino miliari distans, Trevirensem ~~est~~ Civitatem sex miliarium spatio inter orientem et occidentem sibi habet vicinam, Metensem vero mediomatricum metropolim inter meridiem et occidentem octo miliaribus ~~[illegible]~~ distantem ~~habet~~ confinem. Situs eius mirabilis est, et admodum inaequalis; potior enim eius pars in rupium altissimarum summitate, quae planitiem satis amplam continet, fundatur, at duae aliae eius portiones in declivi duplici montis situm obtinent, quarum una propter eius profunditatem fundus, altera ~~[illegible]~~ eadem ob causam vallis nuncupatur, prima porro, illa in sublimi posita ~~[illegible]~~ a loci habitatoribus mons dicitur, sive oppidum superius, ~~[illegible]~~ quod ... [illegible]

loci natura tum humana arte industria perquam
munitum est et adversus hostiles incursus instru-
ctum, nam ab australi occidua, orientalique partibus
rupibus insidet altis, uniusque iisdemque ita quasi ad perpendiculum
erectis et complanatis, ut nulli animantium generi
quo vigilarum adversarum adminiculo vix solent
pervia habeantur, unde ab istis pene omnibus
partibus inaccessibilis superior ista urbs Lutzenbur-
gica indicatur, quod vero ad aquilonarem attinet
reliquam partem, moenibus, turribus, fossisque
quibuslibet ad propugnationem requisitis aedificiis
communitur, proindeque inter totius Belgii loca
hic merito, dignitate a fortitudine obtinet haud
postremam, ~~[illegible]~~ porro quantum
ad ceteras duas ~~partes~~ eiusdem oppidi partes, eaedem
praealtis muris ac turribus ~~circumcinguntur~~ cinguntur
aliisque cum superiori illo pulchre commiguntur,
a qua tanquam praestantiori munimento etiam
non exiguum consequuntur, ut si ad fere
hosti obsistendum debiliores forte extiterint
ab ea subsidium facile percipiant, Alterum
inferiorum pars quam fundum germani
der grundt gallice la belle barde (?) appellat
flumen Alzet vulgo dictum per murum partis
suum occidentalem recipit admittens alveum
~~sinu~~ ei accommodat magno urbis commodo
usque ad muros ex adverso positos, per quorum

arcus egressus tempore quo olim antiquum et
monasterium ad arcem Benedictinorum, idemque
alia commenta circuiens regirat sese versus alteram,
quae vallis seu vulgo Pfaffenthal appellatur
inferiorem oppidi partem, cui et commoda praestat
proportiona. Nam ubi in superiori quam fundum
nominari diximus parte molendinorum perplurium
rotas impetuoso suo cursu versat, sic illud idem
hac inferiori Pfaffenthal efficit, praeterquam
quod idemque textrinis tectoribus, idemque coriariis, singu-
lis scilicet iuxta opificii sui exigentias, quicquid
ab elemento aquae accipere habent abunde suppeditat
aliaque aliis quae ad longum recensere puto superva-
caneum, satis opportune suffinat. Lutzenburgense
oppidum non uno continuato tempore in sui pri-
mordio ad eam in qua modo cernitur amplitudinem
devenit, sed diversis sub diversarum aetatum conditiones
seriem, paulatim, et denique per partes crescendo
excrevit magnitudinem quae sane non contemnenda
est. Putatur vero ab ea inferiori parte quam
fundum appellant exordium sumpsisse, eo scilicet
loco ex adverso pontis ubi fabri ferrarii officina
et domicilium habetur, indeque hinc aliis inde
infra et supra successu temporis reliqua accessisse
aedificia, quamquam mihi quidem probabilius videatur
superiorem istam urbis partem aedificiis ante reliquas egregiis
extitisse instructam, eo videlicet argumento, quod

ptolemeus mathematicus et Geographus antiquis-
simus locum quem modo Lucemburgum appellamus
Augustam Rhomanduorum siue Rhomanduorum ~~dixerit~~
indigitarit, ex quo non obscure liquet eius tempore
auctoribus celebratum satis fuisse locum istum, cui
Augustae vocabulum, quod primatum quendam
denotat fuerit tributum. Sic nimirum Augusta
Treuirorum, et Augusta Vindelicorum dicuntur ca-
pita siue metropoles earum regionum siue nationum
a quibus denominantur, Cum igitur eadem ratio
probabile suadeat Augustae nomen loco de quo
agimus fuisse inditum et ante ptolemei tempora
usitatum illud etiam fit verisimile quod edificijs
praefulserit egregijs, quae potius in editiori amoe-
noque loco fuerint constituenda quam humili et
abiecto fundo, Qui aut aut quales fuerint
Rhomandui isti, quibus nostra Augusta tanquam
caput praeminuerit, si coniecturae liceat existimo
nationem eam dictam fuisse, quae in his partibus
Rhomando sermone quem hodie retinet media
pars Lucemburgensis ducatus, et pleraeque adia-
centes regiones, utebantur, et dictos ab illis
~~romani~~ romani, quasi nimirum ex latio siue
romano idiomate derivatum, quod nihil aliud esse
videtur quam gallici sermonis corrupta quaedam
~~et bar~~ propago barbarizans. Haec a me proba

biliter citra prolixas contentiones praemissa dicta
sunto. Habuit praeterea locus iste nomina non
nihil ab hodierno diversa, e quibus nimirum
Lucemburgum quod modo commune est deducitur
Vocatum enim aliquando fuit Lucisburgum a
Luce et Burgo, quod est castrum, quod videlicet
ibidem olim extiterit fanum celebre, in quo a
populis gentili superstitione adhuc implicatis
Luci tanquam Deae sacrificabatur, Sunt tamen qui
velint potius ex germanico vocem latinam deri-
vari ut Lutzelburgh significet paruum burgum
propter eius nimirum paruitatem et angustiam,
Alij a luxu potius deductum aiunt Luxemburgum
quod eius incolae gentiles nimium luxui epulis et carnis voluptatibus
~~[illegible]~~ superstitiose solerent incumbere. Caeteri
nihilominus, Lucum et Burgum partes componentes
nomen Lucemburgum faciunt, ea ratione adducti, quod
existiment eo loci antiquitus fuisse Lucum, qui
idem sit quod nemus arboribus densum, vel aliud
sacrum, a Lucendo dictum Lucus per antiphrasin, eo
quod non luceat, quoniam enim nulla arbor ab
illo propter religionem caedebatur, opacus et sine
luce erat. Ut ut sit de diversarum eiusmodi opinionum
veritate, puto merito eam omnibus praeferendam
quae a Luce et burgo, originem primam nominis quo hodie
utimur deducit, Nam satis evidens argumenta

constat, loca non pauca circumquaque sita, ab [similiter]
huiusmodi dolorum portentis nomina ~~fuisse~~
obtinuisse, ubi suo loco dicturi sumus, ut exem-
pli causa, Soluberium quasi solis solb, ~~Thermis~~ [Schlammum vera fune]
~~bellum id est bella dei~~ intelligatur. Luxembur-
gense oppidum cum inde a sui origine ~~angustia~~
angustioris fuerit spacij, usque muris quibusdam
quorum hodieque cum portis perdurant vestigia, ad
amplitudinem in qua modo est confluente eo loci
populo et domicilium figente devenit, et tandem
versus meridiem ubi rupium planities ~~erat~~ a na-
tura videbatur extensior incrementum arrepit di-
centarium circiter ~~[illegible]~~ aedium, ac denique duo
franciscani ordinis alterum virorum alterum monia-
lium caenobia amplexatum est, praeter sacratissimae
Trinitatis sacellum quod non procul a moenibus distat
et D. Judoci oratorium olim visum, modo moenibus
ipsis absconditum, cuius tamen memoria multum
religiosus populus huius urbis una cum clero reco-
lit dum altera pentecostes singulis annis solemni
processione locum invisunt, ac ad divi Nicolai
templum redeuntes misso sacrificio assistunt.
Continet etiam oppidi Luxemburgensis pars dicta
superior duas insignes parochiales ecclesias, quarum
altera in D. Nicolai Epi honorem dicata umbilicum
urbis superioris occupat, altaria habens loci situ
sic postulante ad meridiem fere respicientia, templo

" perpulchra, neque insigni dote ~~prorsus~~ singula instructa,

insigni sacello in editiori loco constituto orientem
aspiciente divi Clementi sacro (quod patres Societatis
Jesu pro hoc tempore obtinent) Hanc D. Nicolai
ecclesiam a fundamentis erexisse dicitur praedives
quidam vir Herolo nomine circa annum Dni 1120
ex consensu tam ordinarij quam temporalis
principis, habetque ea insignem altissimamque turrim
in cuius fastigio per circuitum tecti prolixum
conspicitur ambulacrum plumbo et alijs adaptis
rebus communitum, quo a turbine et pluvia
illaesum persistat, ubi continuo vigiles noctuque
ac perdiu vigilant, omnes circumspicientes
si quid forte insidiantibus hostilitatis, aut inopinati
incendij ~~obscura~~ animadversum fuerit, tum dum
statim absque mora signum dato nolae pulsu ad
cuius auditum quasi in momento omnes et singuli
cives ad loca sibi destinata cum armis, aut ad
ignem extinguendum situlis, scalis, harpagibus
et alijs opportunis instructi instrumentis properant
malumque imminens diligenter amoliri student.
Altera prope parochialis ecclesia ~~fuit~~ divi Michaelis archan-
geli patrocinio nuncupata, longe antiquiorem se
praeferebat quam illa divi Nicolai, fuitque olim
D. Virgini deiparae consecrata a Comitibus Luxembur-
gensibus sacellum, quod tandem parochialis ecclesiae
nomen et dignitatem obtinuit, cum antea omnes
per circuitum viri cives parochiae de Weimerskirch

sub urbe sitae parochiam constituunt, quemadmo-
dum et qui dictae divi Nicolai subsunt, olim ec-
clesiae de Holrich pago vicino suberant, quae tem-
pore subsequente solis rusticis pagorum incolis
serviebant, ubi et etiamnum serviunt, nisi quod
in Rogationibus stationem ad singulas istas parochias
populus Luxemburgensis omnibus annis obeunt
Coenobium denique Minderbroeck quod ordini francisca-
no assignatum fuit peramplum est, et loco situm
amoenissimo, quod iam inde a divi Francisci tempo-
re existentiam habuisse plurimi volunt, ubi et
haud obscure ostenditur ex epitaphiis sepulcrorum
per ambitum eius respersis dudum petii eandem
cum sanctissimo patre habentibus. Huic mona-
sterio, egregiis alioquin aedificiis ornato, fu-
nestus accidit casus anno Dni 1554 ipso
divi Barnabae festo luce clara die, cum enim
ignis vehementis decurrens iam plurimis civium
domibus tandem in hanc quoque sacram penetrant
aedem, ubi sub tecti crepidine vasa pulvere tor-
mentario repleta invadens, cum ipsum templum
cum aliis quibusdam ~~[illegible]~~ per circuitum structuras
quasi in momento destruxit, sed cum fortuito
fere dominicam pro more ~~a qui~~ virginum poten-
tes loco abessent ab hac strage, "dei providentia" illi si evaserunt
praeter duos ad temporis custodiam domus ha-
bentes, qui in cellulis suis impetu ignis incen-
dii correpti animas ~~[illegible]~~ expirati sunt

Hi tum et a primaevo domus istius exordio con-
erant instituti qui sandaliis discalceati, at ab
anno Dni 1569 obedientes Rege Philippo
Hispaniarum Rege procurante eundem locum obti-
nent, quorum nos industria et ~~[illegible]~~ indefesso
labore desolata haec domus potentiam ad pristinum
redit nitorem, Insigne siquidem ab hinc paucis
annis a fundamentis erexerunt et absolverunt
dormitorium multis praeclaris constans ad usum
fratrum cellulis, claustrum etiam egregie repa-
raverunt, refectorium tum hiemale quam aestivale
utrumque valetudinarium et alias commodas erexerunt
officinas, unde non parvam laudem promeriti
sunt. Post ~~[illegible]~~ altare in huius franciscanorum
Coenobii cemiterio "a parte orientali" imposterum id est anno Dni
1586 Generosus princeps Petrus Ernestus Comes
in Mansfeldt Luxemburgensis provinciae Gubernator
Sacellum insigne ~~[illegible]~~ liberali sumptu aedi-
ficavit necnon subter eius pavimentum speluncam
concameratam sibi et uxoribus filiisque Comitibus
defunctis in sepulturam erexit, ac denique ~~[illegible]~~
praecellenti opere fusorio ex aere monumentum poni
curavit, aliisque praeter organum pergrandi egregia
lumina molis mediocris, tabulam miro artificio
ab excellenti illo Martino de Vos Antwerpiensi
depictam resurrectionem divinam repraesentantem ad
altare collocari fecit, Sacellum sacrosancte

Trinitati consecratum, cuius supra mentionem feci
inunctus erat Gerardus ac Reverendi Dni Joannis
Baronis in Brandenburg et Meisenburg sacerdo-
tis Christi, quod cum circumiacentibus [illegible]
in eleemosynam donatione perpetua contulit
in praedictos fratres praedicatores Luxemburgenses
quorum eius temporis prior venerabilis et
pius vir Gisbertus Specht collatione eiusmodi
dotatus acceptata mox statim ad suam et
confratrum habitationem edificia construi curavit
satis egregia, colligens undequaque in hoc a
devotis hominibus eleemosynarum subsidia
Qua in re haud dubium quin laudes plurimum
sibi non merito conciliaverit, dum tam in-
commoda temporum constitutione in tantum allabo-
raverit ut eiusmodi opus ad perfectum paucorum
annorum spacio deducere potuerit. Accessere
et hic patres Societatis Jesu anno 1594 ~~de-
stinati~~ a Catholica Regia maiestate destinati,
quorum summa solertia et pietate praestanti
populus Luxemburgensis in cultu divino mire
in dies proficit, hi domicilium obtinent e
adverso cimiterij fratrum minorum ad plagam
meridionalem, quod ipsi cella primaria simplici,
egregia insuper et percommoda structura ampli-
arunt. Porro quod ad inferiores Luxemburgensis

oppidi portiones attinet, ea quam Pfaffenthal
vulgo nuncupant suburbium habet sub immunitate
cuius incolae aequis civitatis privilegiis gaudent
ac ij qui murorum clausura cinguntur; in
quo suburbio Templum videre est Dno Mat-
theo aplo et Evangelistae dicatum, ubi quod
factum fremalt, ~~sat~~ devoti populi visitatione
[illegible] celebre, At quantum ad alteram inferiorem
partem quam Latine fundum, Germanice ~~dat~~ der
Grundt, Gallice vero La basse ville dicunt, haec
continet diversa in diversis sui partibus oratoria
neque non contemnenda, est et ab ea parte qua
Thionvillam versus tenditur in primis Ecclesia
parochialis Divi ~~S~~ Udalrici Episcopi, una cum
adiuncto ~~per~~ antiquissimo D. Jacobi apli sacello
ac deinde e adverso ei respondet religiosa
domus Teutonicorum ordinis Equitum sub Sanctae
Elizabethae patrocinio, cuius cum non ampli
admodum sint census annui, ea tantum unum
eius ordinis sacerdotem ordinarie sustentat
Jam vero quod et partem quae trans flumen Alset
habetur ubi describamus, habet ea Xenodochium
pauperum necnon et annexam parochialem Ecclesiam
sancto Joanni Baptistae Christi sacram ab Henrico
Luxemburgensi Comite, eodemque Romanorum Impe-
ratore augusto fundatam, unum pastorem et

a quodam olim patricio
nobili viro Jacobo
new ob eiusd
collegia pro-
dombus et fra-
tribus morbis dis-
pendium, expilato

tribus capellanis altaristis qui omnes simul et
separatim sua divina et horas divinae officii
inibi devote persolvunt. Verum hoc

A Calio [?] consignato

hoc advocationis Ecclesiae praedictae omnimodo ius
a D. Carolo quinto Caesare augusto, accedente
Ordinarii assensu datum fuit et permissum
Religiosis Abbati et Monachis de Munster
prope Luxemburgum in recompensam diruti eorum
insignis monasterii prout in sequentibus latius
agetur, agentibus nihilominus et sua officia
eodem in templo horis competentibus, plebano
pastore et altaristis.

p. 117

Habet Luxemburgum portas, quibus in illud ~~ingreditur~~ ~~[struck]~~ ingressus, et ex eo
egressus patet ordinarie, quinque et alias duas
ob proditiones sive inopinatas hostium ac irruptiones
devitandum discrimen tempore hoc nimis parato, muro obstructas. Prima primariarum occidentem aspicientis nomen est vulgare Judenpfort id est porta
Judaeorum, quod eo loci antiquitus dum esset necdum ~~[struck]~~ munita civitas Judaei sepulturam habuerint,
dicitur tamen a gallis La porte d'Arlon ideo quod
recta Arlunum vicinum quarto milliari distans
oppidum deducat, ~~et hoc~~ hinc etiam ~~in~~ Belgium
versus ~~[struck]~~ fuit profectio. Altera porta, quae
ut et prior fere Orientem solem aspiciens dicitur
Schlosspfort ideo quod per eam in Castrum olim

f.o 24

praestari

65

f. 124
l.a 6

abiisset Caesarea maiestas, degisset que inibi ad
aliquot dies, ecce novus rumor de repente sparsus est, ~~et~~ Gallorum Regem exercitum denuo in
Luxemburgenses expeditionem parare. Hinc
statim priores illius consilii auctores, quasi
nulla alia praestantior suppeteret via urbem et
patriam adversus hostiles assultus asservandi
quam monasterii Munsteriensis demolitione, acrius
quam antea ac vehementius animum Caesaris
eadem re pulsare coeperunt. Hic igitur causis
et rationibus eorum expensis, ac denique importunitate nimia lacessitus, ad implendam petitionem
tandem postulantium annuit. Statim isti Luxemburgenses verso arrepto itinere ad Hannoniae Senescalcum
eo temporis patriae Gubernatorem, Caesareum consensum
deferunt, cui hic suum accomodans studium,
Georgio von der Feltz Luxemburgensi praeposito mandavit
quatenus illud effectui mancipandum curaret. Cives vero
istiusmodi audito ~~[struck]~~ nuncio, inter se de
eo murmurare coeperunt, causantes summum fore piaculum
~~[struck]~~ si coenobium istud sacrum ab ipsis civibus, cui solebat
amantissimis ~~[struck]~~ in tam funestum redigeretur exitium ~~[struck]~~
Georgius praelibatus civium verbis seditionem hac
arte sibi blandiri existimavit, ut accersitis aliquot
e civibus, quos ad id facinus perpetrandum propensos
satis prospexerat fore, consilium ijsdem suum

communicavit, et protinus sese illud libenter
expleturos spondentib. sub noctem ad monasterium
eius rei gratia tendere iussit, deindeque portas
urbis firmiter ex more observari mandavit
clavesque earum ad destinatum locum deferri
ne cuiquam antegressum foret addito facinori
[illegible] obsistendi ullatenus, vel ad eiusmodi opus peragendum
accedere. Cum itaque illi complures unanimi
consensu monasterium ingressi essent, tum
Abbas quam monachi ob terrorem belli ingru-
entis derelinquendo abierant, stramentorum arc-
nos, palearumque congeriem plurimam huc
A per oia edi- illucque prout expedire magis videbatur co-
ficia ferentes eisque ignem ([illegible]) sup-
ponentes domum dei omni ex parte incen-
derunt, quo tristi spectaculo a civibus adverso
qui urbis clam debantur ambitu, magnus
statim inter eos exortus est clamor, summae
tristitiae, et doloris quem ideo conceperant
infallibilis index. At cum aniorum nemo
subveniret, totus ille locus, quem multis
impendiis, sumptu, et labore, atque pietate
Christiana prisci construxerat Luxemburgenses
~~[illegible]~~ principes et adauxerantque non pauci
Abbates intra paucarum horarum spatia-
cium in favillas et cinerem est redactus

excepto quod unicum e lapidibus structum, vel materia
et arte praestantior, ceteris quibus predium ab incursium
iniuria defendebantur, omnium videlicet adhuc perstiterit,
qui tum paulatim ob eiusmodi defensionis defectum
pene omnes corruerunt soloque adaequati sunt.
Hoc tam laudabili (si diis placet) in effectum produ-
cto facinore, eiusdem promotores non existimarunt
satis oppidi Luxemburgensis propugnationi cautum
nisi ~~[illegible]~~ simile in arce ~~[illegible]~~ incendium ~~pro...~~ patraretur.
Institerunt igitur apud Caesariam maiestatem importuna
contentione quatenus ipsam arcem incendio perdere
liceret, Imperator, ut et subditorum securitati lib., et pari
cum castra etiam propriorum et eorumque sibi carissi-
morum bonorum, procuranda erat studiosissimus,
persuasionibus, et instantiis crebrerrimis cedens,
annuit petitioni eorum fieri satis. Vir igitur et
Castrum Luxemburgense non multo post tempore
incendio petitum et vastatum extitit. Porro, si quis
rei eventum consyderet, ibi vero compertum est
quam vanum et inane fuerit istud insigne domus
perdendi consilium, Rege nimirum Franciae, eiusque
exercitu nihilo secius agrum Luxemburgensem invadente,
vastante, expilante, imo ipsammet eius provinciae
metropolim tanto furore aggressi sunt, civesque
tormentis verberarunt et contriverunt, ut Dux
Guisius eius intra paucos dies fieret dominus, sicque

illa arcis et monasterii ruinam a propriis civibus
et civibus illatam nihil commodi attulisse, verum
et ipsi hostes Galli, velut superiores et victi, cum eo-
dem in eum finem factum donavit plurimum fuisse
dicuntur; qui corpus Illustrissimi Joannis Bohe-
miae Regis, Comitis Lutzenburgensis, illaesum
ab incendio permansisse comperientes, illud ad Munsteriensi
franciscanorum intra urbem coenobium cum honore
deportari curarunt, in eo solvit erga hunc defun-
ctum officii inducti, quod fuerit cum dum viveret
summus Gallorum exstitisse amicus, atque adeo in
Francia pro Francis contra Anglos pugnantem, vitam
in praelio profudisse. Porro, dum annus domini
1592 ageretur, meo studio et sollicitudine, opera corpus
praelibatum defuncti Regis ex minoritarum monasterio
ad Munsteriense novum, quod pro antiquo illo diru-
to Caesar Abbati et monachis assignavit, denique
francisci ipsi ne Lutzenburgensibus quam natum cum
amici benevolentiores gestare videbantur. Mona-
sterium Dominicanorum ad radices castri, in
vicinia Munsteriensis coenobii, solum itidem in-
cendio perdiderunt. Caeterum, ne hac in
parte meo desim muneri, lubuit quemadmodum
in tractatu de Ghanensi comitatu data occasione
Aureae vallis monasterii Abbates cursim recensui,
sic Munsteriensium Abbatum in quorum ordinem ~~numerum~~ me-

+

divina complevit providentia seriem, sub compendio
contexam, ut sequitur.
Folmarus, ordinis divi Benedicti praelatae morum prudentia et eruditione excellens religiosus, in primum Monasterii Munsteriensis tum
recens fundati Abbatem a Conrado Comite Lutzen-
burgensi fundatore postulatus, et ex divi Maximini
prope Treverim, sive ut alii volunt ex Epternaco,
~~aut quod~~ aut secundum alios e mediolacu a suo
~~et~~ praelato dimissus, assumptis secum duobus
probatae vitae ~~[illegible]~~ fratribus, quorum alter prio-
rem, alter oeconomum ageret, praesulatum incepit
~~anno post~~ dum a Treverensi Archipraesule in
eo confirmationem impetrasset, anno post Christum
natum octuagesimum tertium supra millesimum,
ac deinde ~~statim~~ succedentibus temporibus quamplures bonae spei adolescentulos
habitu religioso indutos, eodemque loco divinis obsequiis
perpetuo mancipatos admisit. Cum vero deinde interim
quoque hominum huius novellae plantationis sanctam,
piam et aedificationis plenam conversationem fama
vulgante percepissent, certum non pauci devotione in deum et pietate
in Christi hanc vineam familiam et proventibus, eleemo-
synas non exiguas in eius sustentationem et augmen-
tum divini servitii per eum largiti sunt, adeo ut
sub hoc primo eius ~~tot~~ rectore possessiones domus dei in dies auctiores
satis redderentur, ac denique monasterii aedificia disciplinae
servandae optima perfectionem in dies arriperet ampliore

p. 125

Inter cetera quibus Monasterium istud Folmarus primus sub Abbas illustrius efferri curavit, illud ~~commend~~ commemoratione dignum videtur, quod sup=plicationes Parochiae Luxemburgenses cives simulque quamplurimi in circuitu pagorum habitatores utriusque sexus devotionis ergo Treviros proficisci ~~obstri~~ ~~ctae~~ verebantur obstricti; primus monasterii seu eius Ecclesiae solemni visitatione et cantu, ~~eadem~~ ceremoniis ~~contra~~ precibusque consuetis, adiuncta oblatione transferentur, prout hucusque annis singulis in festo banni ~~Trevirensis~~, quod est sexta feria secundae septimanae post pascha, strenue, et constanter servari videmus. Nam ~~ut~~ ~~Volebant~~ hoc ipsum in sequentia tempora nulli foret obnoxium — interruptioni ~~K~~ commissionive, procuravit — Folmarus Abbas huiusmodi concessionem a — Brunone Archiepiscopo Treverensi profectam — per Honorium ~~secundum~~ sub nostro secundum summum pontificem confirmari, quemadmodum ex "hoc" eius bullae fragmento colligere potest; Honorius Episcopus servus servorum Dei, Dilecto filio Folmaro Abbati Monasterii Stae Trinitatis de Luxemburgo eiusque successoribus etc. Et sub finem: Et sicut Venerabilis frater noster Bruno Treverorum Ar=chiepiscopus, communicato consilio Treverensis Ecclesiae ordinavit, ut proxima sexta feria post

a quarum expleno=darium gratia

Dominicam qua cantatur Misericordia Domini parochiani supradictarum villarum cum reliquiis et oblationibus, quas ipso die deferre debent, conve=niant, nos quoque ordinamus, confirmamus, et in perpetuum observari praecipimus. Haec autem sunt nomina villarum. Wintesbercha, Holerich, Santweiler, Schittringa, Ottinga, Moedfort, Contern, Eich, Weiler, Altsingen, Hesper, Lentinga, Finninga, Abweiler, Nertzinga, Schifflingen, Mondrich, Fudelinga, Bertringa, Mamner, Stromberg, Trintinga, Mensch, Sterinsel, Linster (et finis aut est talis): Data Laterani per Manum Aimerici Stae Romanae Ecclesiae — Cardinalis et Cancellarii 2 Idus aprilis, Indictione sexta, Incarnationis Dominicae 1128, pontificatus Domini Honorii secundi anno quarto. Sic ibi. Ne vero quenquam moveri debet quod hoc monasterium in apostolico diplomate vocetur sanctae Trinitatis quod tamen in honorem apostolorum duorum Petri et Pauli erat dedicatum, Nam cum illud tum temporis ob suam novitatem non esset adeo ex nomine ~~proprii~~ patronorum passim et procul cognitum, parum referre videbatur, si Deo opt. max. cui in primis consecratum erat tribueretur, praesertim quod in aetatis nulla alia Abbatia Luxemburgi haberetur, unde aequivocationis fieri contingeret occasionem, Tandem annorum multorum

p. 126

circiter Folmarus Abbas dum muneri sibi con-
credito per omnia fideliter et multa magna cum
laude, et utriusque status sui monasterij amplis-
simo profectu praefuisset, provectae iam aetatis
et plenus dierum vitam hanc mortalem cum
immortali commutavit; cuius funus non
sine luctu, et fletu tam monachi ipsi, quam Comes
et eius aulicorum sequela frequenti prosecuti
fuere.

p. 126 Godefridus deinde vir religione et pietate sin-
gulari defuncto Folmaro, fratrum unanimi con-
sensu est subrogatus, necnon abbatiali officio
quamplurimis annis digne et laudabiliter per-
functus subditorum animas verbo divini, et
exemplaris vitae pabulo pascens, necnon bona
temporalia, ab impotentium nimiosa invasione
prudenter defendens. Cum enim Nobiles de
Prüm super possessione villae Munsteriensis
in pago de Cunsich molestiam ipsi afferre ~~cona-~~
~~rentur~~, ~~eorum molimini tanta dexteritate~~
~~occurrit~~ et donationem ab eorum praedecesso-
ribus factam tanquam invalidam rescindere co-
narentur, huic eorum molimini mira dexte-
ritate occurrit, et tandem ipsis causa caden-
tibus, Henricus Luzemburgensis Comes prae-
dictam donationem legitime processisse, et

ratam factam fuisse suo diplomate confir-
maret, uti ex particula inde extracta
probatur: Henricus Dei gratia Comes Na-
murcensis et Luzelburgensis, Omnibus ad
quos praesens scriptum pervenerit, testimonium
veritati perhibere. Quoniam memoria quae
fragilis est, plurimis plerumque negotijs per-
turbatur, prudentium provisum est consilio,
ut eius debilitati scripturae officio subveniatur.
Et infra: Allodium quod habebat in eadem
Villa de Hamm cum omni integritate sicut
ipse possidebat ob remedium salutis animae
suae ecclesiae beatae Mariae in Luzelburch
contulisse etc. Et paulo post: Sed cum rumor
huius facti Sigefrido, et quibusdam cognatis
suis (qui haeredes esse volebant) innotuisset,
Abbatem et fratres suos in praesentia nostra Luzel-
burgi in causam traxerunt etc. deinde statim: Abbas
contra ipsos in iure praevaluit, et eos in causa
vicit etc. Finis autem talis erat: Acta sunt haec
anno dominicae Incarnationis millesimo,
centesimo, septuagesimo quinto. Godefridus
Abbas Munsteriensis ordine secundus cum
ecclesiam suam annis circiter triginta strenue
administrasset, diem clausit extremum, et
iuxta antecessorem suum tumulo absconditus est.

p. 197 Nicolaus 2a pietate et humanitate plurimum commendabilis a confratribus in defuncti provinciam procurandam est electus; qua in functione sic se habuit, ut fidelis ac prudens pecuniae summi patrisfamilias dispensator dici mereretur. Hic inter caetera probe gesta bona quae Monasterium suum hactenus in pago Dyck iure possedit, parata pecunia a Capitulo Ecclesiae Divae Mariae Magdalenae Verdunensis acquisivit, mortuus est circa annum Domini 1209.

p. id Gerardus Nicolao Abbati rebus humanis exempto canonice eius cathedram adiit, ac toto vitae suae reliquae decursu familiam dominicam admodum prudenter gubernavit. Cuius industria monasterio suo accessit Ecclesia de Kettenhoven eiusdemque ius patronatus, et alia. Cum enim tempore quodam ~~profect~~ profectionem Gerardus Abbas suscepisset Traiectum Mosae versus, ut factis bona sua in vicinio apud [illegible] Comitis sita invisisset, et iam confecto negotio, ad propria remeando Lymburgum venisset, eum audiens Henricus Comes ad secum coenandum invitari curavit, ubi dum humaniter exhiberetur ac interim varius de rebus occurrentibus inter convivas sermo versaretur —

incidit occasio, ut Gerardus de sui monasterii [illegible] ita pridem in veram nativam producti tenuitate verba faceret, ut ut vir erat perquam eloquens, et ad persuadendum idoneus, sic praesente Comite ~~[illegible]~~ Lymburgensi egit, ut suo Monasterio in eleemosynam donari dictam de Kettenhoven Ecclesiam, iusque patronatus, ac item quaedam iura et bona prope Lymburgum, insuper in Henrici Capella Eupen et Membach obtineret, praeter alia quae latius in archivis Abbatiae istius continentur. Exemplo igitur tanto munifico Abbate, et in eius rebus perpetuum liberis muneribus [illegible] laetus dominum venerabatur: qui itidem bona sua oeconomia vinetum [illegible] in pago Uren prope Treverim consitum summa pecuniae comparavit; et sic suo in fundo usque egregie functus munere tandem in fata concessit anno 1222.

Arnoldus fratrum concordi volorum suffragio Abbati Gerardo succedens, quamquam vir foret in omnibus mitissimus, in propugnandis tamen rebus suae iuribus admodum severus extitit et strenuus, ut non modo prius parta vigilanter servaret illibata et integra, verum etiam eisdem alia modis legitimis non exigua accedere procuraret — p. 198

p128

Huic ipse Arnoldus Abbati cum Divi Maximini
Abbate magna intercessit necessitudo, quia factum
est, praeter alia, ut pastoralis cura in Schettringen
unacum emolumentis annexis a dicto Divi Maximini
Abbate ex assensu capitularium sui conventus,
necnon tam Ordinarij, quam Summi pontificis
comprobatione, Monasterio Munsteriensi, concessione
liberali donaretur ea conditione ut fu-
turis temporibus quisquis in Munsterwasen
Abbatem assumeretur dictam de Schettringen Eccle-
siam acciperet, acceptamque vicarijs perpe-
tuis ab Archidiacono dioecesano investiendis
administrandam conferret, qui vicarij
tertia tertiae decimarum partis competentiae loco
fruerentur. Ejusdem praeterea Arnoldi Abbatis
studio insignis Colonia in Bivel cum attinentijs
in Monasterij proprietatem cessit, quae primis
Vallis Dei nuncupata, Abbatis et Conventus
Divi Pauli Verdunensis iuribus ascribebatur. Nam
cum cuidam nobili viro Gilleloni nomine praeli-
bati Abbas et Conventus mediante duorum flo-
renorum aureorum censu annuo dictam villam
in perpetuum elocassent, et ipse nobilis loci
amoenitate allectus domicilium cum familia
fixisset et iuxta fontem limpidissimum insigne
columbarium ob recreationem et etiam utilitatem
inde percipiendam construxisset, contigit

eo tandem unacum uxore et liberis morte
sublatis dictam possessionem in quandam
piam matronam Catharinam de Munsdorff
iure hereditario devolvi, quae devotione
et hominum piorum persuasione inducta, ipsam
haereditatem totam in solidum prout sibi compe-
tebat Arnoldo Munsteriensi eiusque Conventui
irrevocabili donatione contulit; quo facto
Abbas insigni titulo, Verdunum versus ilico
iter arripuit, Abbatem Divi Pauli eiusque Conventum
pro facti corroboratione conventurus, a quibus
haud difficulter sub censu quo supradictus
Gisolo eiusque causam habentes tenebantur
pensione, petitioni suae fieri satis obtinuit,
asserentibus scilicet sibi longe gratius esse
huiusmodi bona ab ecclesiasticis, iisdemque
religiosis unius cum ipsis ordinis possideri.
Ad haec Arnoldi Abbatis providentia pars decimarum
in Hundez le Franc adiuncto iure patronatus Ecclesiae
Laurentinis quidam de Villari sancti Petri, (vulgo
de Pierrevillers) oppidi Marvillensis praepositus
accedente uxoris et heredum consensu, in
perpetuum pro aureorum certa summa
vendidit, cuius collationis iura dum postea
Comes Luxemburgensis invaderet, et usurpare
sibi conaretur, Abbatis huius oppositione
praetensionem suam falso fabricatam fundamento
destitutam cognovit, ut ex antedicto eiusdem

Comitis scripto ex Abbatiae Luxemburgensis archivis deprompto luculenter patebit: Henricus Comes Luxelburgensis, Rupensis, et Marchio Arlunensis, Universis ad quos praesentes literae pervenerint, notum esse volumus quod cum venerabilis vir Abbas beatae Mariae Luxelburgensis sibi ac suae Ecclesiae a nobis et nostris successoribus in posterum super iure patronatus Ecclesiae de Zewer, materiam quaestionis timeat oriri, nobis supplicavit, ut ambiguitatem illam plenius amoveremus. Universitati igitur vestrae praesentium testimonio literarum fidem adhibemus ac protestamur nos in dicta Ecclesia de Zewer nullum ius habere praesentandi, sed ipsam praesentationem ad praefatum Abbatem ac suam Ecclesiam pleno iure spectare. In cuius rei fidem praesentes literas sigilli nostri munimine duximus roborari. Datum in Octobri beati Remigii, Anno domini millesimo, ducentesimo quadragesimo nono. Arnoldus Abbas porro multis laboribus circa domus Dei regimen exantlatis, naturae tributum exolvit, anno Christi circiter 1276

f. 129

Thomas deinde ex perantiqua et nobili familia de Cuderich oriundus, Arnoldo e vivis sublato, Abbatis dignitatem legitime obtinuit, cuiusque in ~~digna~~ Monasterii sui iuxta rectae rationis dictamen ad-

ministratione vestigia consectans, insignem pagum de Luttringen cum omni eius ususfructuario, a quibusdam nobilibus patriae anno 1280 praesenti pecunia coemptum, sui monasterii possessionibus prioribus adiecit, aliaque praeclara in utilitatem utriusque status commoditatis sibi regiminis exegit. Habuit autem controversiam magnam quandam de re cum domino Maximino Abbate, quam cum virum alii praelati in contentionem et aemulationem non bonam vergere adverterent, eam consopiri, mutuamque gratiam redintegrari procurarunt. Tandem dum febre acri correptus, et cum ea aliquamdiu colluctatus fuisset Abbas Thomas, ~~[illegible]~~ victus succubuit, et morte obita sepulchro iuxta praedecessorem esse mandatus est.

Symon a Bettvaardt praecellentis eiusdem familiae hodieque non longe a Esch exstantis et ad nobiles de Schattenbourgh pertinentis, vir religiosus et prudens, Thomae statim ab obitu successit, cuius parentes primus dum monachum profiteretur vastissimam piscinam (cui adhuc Langholtz nomen est) monasterio contulerunt perpetuo iure possidendam, quam nihilominus abhinc annos plus minus quinquaginta mediante nummorum praestita summa ad constructionem novi pauperum xenodochii impensa f. 129

Dno Bernardo de ~~Schalt~~ Schauwenburg Abbati
et Conventui vendiderunt. Plane cum ipsi loco sui
exstruxit monasterii in monte extra Vorden sili, prius
(Fabianus) hospitale pauperum in domicilium acceperint ea
conditione ut aliud ampliata ad pauperum usum exstrui debet
necessitate hac compulsi, pecuniam prelibatam eam
ob causam alienaverunt. Symon hic prelatus
egregiis predictus dotibus postquam in tempus sibi
a deo prestitutum monasterio suo prefuisset
diem clausit extremum.

p. 129 Philippus domini in Pütlingen filius, denique vir
monasticis disciplinis nobiliter instructus et ad
administrationem familiae satis idoneus factus est
confratrum unanimi ~~electione~~ ~~[illegible]~~ defuncti
Symonis successor; cuius etiam vestigiis insistens
praeter alia ecclesiam fori Comitis prope traiectum
Mosae constitutam monasterio Munsteriensi procura
vit incorporari, et denique ~~quam~~ cum nihil eorum
quae ad optimum prelatum spectant neglexisset Deo
deo spiritum reddidit.

p. 140 Joannes a Marlbergh nobili similiter suam prosapia
non longe a Schonck ~~ora~~ ex castro sub nomencla
tura originem ducente, religiosus ac probus pater
familias, dum monasterii regimen graviter cum
Abbatiali honore aliquandiu ~~[illegible]~~ obiisset, denique
p. 150 sua insigni industria pluribus profuisset, vitam
l.--2 cum morte commutavit

Symon

De Arlunensi oppido

p. 147 73

Arlunum, quod ab ara Lunae gentili superstitione
olim eo loci ab incolis terrae posita in qua sideri
isti tanquam numini alicui divino sacrificium
offerebant, nomen duxit, oppidum est a Ducatus
Luxemburgensis metropoli ad occiduam plagam quarto
miliari distans, iugo montis excelsi superstructum,
cuius centrum et summitas insigne olim atque
munitissimum castrum capiebat, cuius modo
reliquiae, antiqui illius splendoris utcunque indi-
cium subministrantes hodieque conspiciuntur. Quando
vero et a quibus prima oppidi huius et castri
eo inclusi processerit origo, ut ingenue fatear
mihi licet studiose admodum perquisiti, nequaquam
certo innotuit. Eruti quidem et ex fundamentis
antiquiorum istius loci structurarum meo tempore
extracti fuere lapides ingentis magnitudinis, ac
eo pene omnes formae quadrangularis, qui eius
sculpturae modus et inscriptionibus verborum summam
sui praeferebant antiquitatem, utpote nomina habentes
expressa Aventini, Secundini, Faelicis, Jucundi, Mode-
sti et Modestii; sed cum horum cum aetatem ex annalibus
excipiari minime nobis liqueret, nolumus tamen
quicquam inde definire. Caeterum probabile

admodum existimo fanum hoc Lunae, cum suo tempore gentilitatis simulachrorum quae per civitatem valde erant frequentia, fuisse pene amplissimum, ipsa ac celeberrimum, quo etiam e longinquis populi huiusmodi dementia capti, ad Lunam ritu idololatrico colendam confluere catervatim assolebant, unde etiam adeo superbum et tam magnificis aedificiis ornatum istud extiterit templum, cuius post tot saeculorum circulos et clades ingentes quas non semel perpessa sunt haec loca, ac denique studiose ab inquilinis fani et arae facta demolitione tam insignes tamque notabiles huiusque remanserint reliquiae, quarum quasdam ad ornatum palatii Mansfeldici iuxta Lucemburgum Mariae fontis municipali Illustriss. principis ac Comitis in Mansfeldt Petro Ernesto Lucemburgensis ducatus gubernatore vidimus communicatas et domo transumptas. Denique et illud verum esse quod fanum hoc Lunae deae sacrum primam suam originem ipsam acceptam refert auctoribus, quibus suam refert acceptam, insigne illud monumentum quod in pago Egel Lucemburgensis provinciae Treviris vicinis extare habetur, quippe eorum sculptura artificiosa non admodum est dissimilis, et pleraque inscriptionis vocabula eadem utrobique existunt, Sunt porro

p. 148

qui monumentum pagi Egel non multo post Trevirensis civitatis conditionem constructum arbitrantur; quo apparere potest aliquando cuius antiquitatis in praesenti decere contendimus, circa Abrahae patriarchae tempora initium habuisse, adeoque ut ipsum Trevirensem civitatem, quae Romanam urbem annis mille trecentis praecessit, cum primis et antiquioribus orbis totius monumentis annumerandum.

Cum vero, ut praemissum est, simulachrum Lunae quod speciosae miraeque magnitudinis [illegible] deris Lunam manu tenentis imaginem referebat populi circumpositi malignorum spirituum fraude decepti cultu falsae religionis afficerent, et huic superstitiosae dementiae iam inde ab initio impliciti tenerentur, ex quo animas infinitas ad inferni baratrum demergi sequebatur, [illegible] divinae clementiae visum est, ut post Christi domini ad coelos ascensionem, missis per Sanctum Petrum archiapostolum ex urbe Roma ad Trevirenses eorumque vicinas partes paganismum tenebris ad fidei Christianae veritatem traducendum, divini verbi praeconibus ut horum sequacium tandem opera et ipsi qui Lunam nefaria religione colebant, ad Christi

caecitas demum se lethe suo errore, et sacramenti
baptismi susceptionem congregarentur, et confra-
cto idolo cui antehac divinos exhibuerant
honores, unum in substantia Deum, et in perso-
nis trinum magna animi devotione agnosce-
re, confiteri, et adorare ceperunt. Hinc etiam
malignus spiritus qui per idola responsa
ad captandas animas dare solebat obmutescere com-
pulsus, dignas suae nequitiae poenas dedit. Sic
denique aliis falsorum deorum simulachris ubi-
cumque contigit, ut vbi Christi aspirante
in illis regionibus gratia, homines magna
aviditate ad dei verbi auditionem, et fidei verae
amplexum venit, idola sua, utpote solis in
Solubris, Lunae in Lucemburgo, et aliorum
aliis in locis circumiacentibus demolirentur
conculcarentur, aspernarentur. et soli Christo
unius verorum Deo in fide unica confessione
adhaererent. Idolum cum parum interesset
si re in molibus mutata nomen primis quidem
remaneret, Arelunum, sive Arduennatum
vocabulum Arlunum loco huic in hunc usque
diem et hominum usu confirmante persistit
Verum tu denique temporibus populus paganus numero
et merito iam plurimum auctus eliminatis
gentilitatis praecedentis amore creatoris sui ardescens
indignum reputans, si pristinae avorum suorum

gentilitatis ac perfidae daemonum cultura vesti-
gia apud se diutius paterentur subsistere, una-
nimi consensu, templum ipsum, unacum ara
demoliri, evertere, et solotenus adaequare adorsi
sunt, et in eius locum sacellum elegans ad
D. Blasii pontificis et martyris honorem, Deo
Deo erigi et conservari fecerunt, castrum
interim ipsum integrum relinquentes; cuius
vestigia constructio talis erat ut vbivis humanis
praeconiis dotes esse videretur. Stetit autem praelibatum
Divi Blasii sacellum divinis obsequiis semper deser-
viens donec in bellorum tumultu quod Galli cum
Imperatore Carolo quinto magno gesserunt Arlunum
oppidum unacum castro per Francos captum incendio
et machinis militaribus destructum, et praesertim
castrum ipsum ex integro in terram allideretur,
subverteretur, et solo penitus adaequaretur.
Tunc in D. Martyris Blasii memoria quondam
in carmelitarum coenobium translata, et custodiri iussum debito
honore hactenus celebratur. Vbi et
aliud sacellum a civibus Arlunensibus conditum
D. Sebastiani martyris titulum praeferens sincerae
pietatis affectu frequenter visitatur.
Coenobium istud carmelitarum cuius mentionem
attigimus Joannes Bohemiae Rex, dux comes p. 149
Luxemburgensis, cuius corpus Luxemburgi apud
Munsterienses tumulatum requiescit, amore
in Deum motus

in domum molis ad petitionem religiosorum eius or-
dinis quibus sacramentaliter confiteri solebat, a fundamentis exstar-
~~tam~~ anno 1342 cepit, quod uxor eius d(ic)ta devotissima mulier
Ducis Borbonij filia ~~Reg~~ Beatrix nomine, ipso
Rege ante eius perfectionem in bello vita defuncto, con-
summare eadem animi pietate studuit, insi-
gnium aedificiorum seu officinarum nihil
relinquens quod in religiosorum habitationem
accommodatum constituendum censeri posset.
Fuit tandem monasterium istud simul cum castro
et urbe misero absumptum incendio per Francos
dum anno 1558 agrum Luxemburgensem igne
ferro, praedis populationibus vastarent, et per eam
desolationem redderent; ~~quod tamen modo est~~; at vero
castrum cum igne iniecto non omnino exitium
arriperet, ubi caetera, aedificium, quod soldariis
foret pro maxima sui parte firmitatis ~~[illegible]~~, adeo ut
praeter alia turres quaedam eminentissimae, ex qua
[illegible] Treverensem et Metensem civitates
longe distantes, et oppida per circuitum eadem valde
remota ~~esse~~ conspicere liceret, vix flammae
cetera ~~alia~~ devorantes odorem senserunt, maiori nobi-
minis ne quae si remansissent erant ruinae, animum
posteris adderent illud de novo reparandi, dux
Guisius ex aliis gallici praefectus penitus in
terram deiici curavit; a qua clade arrepta —

(p. 149)

76

p. 150

Hunc venerabilem virum aliquoties conveni, ut mihi quae de initio et ortu oppidi Delum (sciebam namque ipsum singularem familiaritatem habere cum oppidi scabinis) referret. Affirmabat se et id saepius ab senibus audivisse, deinde et multa capita se et multi senes, Collegii semel familiaris praefatum [illegible] ve a viris senibus et sub praedecessoribus recte didicisse quod Delum prima fundatio facta fuerit tempore Drusi, addens ibi fuisse turrim tantae altitudinis quod clara luce lucebat totam patriam ad decem miliaria circumquaque. Et quia tam insignis altitudinis, solebant [illegible] Corni in magna multitudine omni tempore volare [illegible] in [illegible], hinc viri illius loci principatum tenentes vocabant eum locum Ravensborg, postea [illegible] ab Dea Luna Delum dictum fuit.

77

castrum hoc olim florentissimum et amicissimum titulo, ubi alias dignitas Marchionalis insignis [illegible] incendio [illegible] accidit, quippe qui eandem quam calamitate [illegible] perpetit [illegible] reliquerat; cuius autem iam modo et aliis conflagrationibus anno 1496 antea per Martinum Rossemum ~~et postmodum~~ anno 1542 et posterius annis 1562 et 1568 oppidum hoc novis et elegantibus aedificiis ornatum in dies reddere non destiterunt, sic ut et cum pristina sua forma modo certare possit. Illud vero dignissimum, Conventum denique Carmelitarum, quod plane nihil praeter templi parietes et alios quosdam solidiores fracturae [illegible] reliquerat, solertia singulari et ~~[illegible]~~ indefesso studio religiosorum [illegible] solum vero sollicitudine indefessa Reverendi patris Joannis Th[illegible] viri religiosi et sacrarum literarum doctrina conspicui, piorum hominum donationibus et eleemosynarum subsidio adiuti, ~~[illegible]~~ restitutum, et omnibus fere numeris absolutum cernitur, ubi et fratres numero circiter denarii coadunati, divinis laudibus diu noctuque intendunt.

Fuit etiam olim Delum monasteriolum quoddam cuiusdam generis virginum, quae propter Deum infirmis sedulo assistere et ministrare profitentur, quod ob rerum necessariarum penuriam, et frequentibus bellorum molestiis ministrare deserere, et [illegible] dimittere

p. 150

a debilibus personis, senio aut infirmitate confectis, aut hyemali tempore

tandem compulsa sunt, nudo temporis successu cum
grave foret Arlunensibus civibus parochialem
Ecclesiam quam extra oppidum situatam eleganter paulo
remotius habebant adire, hoc a monialibus
pridem dimissum cenobium ad parochiam sibi
constituendam sibi donari obtinuerunt, quo +
et eodem successu cum in finem ultimis laboribus longio-
ris temporis parcunt, manente nihilominus
priori illa ecclesia, quae vacuum admodum cemi-
terio ut plurimum civibus Arlunensibus aut aliis
sepulturae locum subministrat.

+ sub divorum Marci et Martini patrocinio

Oppidi Arlunensis habitatores diversis et egregiis
gaudent privilegiis a Marchionibus [illegible], quorum
aliqui Imperiali, Regali, Archiducali et Ducali
gloria praefulserunt sibi concessis. Cuius autem
respublica eo fere ordine ac modo regitur quo et —
respublica Luxemburgensis oppidi regii divinus,
hoc solum interesse advertit, quod Arlunensis
consul alternatim per civium e scabinorum, vel
civium numero pridie divi Joannis baptistae per
cives electus assistentes eorundem status assi-
stentia scabinorum, quorum et Arlunensis prae-
positus, cum tamen Luxemburgi alius atque
alius sit praepositi consulisque senatus, cum
itaque praepositus Arlunensis pro tribunali sedet
assistentes habet ob quos et consul
dum iudicis in causis sibi commissis officium
exsequitur, atque hi qui vice assistentes praepositi

dicuntur scabini; iidem alteri assidentes con-
siliarii sive urbani iudicis scabini nuncupantur
Praepositura Arlunensis, cuius est amplus valde
totius ducis marchionatus per circuitum districtus pertinendus
et subditos sub dicione, constitui solet a principe patriae vir aliquis
et primariis nobilitatis, [illegible] Dum haec scriberem eo
munere fungebatur Johannes [illegible] a Kellinger
Dominus in Dusenburgh, [illegible] [illegible]

0.150

Solatii dignum arbitror quod anno 1576 contigisse
ex [illegible] percepi. Cuius quidam Arlunensis dum puteo domus suae
purgando curam intenderet, et multis iam praeter exhaustam
aquam inde erectis sordibus, ad pavimenti lapides
operarii descendissent, et cavitatis aliquid subtus
habere instrumentorum percussione indicarent, unde scrutatur, quid sub lateret
ipsos etiam pavimenti lapides excelsos sunt aggressi,
et statim lagena stannea apparuit firmo
operculo occlusa, quam apertam vino optimo
plenam esse comperierunt, [illegible]
[illegible]
quod tanta temporis longitudine, quam annos
quinquaginta ut minimum quidam compleri affir-
mabat, valde videbatur admirantur mirum a prima sua excellentia
et virtute defecisse.

0.191

Hoc praeter alia huius oppidi commendationem adauget
quod cum sit in monte arduo constitutum, aquarum
tamen vinarium bonis plus satis abundet, et ad
paucos necessarium sit pedes fodere terram, ut quisque

sibi puteum procuret extruj aquarum copiam
~~abunde~~ applicuit suppeditantem, quin et ij qui ~~i~~ inferi-
ores huius oppidi incolunt partes, non absque
labore aquis subterraneis meatum obstruunt
ne quam in sua penuaria magna vi irrumpere,
et penetrare audeant.

f 151 Protulit Arlunense oppidum viros ~~quo~~ aliquot lite-
rarum tam sacrarum quam profanarum cognitione
illustres, atque rerum agendarum peritia, et
prudentia insigni praeditos, e horum unus extitit
Bartholomaeus Latomus, qui a pueritia studijs
admotus tantos temporis successu progressus
fecit, ut magnus inter sui temporis philosophos
factus, nominatus in Italicis praesertim acade-
mijs cum honore haberetur, unde et Erasmus
Roterodamus virum huiusmodi, verae ac inex-
pertissimus in amicorum suorum ac familiarium
album complevit, et inter sui aevi doctissimos
viros recensuit, huius sapientiae et eruditionis
famam cum Treverorum antistes inaudisset
eum ad se invitatum, inter primos sui senatus
quo etiam in rebus arduis consilio utebatur, insti-
tuit. Tandem octogenarius Confluentiae circa
annum domini 1546 in fata concessit.

ad Prodijt item ex Arlunensi oppido Matthaeus Cholinus,

Coloniensis quondam civis, et praecellens typogra-
phus, qui ob probitatem, prudentiam, et conditionis
insignem famam in senatorum illius nobilissimae
imperialis civitatis numerum ~~coop~~ assumptus,
cum muneri suo magna cum laude ~~per~~ et omnium
applausu incubuisset, multis divitijs auctus,
et prolibus itidem aliquot susceptis, valde
liberaliter educatis, et horum aliquibus ad
honores publicos sublimatis, diem clausit
extremum in senectute provecta.

Non procul ab Arluno pagus extat Elcheradt f. 181
vocabulo, ~~qui~~ cuius nobis cum gratulatione
commiscendum ~~[illegible]~~ quod non sterile se ??
virum protulerit laudis et gloriae merito valde
recidendum? Is fuit Dominus Nicolaus ab
Elcheradt, qui cum inter ~~[illegible]~~ in Germania verbi divini
praecones celeberrimus haberetur, et sua praedica-
tione doctissima non paucos e haeresum lacunis
et peccatorum sordibus ad sanioris doctrinae normam et sanctioris vitae rectum educeret, eius fama
sese in dies magis dilatante, fuit ab Episcopo
Erfordiensi Reverendissimo in suffraganeum
assumptus; in qua functione cum strenue admodum,
omnium bonorum calculo, ad multarum animarum
profectum, et Ecclesiae Christi gloriam laboraret,
morte praeventus immatura circa aetatis suae annum
quadragesimum obijt, magnum sui desiderium relinquens
Scripsit inter alia ingenij et eruditionis suae monumenta

librum quendam insigni stilo germanico, quem [compositum] de virginitate sive laude virginitatis titulo prae-
notavit, cuius alios quendam de vita sancto sub
nomine proprio in lucem edidit, laudem sibi de
alieno fetu ~~[illegible]~~ [aucupari] ambitiose gestiens.

Est et in Arduennensibus districtibus ~~[illegible]~~ [ambitu] monasterium
quoddam sanctimonialium ordinis cisterciensis
medio miliari ab ipso oppido ~~distans~~ versus
Luxemburgum distans, germanico idiomate Barden-
burg, gallico vero Claire fontaine: quod clarum
fontem ~~[illegible]~~ a fonte limpidissimo
ibidem scaturiente [denotat] nuncupatum, Est autem locus
hic inter silvarum opaca longe amoenissimus
et ad vitam cenobiticam extra mundanos tumul-
tus degendam valde accommodus, cui praesidere
solet abbatissa a monialibus electa, ut plurimum
de nobili stemmate progenita, prout et hodie
praeest nobilis et religiosa domina Marga-
retha de Gorzé, Habet huius monasterii templum
perantiqua aliquot et illustrium personarum, ac
praecipue principum Luxemburgensium sepulchra
in quibus Henrici comitis, et Margarethae comi-
tissae coniugum, ~~qui filium~~ quibus nepos ex filio
Henrico, Henricus postea Romanorum Imperator
gloriosissimus contigit, monumenta cernenda
exhibentur. Lubens plura de
huius monasterii [illegible] abbatissis [illegible]
[illegible] obitum ut [illegible]
sub [illegible] appositus [illegible]

~ regimine

De oppido Vienne

[illegible] ad rem respondendum [illegible] calamitate et [illegible] tyranni
[illegible] quae huic oppidulo contigit [illegible] 1604. Ipse
Martini et supra dicti [illegible] insignes [illegible], et quidam tam
superbe, quod [illegible] solemnitate videre
[illegible] Hollandus [illegible] facinus
aggrediuntur spe spolii, Congregant quadringenti equites bene
armati et ad [illegible] vocati, quorum ductor erat Hollandus
comes [illegible] ordinem, [Noviomago] [illegible] et dies profectus
[illegible] et [illegible], ipse Martini [illegible] magnum
[illegible] longe ab [illegible], ubi summa cura et dili-
gentia omnes equos [illegible] et se [ipsos] potu refocillant, [illegible]
[illegible] caballis [illegible] oppidum [illegible] appropinquant
quatuor portam superiorem occupant, alii inferiorem, et moenia
sibi propria faciunt, deinde totus grex [illegible] vagantes
[illegible] ~~[illegible]~~ oppidum, [illegible]
[illegible] oppidi [illegible] facile [illegible] eorum turbam
omnia pretiosiora [illegible], deinde spoliorum [illegible]
in oppido quam extra essent, [illegible] viros tam
[illegible] ~~[illegible]~~ [illegible]
[illegible] inter ceteros loci pastorem [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] se ad iter praeparant [illegible]

De oppido Vyenthal

Superius ample satis descripsimus Comitatum Viennensem, qui
originem sumit a Castro super amoenas rupes exstructo, cui
successu temporis a loci commoditate parvum oppidum annexum
fuit, a germanis, loci vel incolis et aliis communi idiomate vocatur Vyenthall
quasi vallis Viennae, Illud situm est inter montes et altissimas
rupes, continetque circiter domos ducentas, clauditurque portis duabus
ac regitur ad eorum rempublicam a iudice et scabinis septem
qui omnibus ius dicunt et iustitiam administrant,

Decoratur oppidum ipsum satis honesto, cui servi praest [illegible]
monasterium decorans, sub se [illegible] religiosos alunt, est ordinis ac instituti sanctissimae Trinitatis
de Redemptione captivorum, Hi modo et diu [illegible] divinam
feliciter expleverunt et curant omnes sacra munia peragunt
tamen nunc oppidi pastorem agit

Flumen Ure hoc oppidum alluit, ex fonte amenissimo
prope S[ancti] Vit[i] originem trahens, qui inter montes et valles
ac prata defluens, oppidum Diekirch visitat, ubi se in
Suram ingerat

Erectum fuit prefatum monasterium circiter annum domini millesimum
ducentesimum quadragesimum octavum ab Henrico Comite suo 1153

Dicti Comitis Henrici pater ut terram sanctam religionis ergo
visitaret ibat, fortuna adversa a Barbaris captus fuit 81
et strictissime custodiae traditus, ubi aliquamdiu miserrime
latuit, Non destitit tamen per carceris custodes omnium devotorum
christianorum implorare opem, Hi fratres Trinitatis eundem
fuerunt Comitem de sua incarceratione ex pristino titulo
clarissimo dato eundem liberarunt, et domum rediens
Comes liberaliter ordinis eiusdem premium datum remuneravit
ac post annos aliquot mortuus, unde ipsius filius
Henricus cum uxore singularis amoris in ordinem Trinitatis
concipiunt ob memoriam debitam prefatum monasterium
sub suo castro erigi curavit. Hic sanctus ordo initium

p. 151

a quodam doctissimo viro Joanne Doctore Parisiensi, qui
tempore summi Pontificis Innocentii tertii et Felix Heremi-
ta qui ambo, a dicto pontifice, vestimenta candida acceperunt
quibus crux rubri, flavique colorum circa pectus inserta fuit
Horum duorum domicilium Romae in monte Coelio fuit, ad
quod claustrum multi viri docti et devoti convenerunt et
Religionis habitum acceperunt, Hunc primum ordinis
plantatorem huius sepulchrum perfunctum, taleque epitaphium re-
liquere Anno Domini Incarnationis mille-
simo centesimo nonagesimo septimo, pontificatus vero
D. Innocentii papae tertii anno suo primo, 17 Calend.
Januarii, institutus est ordo sanctae Trinitatis
de Redemptione captivorum a fratre Joanne sub
propria Regula ab apostolica sede concessa: sepultus est
ibidem ... in hoc loco ... 1213, 21 Decembris,
Hic ut supra multi sub hac regula convenerunt, devenerunt
ad Religiosos ... Hierosolymae tunc temporis ... non
longe ab isto oppido ... Cervi Frigidi, Domus vel ... patres monte
... commendatam venit, ubi
Vromenses, Petri quod olim fuerat ... Templariorum
... ut ... Hierosolymitani fuerunt ... pontifices
... Hunc modum domus huius sunt

Rupes Arduennae

La Roche en Ardenne quod latine Rupes in Arduenna
reddi potest Castrum est firmitudine, antiquitate
et amoenitate et commoditate praestans, ~~quod cum~~
vndo nomen dedit
uno eminenti saxo aedificatum, quod cum oppido eiusdem nominis de-
fluviisque Ourt
ad duos ... vicinis, Comitatus dignitate ab
antiquis temporibus ... ipsum Luxemburgi
quod tamen ... metropolim ut solo caput
totius Ducatus eius membris extitit, iam
diu acquirunt ... condecoratum, districtum
habet spatiosum, ~~nobilibus perquam pene et~~
ubi et perquam nobilissimorum heroum
familiae ipsi comiti feudales comprehenduntur
qui universim non ~~...~~ nobilium ducatus
ipsius Luxemburgensis ordinario iudicio, ut
omnes ... in quibusdam negotiis subiacent
sed ad praepositum ... cui hac singulari
prae ceteris eiusdem ... officiatis praerogativa
debetur ... pro ~~iudicio et iustitia ...~~
... exigentia recursum, Floruisse autem
huius loci Comites circa annum Domini 800 demonstra-
tur ... monimentis quae ...
extare certum est, quin etiam et ipsosmet ~~...~~ cum ...
Vandalis, Hunnis, Gotthis, et Ostragothis
provinciam istam ... vastantibus
fortissime animo obstitisse, eorum vires
insigni virtute repressisse ... est ...

turrim vetustam Saracenorum La Tour des Sarazins vulgo nuncupatam, ab istis patriae infestis hostibus nuncupari affirmatum. Cui certe opinioni suffragium addere videtur non futile quod cum anno 1560 quidam fossores ex locis ipsius subterraneis de superiori familiae nitrum ad pulveris tormentarii confectionem eruerent, ossa mortuorum ingentis instar gigantum magnitudinis numero pene infinito reppererint, quae nimirum barbarorum illorum a civibus prostratorum dum bellum ipsis inferrent corpora extitisse aestimantur. Castrum ipsum Rupense tum ob venandi quam praebet in vicinio summam opportunitatem, tum vero maxime ob eius nobilitatem antiquitatemque, ubi praecipuum singularem a suis principibus Luxemburgensibus magni semper fuit habitum viguerat et nullo tempore titulo Luxemburgensis Comitatus primario, suis etiam tanquam videlicet sui proprii et peculiaris nominis subsistentis nomen exprimere sub[illegible] ierent, nec negligentes ipse scilicet Comites Luxemburgenses alii Rupenses. Wenceslaus iidem Romanorum et Bohemiae Rex dux[illegible]

Luxemburgensis dum neptem ex fratre suam Elizabetham Gorlitiam Anthonio Brabantiae duci desponsasset, ducatum Luxemburgensem centum et viginti millium florenorum Rhenensium pretio oppignerasset et hunc unum Rupensem locum cum dignitatis capitis sibi reservandum duxit, prout ex diplomate super ea re confecto patescit cuius hoc profertur fragmentum:

Nous Wentzelaus reservons tant seulement nre forteresse et la ville de la Roche en [illegible] nre volunte

Durbutum

Durbutum eidem Ourtae fluvio cui et proxime descripta Rupes adiacens, id nominis obtinuisse quidam autumant, quod eo loci mercium ex Germania superiore in inferiorem vectores tributum pendere solerent, ut scilicet a tributo Durbutum transpositis et nonnihil mutatis literis dicatur, quod equidem dum quicquam probabilius afferatur, mihi minime videtur improbandum. Nam quod in authenticis quibusdam ac perantiquis literis Henricus Luxemburgensis comes fratrem suum Gerardum Dominum de Dolbois appellat, unde quasi de Dolbois patrio sermone corrupto et barbaro idiomate

ob sylvarum in circuitu frequentiam alii -
putant ~~nuncupari~~ Duirbulum nuncupari -
nihil me ab illa priori sententia, quæ vero
verior apparet, me avocat. Fuisse
autem locum hunc multis retro sæculis
Northmannorum habitationi detrimentum
dum gens illa ferocissima in provinciarum
spolia [?] involatis igne ferroque desæviret,
ubi quorundam est sententia ita mihi quoque
probabile fit, ob loci constitutionem bellique
~~gerendi~~ ~~occasionibus~~ suapte natura ~~habet opportunam~~
~~præbens facilitatem~~, quippe cuius ad resistendum
adverso impetui, ac deinde oblectamento
vel capiendum [?] vires in medio eius præcelsa, montesque
circumpositi accessum faciliorem prohibentes
ager item fertilis et flumen præterlabens
~~Durbuii~~ suapte natura opportunas satis
præbeant bellig erandi facilitatem. Durbuii
Dominus Comes de Oueremden [?] eiusdem
civitate captus venationibus quarum gra-
tia [?] proximus districtus feris abundat
miræ suggerit aspectum, ut plurimum inibi
~~et quemadmodum et antecessores~~ residere
consuevit ~~sunt~~ quemadmodum et eius antecesso-
res, qui domus primillius [?] et insignes a

1.193

subditos in suo habitationis capitales [?] muros
cingentes oppidum quale et quantulum ~~cernitur~~ cernitur extruxerunt
privilegiisque opportunis providere curarunt

Vertonium

Viros fortasse ob quos Vertonium oppidum circumam-
bitur patria lingua ei eiusmodi nomen indidit
ut videlicet Verton a Verd gallica voce descendat
ea terminatione ei addita quæ in iisdem partibus
nonnullis aliis locis tribuitur, ut poste Thone,
Thon-le-tiel, Thon-le-long, Thonlesereq [?], sic
Verton quasi diceretur Thonleverd. Est vero
oppidum muris, fossis, et portis duabus, utrumque
turri firmissima communitum, cives habens
corporis et animi robore admodum præstantes,
ut qui hostem numerosum non semel sese ferocius
invadentem manu armata viriliter semper
repulerint, unde neque ipsi franci dum vicina
loca quædam in suam redegissent potestatem, hoc
potiri ullo molimine potuerunt. Ea etiam tempestate
qua ad pestem Lutheranam verendus tum abunde [?]
scatentem reprimendam Carolus Quintus Imperator
universis Imperij ordinibus Wormatiæ in Comitijs
occuparetur, quidam Robertus a Marka de Sedan
hæreticus nequitia imbutus tribus ~~tam~~ partim equitum
partim peditum armatorum millibus coactis Vertonum
obsidione cingere aggressus est, quod dum Cæsari
procul absenti innotuisset, ipso dimisso cum robore
exercitus principe Auraico fidelissimo primum Longes [?]
oppidum hosti ~~fer~~ eripuit, ac deinde Marsauuent [?]
similiter capto et solo æquato omnes ibi præsidiarios
suspendi iussit, denique ad Sanctum [illegible] prædicti Roberti filij dominium
summa firmitudine locum studio mihi advolisset

oppido post quatriduum obsesso Florengiam
Roberti castrum fortissimum paulo post expugnavit.
Unde Robertus ipse suis pene omnibus jam
denudatus possessionibus, suis insuper personis
melioribus Vertaniano obsidione solvit, et aman-
datis militibus silenter sese subducens tutiora
loca pro sua securitate petiit.

f. 194.

Dampvillerium

Dampvillers ~~oppi~~ Luxemburgensis Ducatus extremo
versus Franciam ad Virdunum ~~urbem episcopatum~~ episco-
pali civitate quatuor miliaribus distans oppidum
Luxemburgo abest duodecimo miliari; fuit
autem eo loci antiquitus ordinis S. Benedicti
insignis prioratus a Monasterio Mediolacensi
(ut ex subsequentibus colligi poterit) dependens.
Erat abhinc annis forte ducentis quinquaginta
prior, dum a duobus vicinis [nobilibus] de Chastelet et Nun-
veanc ~~duobus~~ militibus ~~odium~~ magna contentione
molestia ex odio inferentibus multum ipse infestaretur, videret sibi
omnem quietis in posterum expectandi spem abscissam, post
longas querimonias tandem a supremo territorii
domino Comite Chiniensi domicilium suum trans-
ferendi alio impetravit potestatem, Comes autem
ut locum a priore desertum a natura sua propter
paludes adiacentes quasi marisco [esse] perspexit ~~[illegible]~~
arcem ibi fortissimam extrui curavit, quam
priore pridem defuncto ~~[illegible] [illegible]~~ cognomine
appellare cum eius nomen proprium ignoraret,
praenomen saltem eius quod est Damp omnibus
Religiosis sancti Benedicti in gallico sermone
Lucius est ~~[illegible]~~ [usurpatum], et cognomine Villers a pago unde
originem ducebat ~~[illegible]~~ assumens, composi-

tum ex praenomine et cognomine resultans arci
praedictae nomen imposuit, Nobiles [deinde] ~~[illegible]~~ illos
cum nulla ratione componere aut in ordinem
redigere posset in poenam contumaciae bonis
privatos expulit, aliis eorum [domus] ~~arces solo~~
~~aequari~~ dirui fecit. Sciendum autem est
Chiniensem comitem non prius sibi loci illius,
ubi pridem prioratum extitisse praenotavimus
in proprietatem usumque suum usurpasse,
quam ~~antea~~ legitima transactione ante Capitulum
Metropolitanum Treverense inita ab Abbate
et Conventu Mediolacensi, pecuniae summa
in alios utiliores monasterii eiusdem usus
collocanda sibi et suis successoribus in
possessionem perpetuam [eum] evenisset, prout
instrumento praelibati contractus etiamnum
extante colligere licet, ex quo etiam
conficio arbitror admodum probabile ~~dictum~~
prioratum [eundem] ~~a Mediolaci olim~~ pro more eiusmodi
beneficiorum a monasterio aliquo exteriori depen-
dentium, a Mediolaci olim dependisse, porro
D. Carolus quintus Imperator bello acri cum
Francis habito perquam amplissimis muris anno
Domini circiter 1526 locum [ipsum] ~~eundem~~ non arce
modo sed etiam quamplurimis adiacentibus
insigniter auctum fortificationi satis aptum
fore prospiciens ~~eundem~~ [eundem] (arce ~~[illegible]~~ etiam egregie
amplificata) muris fossis, portis ac moenibus
cinctum penitus insuper urbem fecit. cui interdum

praeter cives numero sat magno ab armis
et bellandi peritia perquam instructos
adversus quos saepe hostiles impetus propugna-
do praesidiarios milites eiidem semper continuos
gubernatores ~~ductor qui~~ virtute et nobili-
tate insignes (qualis et hodie generosus
Joannes d'Allamont ab omnibus praedicatur)
ductu, cum laude advigilavit. Territorium
Dampvillerio subiacens sex tantum pagos comprehen-
dit, abundat tamen nemoribus et locis ad vena-
tionem aptissimis.

V. 195

Biedburgum

A Trevirensibus olim nunc vero a multis retro annis Luxemburgensibus provinciae per legitimas permutationes propter locorum vicinitatem mancipium.

Biedburgum inter Eyfaliam, Trevirensem, et Luxembur-
gensem agros situm a Bedone quondam eius
fundatore nomen accepit, ut solent Biedburg nihil
aliud quam Bedonis burgum significet. Fuisse
autem Bedonem virum Romanum ac deinde Trevirensibus
illustrem habitum fama refert, per cuius pagum
sive burgum praelibatum, celebrem illum subterra-
neum a Trevirorum civitate usque ad Coloniensem
deductum meatum ~~aliquem~~ quo fuit, egisse vina in
frequenti copia facili negotio quasi transfundebant
transire liber de gestis Trevirorum affirmat, locus
iste temporis decursu, plurimorum habitatione et
aedium adauctione auctus sumum tandem pervenit
dominus ut muris portis ac turribus cum aliquot
muniendo oppidum qualis modo videre est efficeret
necnon ad tutelam contra hostiles insultus tutelae
securiorem castrum adiungeret, quibus nomen
illud primarium ~~permisit~~ manere permisit. Oppidi

86

Biedburgensis respublica a iudice quem scabini duo
totidemque alii cives ex suo ~~deligunt in~~ gremio
singulis biennijs in purificatione Deiparae virginis
deligunt, una cum ac rectoribus septem scabinis
iuxta patriae, et municipales leges dirigunt atque
controversias subditorum oriri solitas diiudicant.
Habentur autem ibidem duae parochiales ecclesiae
satis insignes, quarum una divae Mariae virginis
altera vero divi Petri archapostoli patrocinio
gloriatur. Est et hic ~~pauperum~~ xenodochium, quotidi-
anae ~~magnis indig~~ pauperum inopiae sublevandae destinatum,
quod civis quidam ~~prius et~~ pietatis ac opum
dives Magister Petrus apud posteros municipalis
~~ex bo~~ proprio fundatum ac liberaliter dotatum
a Bo[h]emundo Trevirorum archipraesule consecrari
obtinuit. Districtus Biedburgensis quem praepositurae
vocant ~~salis agro~~ fertili et amoeno gaudet territorio
cui et pagi quamplures praeposito subiecti includuntur
~~quorum Dundorff~~ duobus castris insigne tanto principatu laet. Ubi inter ceteros vivus quidam Speicher vocatus terram profert argillosam ex qua ollae confectae aliaque manuum figuli opera valde egregia humanis usibus apta ad vasculas et [illegible] opera provinciae partibus cum magno incolarum quaestu transvehuntur et distrahuntur.

V. 195

Greuenmachern

Cum Luxemburgensem provinciam comitatus tantum
titulo, nondum vero ducatus dignitate, ut hodie decoratam ali-
quando fuisse alias demonstravimus, nemini
mirum apparere debet oppidum Grevenmachern
eo pertinens a comite denominationem retulisse.
Macheren vero dictum reor quod marcam ~~sive~~ id est
limitem sui constituat principatus, quem videlicet
ad Luxemburgensium comitum iura spectantem, a
contermino Lotharingo duce, et Trevirensi Archiepiscopo
~~distet~~ pene discriminat, unde et Comitis marca
macra comitis latine, vernacule vero Grevenmacheren
proferri, arbitramur. Finitus [illegible] ille non sa

—

Ex hoc eodem pago Speicher oriundus est Magister Nicolaus Speicherus, qui postquam [illegible] artes et [illegible] studio D. Theol. diutius a [illegible] et [illegible] fuisset, in Monasterio de Mattheo [illegible] professus [illegible] agit [illegible] institutor [illegible] magister.

qua nunc forma primitus existebat, sed castellum
erat iuxta ad partem occidentalem constructum, quod
postea Henricus Comes Luxemburgensis Roma-
norumque Imperator incolis adhaerentibus fundum novo
pagi donatum ex suis vicinis muris per circuitus
qui hodieque extant excitari permisit circa annum
Domini 1304 + unde et oppidum hoc resultans
privilegiis competentibus donatum ceteris pratum
oppidis annumerari coepit, cui loco insignium
et sigilli cum Leone et trabibus Luxemburgicis ducatus
appropriatis, clavis insuper adiuncta creditur, quod
unicum hic reseratur in eam patriam ingressus
Situm obtinet Comitis-marca ad fluvium Mosellae
loco peramoeno, metropoli Luxemburgo distans ab
ortu solis quatuor miliaribus, a civitate autem Treverica
duobus, montibus non adeo editis attamen
spatiosis, et solo, vinorum satis feracibus
circumcincta, quibus et agri, pratique aliaque
loca ad usum humanum accommoda, abunde
adiacent, prospera porro et istaec urbe-
cula, prae aliis multis anno Domini 1552 clades
longe acerbissimas, Albertus namque Brande-
burgensis Marchio ob tempestatis in Carolum quintum
Caesarem augustum concepto iniquo odio, dum non
minus patrimoniales suas provincias, quam
Imperium ipsum cum asseclis crudelis tyrannice
infestaret, in hunc locum furoris sui mucronem
quam crudelissime exeruit, omniaque in eo
civium [illegible] et Dei ipsius oratorium,
domicilia Vulcano tradidit, ex quo tam funesto
casu, nihil hucusque necdum egressi

pristinae speciei locum restituere uti ex ruinis
apparet, nequiverunt. Regimen hic publice in
intra muros commorantes a iusticiario et scabinis
septem exercetur; extra vero per pagos et terras
subiacentes Nobilis a principe patriae institutus
vulgo Landtrichter dictus, moderatoris munus exe-
quitur; qualis pro tempore genere et virtute clarissimus
habetur Paulus Dub in Ruep[illegible]tingen, Marschal

Mons-medius

Montmedy vulgo nuncupatum oppidum etsi quidam de
Mercurio eo in monte quondam adorato
denominari affirment, cum vox tamen ipsa
a primitivo suo unde deri confici dicitur
nimis longe absit, ea potius amplectenda videtur
opinio qua Montmedy a monte medio, quod montis
illius centrum et cacumen occupet, nomine eiusmodi
deduci asseritur, Etsi in Mercurio ibidem divinos
honores aliquando tributos fuisse referatur, oblitum
ipsum potius ex vocabuli notatione, quam ex certo
aliquo aut probabiliori argumento definitur. Locum
hunc ambitu quidem angustum et parvum at vero situ
delectabilem et admodum fortificationi aptum Carolus
Quintus Imperator Augustus contra vicinorum francorum
insultus qui tum temporis vehementer ingruebant
muris, fossis, firmissimisque propugnaculis # com-
muniri fecit; quem nihilominus Galliae Regis
filius, exercitus robore praevalido et tormentorum
tonitruorum atroci impetitione suum tandem
prostrata murorum et moenium quadam parte
effecit, et post Caesaris Imperatoris de novo prius

cum eadem imbecillibus admodum ab Arnulpho Chinensi Comite anno 1220 extructis con:stitisset,

insuperabilem reparando reddiderunt; ~~cui~~ cuius propugnandi gratia milites praesidiarii tum ante sub aliis tum modo sub nobili ~~et bellicoso~~ Joanne d'Allamont Gubernatore loci ac ~~dictorum~~ ipsius capitaneo ~~bellicoso~~ bellandi peritissimo nocte dieque excubant. Ecclesia parochialis medio in situ in honorem Divae Mariae, destructa mercurii arae ut aliqui asserunt subrogata, ante minorem etiam ~~priorum~~ antiquiorum constructionem diu ~~[illegible]~~ fertur, cuius et circum excubitorum domorum ~~[illegible]~~ asservandarum gratia, nunc homines viderent illae fuerunt appositae. Hoc in oppidum periculo aliquo a praedonibus sive militibus imminente solet sese Aureae Vallis abbas una cum confratribus recipere, insuper domum quam ibidem monasterium illud possidet tutius incolere. Caeterum intra ~~[illegible]~~ oppidi ~~ambitum~~ spatium puteus habetur profundissimus, ac tantae altitudinis ut funis ad fundum pertingens ipsos eiusdem oppidi muros (quemadmodum incolae passim affirmant) circumambire sua longitudine valeat.

V.196

Konigsmachern

Regib-Macra oppidulum Mosellae laevam in ascensu occupans a Lucemburgo tribus milliaribus, a Theonisvilla uno vero tantum distinguitur, nomen suum iam inde ab antiquis saeculis tale habet quod Regni Austrasiae olim marcam id est limitem constituerit. Huic enim non inepte a Rege et Marca

nominari diceretis si ea quae de valuerunt nomine ~~[illegible]~~ Comitis Matris paulo ante diximus attenderis. Ager eius ferax admodum boni frumenti ~~[illegible]~~ habetur, vinum ~~[illegible]~~ fert ~~[illegible]~~ inde productum vicinis ~~[illegible]~~ in sapore et quantitate utplurimum deficit. Loci dominus fundalis in solidum est Abbas Sancti Matthiae Treverensis cuius ideo est scabinos communitatis praedictae constituere, et ab eis fidelitatis iuramentum accipere.

V.180(198)

Feelz

Feelz castrum quidem, et pro parte maiori vicinum oppidum ob rupem praeruptam cui arx quondam magnifica superaedificata eminet hoc nomen ~~obtinuit~~ ab antiquo retinet. Haec arx radix est et initium cuiusdam praenobilis et per totum Ducatum celebris familiae von der Feelz ideo nuncupatae, ex qua quamplurimi viri nobilitate et prudentia, et a rebus gestis commendatissimi profluxerunt, quorum etiam plerique ex utroque sexu tam intra quam extra provinciam cum aequalibus connubia inierunt. Horum multi in originem suam ~~pro~~ recolendam propensiores partem in hoc excellenti dominio sibi retinuerunt, unde multiplicatis adeoque dominiis admodum confusis possessoribus ~~effectum~~ effectum est, ut ~~[illegible]~~ arcis ipsius sarta tecta minime fuerint conservata et instaurarentur, sed in eam quam modo praefert

fundum abiret, hac vero tempestate inter huius
familiae heroas plurimo et quasi ex dono
divino excellit generosus Paulus von der Feltz
dominiis et possessionibus in patrio solo
valde abundans, est namque dus in Metzig
Hollingen ac praeterea nomine Principis
serenissimi nostri ob summam rerum
agendarum prudentiam in Remich et Machern
districtibus satrapa laudatissimus.

f. 180 (198)

Marvilla.

Illud sit citra scrupulum affirmare ausim non
aliunde Marvillam dici, quam quod eo loci
antiquitus Marti belli fictitio deo templo,
ara et cultu superstitioso fuerit a paganis
priusquam catholicae religionis nomen darent
honoratus. Illustre admodum et suis viris
fertile hoc pridem dominium et tandem mediante
eius domini Walrami scilicet Montisfalconis
cum Elizabetha Luxemburgensi inito matrimonio
Luxemburgensi domini fuisse incorporatum, ad
cuius denique medietatis commoda praeterquam
in supremo dominio (quod semper totum et in
solidum penes Luxemburgensem comitem remansit)
et criminales causas [illegible] hic similiter
sunt reservatae anno 1260 Henricus Comes
Luxemburgensis Henricum Comitem de Bar

sibi associavit; de quo quidem facto Marvilla
et Arrancy cum appendicibus eodem iure
affectis terra communis in hodiernum tempus
nuncupatur, et subditi ~~quam~~ tam quoad suas
personas quam bona fortunae in ~~principes~~
dominos suos principes duos, prout legimus
agnoscunt, alii ~~[illegible]~~ amborum singulis
praepositis eo nomine pareant. Gaudet
autem oppidum istud privilegiis longe pulcherrimis
a principibus suis supremis ipsi olim indultis
et consequenti tempore per successores comprobatis
pro quorum consideratione novus Luxemburgensium
dominorum princeps aut Gubernator in sua
ad munus suum solemni susceptione iuramentum
subditis praestans, eiusdem Marvillae expressam
et singularem de more ~~aut~~ exemplo facit
mentionem hac vero aut simili verborum
forma: Nos [illegible] promittimus et iuramus super
sancta Dei evangelia nos inviolabiliter servaturos
privilegia, iura, libertates praelatis, nobilibus ac
oppidanis a nostris praedecessoribus concessa, et
confirmata; insuper per fidem nostram corporaliter
iuramus, et super Dei evangelia promittimus
quod Marvillae oppidum cum appendicibus ac
eiusdem incolas tam spirituales quam saeculares
equites, nobiles, et non nobiles, parvos et magnos

divites et pauperes defendamus, ac eorum privilegia
intacta relinquemus, quinimo in ipsorum manu
tenebimus./

(181 (199)

Et si vero quamplurimi principum affectu in
Marianos domini impellente ipsum magnis bene-
ficiis affecerint, nullus tamen ea in parte
Joannem Boemiae Regem Comitemque Lucemburgensem
superavit, quippe qui cives ipsos sincero et
animo deperiens eosdem diversis modis, et etiam
praeclaris privilegiis cohonestavit, ipsorum vero
relatu dignum videtur, quod cum cives verisimo
eo in suum Dnum amore, permoti ad eius obsequium
societatem quandam viginti quinque fortitudine praestan-
tium cum pharetra et arcu militorum perpetuo tempore
duraturam, et ad quodvis principis ipsius ~~ad~~ servi-
tium semper paratam ordinarent, eandem a dicto
Joanne Boemiae Rege Comite Lucemburgensi adiuncto ~~[illegible]~~
Henrico Barrensi Comite confirmari et approbari
facile obtinuerunt. Nam hi principes liberales suorum
in se subditorum intuentes animos dictam confra-
ternitatem ~~[illegible]~~ decreto quidam eligeret ~~ut~~ praefecto
tam insuper suo numero semper permanere integram
decreverint, et ut viri semper ad id obsequii praestandum
apti in locum defunctorum substituerentur perpetuo
statuerunt ac quadraginta descriptis civibus eorum
eligendorum provinciam commiserint, denique eandem
sagittariorum cohortem, ab omni exactione et con-
tributione liberam fore, in eorumque dictam obligatio-
nis praestandi omni hora obsequii, voluerunt
quae quidem concessiones in hunc usque diem confir-
matae, clarius videri habere observandam feruntur./

Rodenbach

Reipublicae moderatores esse solent tres viri pru- fe. 198
dentes, quos Juratos nuncupant, quorum est subditos e. 3.
suos pro re nata dirigere, et eosdem in vita tranquil- 90
litate continere.

Expeditis iam quae de Lucemburgensis provinciae
urbibus tum muratis quam non muratis breviter
scribenda habuimus, ad succinctam pro instituto
nostro nobiliorum ~~[illegible]~~ arcium, burgorum, ac
dominiorum descriptionem accedamus

Wyltz

Wyltz pagus est egregius vico constructo ~~[illegible]~~ in directum f. 198
producto instar plateae unius, habitatores habens frequenti
multitudine eosdemque ~~ad~~ negotiorum et laboris admodum deditos,
Circuitus eius montibus ac praeruptis rupibus inaequa-
lis illum exhibet, quae arci praestantissimae pago imminenti
~~pr~~ pro antemuralis et propugnaculis loco esse possunt.
Arcem autem ista cum comitatu viro amplissimisque
possessionibus Baronico titulo gloriatur, cuius
domini ex perantiqua Comitum de Chiny familia
originem ducere videntur, ut non obscure ex
autentico scripto demonstrari potest cuius haec sunt
verba: Nos Godefridus &c dando: In signum
omnium praedictorum apposuimus huic magnum
nostrum sigillum, ac rogamus nros dilectos
fideles, et charos nepotes nostros Gerardum de
Chanany, et Godefridum de Weltz equites, ut in
signum veritatis velint et eorum sigilla his
apponere &c Ut perspicuum evadit magnam esse
dominorum de Wyltz praerogativam, ut qui ex
tam illustri sanguine ortis suam originem ~~ab~~
Comitibus de Chiny accepisse referunt: qui cum

bim olim ac mundum erant, modo tamen vicinos
succhorem habent Generosum dominum Joannem
de Wiltz Baronem ibidem ac dominum in Bladtbrod
nisi Birz quondam ordinum maiorum parte
positum, nunc vero pro serenissimis principibus
nostris Archiducibus Thionvillae Capitaneum ac
Gubernatorem prudentissimum, nec non Senatus
supremi in Ducatu Lucemburgensi Consiliarium.
Non procul a Wiltz loco nomine ab hominum
contubernio separato sacellum extat Abbatis
Munsterensis possessionibus annumeratum, ~~cuius~~
ubi divi Pirmini Episcopi eiusdem patroni
suffragantibus meritis ac precibus multa
in dies miracula patrantur, solent namque
devotae ~~gentes~~ longinquis Christiani pro parvulis
praecipue ~~hernia~~ laborantibus ad divi huius opem implorandum
frequentes huc accedere, et missae sacrificium
celebrari procurantes orationesque insuper
suas devote adiungentes postmodum ~~ad~~
ad fontem limpidum descendentes in eodem parvu-
los suos lavare, quos statim in sanitatem re-
stitutos ad propria loca cum gratiarum actione
referunt.

199 Andagium alias Sancti Huberti vicus

Andaginus vicus in clivo montis mediocris ascensus
à Luxemburgo et Leodio aequali duodecim miliarum
distans spatio ~~ordinum~~ quantum ad qualitatem ferti-
litatis quod fructus eius rernuerint cum ~~suo~~

~~vicinum~~ occupat a Bastonia, Marchia, Rupeforti 91
Novocastro, aliisque Palizolio non infimae notae
locis ubi centrum quoddam quatuor lateris
~~dictum~~ parvo paribus discrimine, promontoriis
cingitur ac clivibus, situmque habet civilibus cultu
admodum servientem, cuius incolae per continuam
cum externis praesertim Francica natione con-
versatione, moribus ~~et~~ valde urbanis
sunt praediti, aliisque in dies idiomate, proiecto antiquo
barbarismo expriminte politiori, ~~...~~ complectitur
autem plusquam diversarum dominum pulchro ordine
inni vicem respondentium, aliisque ex maiori parte affa-
bre factarum, quae res advenientibus magnam
ob sui speciem affert delectationem, Cum vero ~~pra~~
~~...~~ de diversis ad diversas provincias
perviam praebeat item iter, et crebris discurrentibus
quam frequens sit transeuntium curruum equitum
et bigarum concursus, sed illud vere magnopere
deplorandum venit quod cum innocuum sit
ambitu locus iste destitutus saepissime militum ~~...~~ molesto
~~...~~, et non raro praedonum impositione
ac denique incendiariorum pravitate molestatur
quod nisi infausto nimis casu accideret ~~...~~
ausim affirmare vix ipsis in partibus locum haberi
hominum habitationi magis ad delectationem
accomodum. Vico isti initium dedit ducis fundatrix
Beggha duxissa cuius aliud monimentum a qua etiam
Andagium nomen arripit, quod ex rei evidentia sunt

in Divi Huberti [illegible] appellationem abiit. Nam
cum sanctissimus iste Leodiensium praesul
in Ardennas ad hunc agendi ecclesiastico statui
nondum ascriptus pro principum more venationi
operam dedisset, locum hunc sylvis ferarum
feracibus, [illegible] septus, ad satra
postmodum [illegible] divinitus devolutus in [illegible]
singulorum affectui [illegible] habebat; quem
et ad gloriosam divitis sanctorum societatem
miraculis contestatus est sibi, post plurimos
ut suum corpus ex cathedrali templo
Leodiensi in hunc locum Ardennensem devehi decrevit.
Ex quo contigit, ut praelatum est, eundemque
nomen in sancti Huberti vocem immutari.
Eodem autem loci augustissimum illud sub ipsius
sancti Huberti Episcopi patrocinio Monasterium
ante annum Domini 800 fuit fundatum, in quo
hucusque a sua primaeva origine Abbas cum
Religiosis sub Divi Benedicti Regula gratanter
militasse noscuntur, cui modo [illegible]
post multos notos Romarlum a Marlia
Joannem Lamock. Et Joannem Balla insignes
quondam Abbates praeest R. D. Joannes a
Massembourg praesul dignissimus. Ad cuius
monasterii iura, quoad altum, medium et bassum dominium, spectat tanquam ipse a S.
Huberto denominatus sortitus, quem amplius
ille per circuitum distentus terra sancti
Huberti vulgo nuncupatus, qui diversis

iudiciorum consistoriis distinctus officiales habet
negotia vicinorum pro forma communi ac mu-
nicipali lege exigentium controversias terminantes
[illegible] a quorum plerisque subordinatis provocari
solet ad primarium Divi Huberti sive Andagianum
iudicium. Qui vero hic per sententiam gravatos
existimant possunt si libet vel Luxemburgum
ad Consilium provinciale, vel Leodium pro grava-
mine tollendo sententiaque lata probanda sive impro-
banda appellare; in quo casu tenentur [illegible]
iudices instantiae prioris per se aut procuratorem
utrobique comparere, respondere iudicialiter, alio-
quin etiam si res ferat [illegible] sententiae per eam
provinciale condemnari; tum vero vel acquiescere
vel certe ad tribunal Mechliniense si Luxemburgi
prius processum exstitit, aut si Leodii, ad Imperiale
curiam latius discutiendam appellare debebunt.
Causa autem istiusmodi diversitatis iudicum ad
quos provenit ex eo quod suprema et principalis
[illegible] praelibati Divi Huberti iurisdictio ambigua
diuque exstiterit, et cuinam e duobus Luxemburgensi
et Leodiensi principibus illam de iure oporteat sub-
iicere lis sit. Hinc etiam donec eiusmodi terminetur
controversia, contingit ut Hubertenses ab utraque
parte gravamina saepenumero sustineant innumera,
quare et inter principes iam conventum, litemque
terminatam esse diu multumque [illegible] sperarunt. Caeterum

Divi Huberti Coenobium cum propter suam in possessionibus plurimis quibus gaudet et aedificiorum splendore eximio, magnificam amplitudinem, tum ob sanctam vitam et morum etiam conversationem, cultumque divinum ibidem devote persolvi a Religiosis soliti insignem manifestis, ac denique hospitalitatis liberalem exhibitionem necnon eleemosynarum largam distributionem, praecipue vero ob miraculorum quotidianam meritis dicti gloriosi patroni perpetrationem, ad diversas longe remotas orbis christiani partes suae dignitatis suae famam cum honore transmisit atque etiamnum conservat. Solet enim huc undequaque peregrinantium confluere multitudo, qui se suaque Divi Huberti tutelae commendent, utque eius suffragantibus meritis ipsi et pecora sua a rabie et insaniae alienatione praeservari mereantur; aut si iam quidam eo malo praeoccupati fortiter exaestuant, huc adducti post novem dierum peractam a sacerdotibus et devotis supplicationem, observatis quibusdam probatis ceremoniis, divina operante clementia ut plurimum liberantur, et laeti ad propria post gratiarum actionem remigrant. Porro ubi quispiam nondum eo mali incurrisset, vere tamen ob morsum rabidi seu venenati animalis a se propterea corpori suo imminere per infectionem huiusmodi incommodum, huc adhuc sacris accedens exomologesi praemissa et communione corporis dominici praesumpta, per Religiosum eius loci ad hoc ordinatum debet permittere sibi in fronte medio sectionem

exiguam fieri, et in illa aliqualem nominis pelliculam particulam sacrae stolae quam Divo Huberto ad munus Episcopale vocato Sanctissima Dei Genitrix e caelo transmisit. Quae quidem stola quantumvis sit longitudinis, cum sit convoluta nemo hactenus plene eam evolvendo indagare prae timore praesumpsit; sed tamen quod ex tam longo tot saeculorum eius usu, et partium ablatione aliquid diminutionis acceperit, nemo hactenus animadvertere potuit. Cum denique is qui ex animalis rabidi morsu infectionis periculo maiori expositus esse videtur, ob aetatis defectum sacramenti altaris percipiendi incapax habetur, debet vel a Religioso praedicto dictorum omnium actuum iam recensitorum licentiam petere, vel ab eo qui eosdem actus adimplevit sacraque stola alias munitus est, huiusmodi dilationem [illegible] exigere. Hic cum talibus tali auctoritate uti solet, ac aetate tandem completa, devotionem ac peregrinationis debitum nullatenus omittere. Contingit insuper ut energumeni quos malus daemon possidere, seu corporaliter inhabitare dicitur, multimodeque Deo permittente nocumenta ipsis obsessis afferre solet, ad Divi Huberti templum adducti intra dierum aliquot spatia post devotam eius auxilii implorationem a pessimo illo hospite liberati cum gaudio domum revertantur; quorum plerique, dum adhuc malo hoc laborarent, ipso vero daemone vel eius agente, diversis et nunquam ante cognitis linguis loquebantur, quorum tamen omnium iam soluti nihil omnino meminisse solent.

p. 201

et Flandria loca

Vicus sancti Huberti atque etiam ipsum Monasterium
iam inde ab initio grassantium haeresium gravissima
damna atque molestias pertulerunt. Maximam autem
quam nostra aetate perpessi sunt cladem eam extitisse
reor quae anno 1568 mense octobri accidit.
Tum enim nobilis quidam Francus Fauly cognomine
calvinismo infectus manu armatorum ingenti
collecta ad Ecclesiam Christi flagellandam surrexit
necnon templis, ~~aedibus~~, imaginibus ac omnibus
sacris bellum atrox igne ferroque inferre disposuit,
denique iter per Aureaevallis Monasterium faciendo
eius loca diruit, et religiosorum usibus apta
praedatus, eadem etiam concremari iussit, denique
omnibus iam per totum Monasterii districtum
quae ipsis commodo esse poterant abreptis domi-
cilia reliqua igne atque ~~[illegible]~~ perdere pararet
a quibusdam aulicis dissuasus, ideo quod equidem
ubi antea saepe ipsi ~~[illegible]~~ usum hospitii semper
persenserunt, a proposito destitit, prohibuitque ne quicquam
mali ulterius loco huic fieret. Sacrilega igitur
circa Auream [vallem] corrupta nihil sopita, ~~dum~~ versus
sanctum Hubertum ~~[illegible]~~ ut eum etiam ad interne-
cionem delerent proficisci ceperunt; quod ubi —
rusticus quidam loco huic bene affectus perspe-
xisset, eodem statim celeri cursu properans Abbati
malum imminens indicaturus ~~media~~ circa noctis
medium ipsum pertingens Abbatem [dominum Lambertum Lamock] et matutinis
quibus intererat vocatum ingruentis periculi —
certiorem reddidit. Ille igitur confratribus primum
quibusdam officium divinum ~~totum~~ in finem usque ~~persolvi~~

placide et tranquille persolvi ipse etiam praesens
et cooperans curavit, sed statim fratribus omnibus
ad unum congregatis cum tristitia summa quantum
post paucas horas loco malum inferri expectaret
insinuavit, et D. Huberti sacro corpore ad securiorem
quo flamma pertingere non valeret, et ulterius exportato,
aliisque quantum per temporis brevitatem licebat
dispositis, priusquam hostis adesset sese praecipiens
confratres adhortatus est ut in proximas sylvas
fugientes tantisper delitescerent donec hostes
peracto scelere ulterius progressi essent. Summo
mane, illucescente primo die diaboli satellites
qui tota nocte ambulaverant de consilio, ut Abbatem
ipsum una cum fratribus morte crudeli afficerent,
ad locum appulsi, ut eius dominum religiososque
iam sibi fuga consuluisse animadverterunt, in
furorem vehementiorem acti, ~~maiori~~ in locum ipsum
de atrocius saevire decreverunt, atque statim ad —
~~ignem~~ horreum [straminibus refertum] ~~[illegible]~~, et lignorum congeries
diversis in locis positas concurrentes igne iniecto
omnia aedificia dicto citius Vulcano tradiderunt;
~~[illegible]~~ at vero ut templum ipsum ob lapidum
quibus constabat, ac vastitatem et altitudinem magnam
qua erat ab ea clade ~~[illegible]~~ salvum persistere
viderunt, quorundam ad malum procurandum calidiorum
instinctu, lignea quaeque utensilia, utpote scamna
scrinia, asseres, scalas, et quaevis ex ligno aut
alia ex materia combustibili occurrentia conferentes
strues maximum in medio templi cumulo paraverunt

quo accenso tanta flamma in altum surrexit, ut
ad testudinem et tectum contingens, omnia quaeque
corriperet, atque devoraret, et etiam ad ipsam
insignem turrim serpens, eandem eodem modo con-
sumeret, ubi et campanae circiter 24 diversae
quantitatis ad harmoniam musicalem aptatae
vi ignis liquefactae guttatim inter rimas turris
et muros templi defluxerunt, ex cuius ~~liquae~~
metalli pondere muri ipsi tum nimiam perpessi
ruinam ibidem minuerunt non modicum, porro
quod ad cives attinet, cum negotium praecipue foret
hosti cum domo Dei non admodum damnificati
ex hac plaga fuimus fuisse, domus tamen mona-
sterio contigua, ab Urbano scriba inhabitata, quae
quod ad regulam Abbatis spectare intelligebatur
eiusdem extremae nominis prorsa fuit —
~~Al~~ Hostes dum susceptum opus tam prospere
(ut videbant) procedere animadverterent, sannis
scommatibus, ac blasphemiis in Deum et eius
divos prouti ~~[illegible]~~ sanctum Hubertum irri-
insultabant ~~[illegible]~~ improperabant
debant, "quod domum suam ab isto ~~[illegible]~~ tam infau-
sto incendio custodire nequiverit; sed perniciosi
nebulones non diu huiusmodi vanis in sanctum
~~improp~~ exprobrationibus gavisi sunt; nam a
malo cacodaemone illico arrepti, graviter [illegible]
conspicientibus afflicti, ab hominibus vitae cruciatibus
ad tartara aeternum puniendi descenderunt, reli-
qui autem in aliud vindictae genus reservati nihilo
de conspectis favorum poenis meliores effecti;

~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~ato,
in aliquod
inceptum et usque productum opus prosecuturi,
Brabantiam versus tetenderunt, quo cum pervenissent et
ex nihilo minus quam aliquid obsistentibus ad
manum ex insperato, [illegible] ab [illegible] catho-
lico sub Albano duce [illegible] [illegible] ad
internecionem usque caesi, prostrati, atque detecti
fuerunt, et ipsorum quoque priores aeternis solvunt
suppliciis pro temeritate atque blasphemia sua
mancipati; ipse autem tandem militiae antichristianae
caput et dux captus, et dicto Albano duci
oblatus dignas praesumptionis poenas persolvit
porro ne divi Huberti corporis in consumendo
destruendo alias incendio contingeret, postquam ad
locum secretiorem ea qua decet, [illegible] ratione
delatum fuit, in publicum militantibus prodiit
sed vel eodem, aut etiam aptiori loco absconditum
omnibus hactenus praeter certos e consortio duos
cum Abbate fratres latuit, antiquo illo suo
id est in medio ~~[illegible]~~ totius Ecclesiae sive cho-
ante chorum loco quando per Dei providentiam
bellorum tumultus et pericula cessaverunt, fuit
restitutum, mirabili interim et pretium,
ibi [illegible] adimpletione militantibus inter ruptis ~~[illegible]~~.

p. 202

Regitur Hubertensis respublica a quatuor iura-
tis quorum bini in dies singulos uno et altero
causae vero quae ad meri imperium pertinent
a praetore et septem scabinis discutiuntur
atque ~~definiuntur~~ diiudicantur, hi autem in
criminalibus etiamque ubi de vita agitur
definitivam atque irrevocabilem proferunt senten-
tiam, sontes autem interim quod processus
adornatur apud Castrum insigne de Mirwart
carceri mancipati custodiuntur. Sunt etenim
Domini in Mirwart mediante ordinario suo ob
id et alia emolumenta, ad hoc et quaedam alia
tanquam Monasterii Sancti Huberti advocati
et protectores obligati.

p. 202

Brandenbourg

Brandenbourg insigne a ministerium castrum cum dependentiis
baroniae dignitate condecoratum ~~prope Diekirch~~
a Luxemburgo versus Diekirch quinque miliaribus
distans, situm habet in valle admodum profunda,
adeo ut qui e vicini montis vertice aspiciunt ocu-
los deflectunt horrore quodam prae distantia
tanta ~~consternati~~ percellitur. Ager eius
admodum sterilis est, et praeter avenam, ter-
restrem siliginem quam vocant vix quicquam
ad ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~faciendis~~ ad alimentum humanum
faciendis producit, Est tamen ad armentorum
ovium nutritionem eius territorium valde

commodum, unde inquilini plurimum emolu-
menti animalium percipiunt. Huius Baroniae
Domini postremoque nascuntur Comites
Salmenses ii qui in Lotharingiae Serenissimi
Ducis aula grandi pollent autoritate

p. 202

Non procul hinc egregia quaedam parochialis
Ecclesia extare conspicitur, cuius cum parochiani
in diversis et plerisque remotis pagis per cir-
cuitum habitent, campanarium dictae Ecclesiae
sonum ob excelsos montes intermedios nunquam
exaudire possint, hinc aedituus templi pro
more habet eius auditus campanarum defectum
ita supplere, ut conscenso montis cacumine
primo quidem facto una manu versus pagum
in uno circulum signo inclamet fortiter Her op
Her op, Her op. Secundo autem brachio quasi vi-
cinos advocans grandiori voce clamet her opp.
Her op op, her opp., Ubi vero sacerdos prae-
sens procinctu est ut sacrum inchoet, aedituus
tertia vice montem ascendat, et ad raucam
usque clamitet saepius Her op op op Her op op op
Her op op op, quibus modis parochiani illi
quid intelligunt non ignari, nec secus ac
si campanarum sonitu excitarentur, ad
Divini operis exercitium peragendum sese comparare
assolent.

p. 203

Meisenbourg

Meisenbourg excellens olim, et perquam celebre castrum ruinas modo exhibet solo adaequatas, quibus lapidum acervi, murique rupti vix nimis offensi adiacent. Est nihilominus dominium antiquissimum ac praenobile baronis titulo insignitum, cui et possessiones ~~[illegible]~~ amplae admodum adscribuntur, pro situ vallem habet altissimam, eandemque montibus ac sylvis circumcinctam, cui pagus populo gaudens numeroso cohaeret a Luxemburgo duobus distans miliaribus, ~~[illegible]~~ agnoscat aut Baronia ista haec in legitimum suum dominum Reverendum ac Generosum dominum Joannem Baronem in Brandenbourg, et Meisenbourg, dominum in Schenrden (?) ~~qui~~ tres singulari in deum pietate tactus sacerdotes praedicatorum instare curavit ac condo ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ ~~plurium~~ iam ~~ab hinc~~ quindecim annisque sunt ~~[illegible]~~ templum religionis ambitu omnibus in eum statum coaptatum varium et admirationis plenum ~~[illegible]~~ exhiberi curavit; conventui ~~[illegible]~~ dedit praedicatorum Luxemburgensi sacellum SS. Trinitatis cum loco circumiacente ad claustri commodam habitationem extruendam apto, necnon ~~[illegible]~~ praebenda ~~[illegible]~~ ad partem aliquam aedificiorum construendam ~~[illegible]~~ aliquot usus in eleemosynam propter-

quandam Deum donavit, quod opus opera ac sollicitudine indefessa ~~[illegible]~~ venerabilis et eruditi patris Gisberti Scheidt (?) prioris praedicatorum in Luxemburgo incrementum a primo in dies manus ad perfectionem usque aut ~~[illegible]~~ paulo minus accedit. 97

Pittingen

p. 204

Pittingen duobus a Luxemburgo ~~[illegible]~~ orientem versus distans miliaribus castrum habet, quondam ac situ iucundum atque dominium antiquitatis ~~[illegible]~~ ac nobilitatis nota percelebre, a quo amplissimi Barones de ~~[illegible]~~ Crichingen denominationem suam tanquam religionis qui habent valde frequentia dominia praestantius communiter arripiunt, quanquam ii non soli, sed cum iis pariter domini in Bodenbach aequali portione eiusdem sibi adscribant proprietatem.

Clerf

p. 204

Clerf diversorum etiam ut et praecedens dominiorum possessio ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~ munitissima pariter ac pulcherrima constat arce utrinque adiacente muris olim ac moenibus egregie munito, sed quibus modo privata, porta tantum a parte praeter ~~[illegible]~~ labentis fluminis clauditur. Hinc locum nemora per circuitum densa et spatiosa, rupesque altissimae abscondunt, cuius ager quaedam grana parum fecunda, sylvestrem tantum siliginem et avenam produnt.

p. 204

Chauancy

Chauancaum ~~castrum~~ quod gallice Chauancy le
Chasteau, ut ab alio æquivoco Chauancy St Hubert
dicto distinguatur, olim quidem oppidulo non con
temnendo muris et fossis ad defensionem probe
munito, nunc vero sib per Philippum Burgundiæ
Ducem dum Luxemburgensis Ducatus adversus
suam Principem Elizabetham vi bellum r obsidere
præsumpsit sit decretis pagi speciem referente
constat, et castro insigni quod pridem a plaga
eodem tempore et aliàs sibi illata evasit, ubi
tutandi patriam gratia milites præsidiarii competenti
numero alere excubareque solent. Huic autem et
toti eius per circuitum districtui qui et latius et
valde fecundus habetur cum capitanei et præpo
siti titulo præfici solet vir aliquis nobilitate
prædelita, atque armorum usu conspicuus, qualem
nominis eiusdem munere fungentem egregium —
Matthæum de Wal, "Dominum in Corsignol" Vadanensis castri pridem
capitaneum, ac deinde Luxemburgi ~~simile~~ præpo
situm simul atque capitanei officium obeuntem ac
præterea nobilis in senatu Luxemburgensi consi
liarii honore decoratum vidimus; cuius singulari
in rebus agendis virtutes, et animi fortitudo pro
cinctus animos dum hostes agrum Luxemburgensem
depopulari intenderent eminuerunt ..

d cum quæstura præfectio

p. 205
l. 2

Hosfalize

INSTITUT G.-D. SECTION HISTORIQUE
LUXEMBOURG

Bertel

[illegible]

I.

138

93